Public Disclosure Authorized
Public Disclosure Authorized

37438

ธนาคารโลก

ตามติด
เศรษฐกิจไทย

พฤศจิกายน 2548

ธนาคารโลกประจำประเทศไทย
อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น 30
989 ถนนพระราม 1 ปทุมวัน
กรุงเทพ 10330 ประเทศไทย
โทร (662) 686-8300
โทรสาร (662) 686-8301
http://www.worldbank.or.th/monitor/economic

ธนาคารโลก สำนักงานประเทศไทย
ผู้อำนวยการสำนักงานประเทศไทย: เอียน ซี. พอร์เตอร์
หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์: โฮมิ คาราส

เสนอความคิดเห็น ติดต่อ
คาซี เอ็ม มาติน
kmatin@worldbank.org
กิริฏา เภาพิจิตร
Kbhaopichitr@worldbank.org

ชั้น 30 อาคารสยามทาวเวอร์
989 ถนนพระราม 1 ปทุมวัน
กรุงเทพ 10330 ประเทศไทย
(662) 686-8300
http://www.worldbank.or.th

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้จัดเตรียมขึ้นโดย กิริฏา เภาพิจิตร (หัวหน้ากลุ่มงาน) วัลย์ลดา อัศวศิริเลิศ เรืองรอง ทองอำไพ และอังคณี เหลืองเป็นทอง ภายใต้การกำกับดูแลของ คาซี เอ็ม. มาติน

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณสำหรับข้อมูลที่ได้รับจาก เรณุกา วงศ์วิริยะธรรม และคริสติน่า โอทาโน (การเงินและบริษัทธุรกิจ) ฐานทัต พุทธสุวรรณ (บริษัทธุรกิจและบรรยากาศธุรกิจ) เอริก ซิดจ์วิก (การปฏิรูปภาคราชการ) แคสเปอร์ ริชเตอร์ (ความยากจน) ชื่นชม ทองเย็น (ความยากจนและการปฏิรูปภาคราชการ) ขวัญชัย นิยมธรรมกิจ (การคุ้มครองทางสังคม) เบห์ดาด นาวลูซี (บรรษัทภิบาล) ชิ ลิว (โครงสร้างพื้นฐาน) รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าจากเจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สถาบันวิจัยเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารออมสิน กระทรวงแรงงาน บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักสถิติแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย บริษัท เงินทุน ทิสโก้ จำกัด (มหาชน) ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของธนาคารโลก อันได้แก่ โฮมิ คาราส เอียน ซี. พอร์เตอร์ และมิลาน บราห์มบัทท์

คำย่อและอักษรย่อ

ADB เอดีบี	Asian Development Bank ธนาคารพัฒนาเอเชีย	EXIM Bank	Export-Import Bank ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
AGM	Annual General Meeting ประชุมสามัญประจำปี	FDI	Foreign Direct Investments การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ
AMC บบส.	Asset Management Companies บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน	FIDF	Financial Institutions Development Fund กองทุนเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน
AMLO	Anti-Money Laundering Office สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	FPO สศค.	Fiscal Policy Office สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
ASEAN อาเซียน	Association of Southeast Asian Nations สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	FTA	Free Trade Agreements เขตการค้าเสรี
BAAC ธกส.	Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	FY	Fiscal Year ปีงบประมาณ (ในประเทศไทย เริ่มต้น 1 ตุลาคม และสิ้นสุด 30 กันยายน)
BOI บีโอไอ	Board of Investment สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	GCC	Gulf Cooperation Council สมาชิกคณะมนตรีความร่วมมืออ่าวอาหรับ
BOT ธปท.	Bank of Thailand ธนาคารแห่งประเทศไทย	GCS	Government Counter Services เคาน์เตอร์บริการประชาชน
CBC	Central Bankruptcy Court ศาลล้มละลายกลาง	GDP	Gross Domestic Product ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
CDP	Country Development Partnership แผนงานความร่วมมือในการพัฒนาประเทศ	GFMIS	Government Fiscal Management Information System โครงการบริหารการเงินการคลังภาครัฐสู่ระบบอิเลค-ทรอนิกส์
CDRAC คปน.	Corporate Debt Restructuring Advisory Committee คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	GSB	Government Savings Bank ธนาคารออมสิน
CODI	Community Development Organizations Development Institute สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พอช.	HS	Harmonized System รหัสฮาร์โมไนซ์
CPI	Consumer Price Index ดัชนีราคาผู้บริโภค	ICAAT	The Institute of Certified Accountant and Auditor of Thailand สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย
DOI	Department of Insurance กรมการประกันภัย	ICP	Insurance Core Principles เกณฑ์มาตรฐานของธุรกิจประกันภัย
DOT	Direction of Trade ทิศทางการค้า	IEA ISIC	International Energy Agency International Standard Industrial Classification การจัดประเภทธุรกิจให้เป็นไปตามประเภทอุตสาหกรรม
EFTA	European Free Trade Association สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป	KPIs	Key Performance Indicators ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน
EGA	E-Government Agency สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์	LRC คปป.	Legal Reform Committee for Development of Thailand คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ
EGAT	Electricity Generating Authority of Thailand การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	MCFD	Mediation Center for Financial Disputes ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการเงิน
EHP	Early Harvest Program โครงการลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที	MFN tariff	Most-Favored-Nation tariff ภาษีศุลกากรที่เรียกเก็บจากสินค้าของชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง
EPPO	Energy Policy and Planning Office สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน	MOC	Ministry of Commerce กระทรวงพาณิชย์
EU อียู	European Union สหภาพยุโรป	MOU	Memorandum of Understanding บันทึกความเข้าใจ

คำย่อและอักษรย่อ

MLR	Minimum Loan Rates เอ็มแอลอาร์ อัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำสำหรับเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าชั้นดี	RTGS	Real Time Gross Settlement การชำระบัญชีแบบมีผลสมบูรณ์ทันทีในแต่ละรายการ
MSDC	Microfinance System Development Committee คณะกรรมการพัฒนาระบบการเงินระดับรากฐาน	SDUs	Service Delivery Units หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ
NBFIs	Non-bank Financial Institutions สถาบันการเงินที่มิใช่ธนาคาร	SEA	Securities and Exchange Commission Act พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
NCC	National Communications Commission คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	SEC กลต.	Securities Exchange Commission คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
NIDA	National Institute for Development Administration สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	SES	Socio-Economic Survey การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
NESDB	National Economic and Social Development Board สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	SET ตลท.	Stock Exchange of Thailand ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
NLRDC	National Legal Reform and Development Committee คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ	SFIs	Specialized financial institutions สถาบันการเงินเฉพาะกิจ
NLFPC	National Legal Framework and Policy Committee คณะกรรมการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายแห่งชาติ	SMEs	Small and Medium Enterprises วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
NPLs	Non-Performing Loans หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้	SML	Small-Medium-Large โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน
NPM	Net Profit Margin อัตรากำไรสุทธิ	SOEs	State-owned Enterprises รัฐวิสาหกิจ
OECD โออีซีดี	Organization for Economic Cooperation and Development องค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ	SPVs	Special Purpose Vehicles นิติบุคคลเฉพาะกิจ
OPDC สำนักงาน กพร.	Office of Public Development Commission สำนักงานคณะกรรมพัฒนาระบบราชการ	TAMC บสท.	Thai Asset Management Corporation บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย
PAMP	Public Affairs Management Plan แผนการบริหารราชการแผ่นดิน	TCI	Technology Capacity Index ดัชนีชี้วัดความสามารถทางเทคโนโลยี
PATH	People's Audit for Thailand การพัฒนาการตรวจสอบโดยประชาชน	TFEX	Thailand Future Exchange บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด
PCA	Public Company Act พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน	TFP	Total Factor Productivity ผลิตภาพโดยรวม
PICS	Productivity and Investment Climate Study การศึกษาผลิตภาพและบรรยากาศการลงทุน	TOT	Telephone Organization of Thailand องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
PII	Private Investment Index ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน	TSD	Thailand Security Depositary Company บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด
PPI	Producer Price Index ดัชนีราคาผู้บริโภค	TVQ	Thai Vocational Qualifications ระบบคุณวุฒิวิชาชีพไทย
PPP	Private Public Partnership ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน	UTCC	University of The Thai Chamber of Commerce มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
PSA	Public Sector Account ระบบบัญชีสาธารณะ	WB	World Bank ธนาคารโลก
PSDS	Public Sector Development Strategy กลยุทธ์การพัฒนาภาครัฐ	WTI	West Texas Intermediate น้ำมันดิบประเภทหนึ่งที่ใช้เป็นมาตรฐานในการตั้งราคาน้ำมัน
ROSCs	Reports on Observance of Standards and Codes รายงานการสังเกตการณ์ด้านมาตรฐานและจริยธรรม	yoy	Year-on-year เทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน

สารบัญ

ส่วนที่ 1 : ภาพรวม.....1

ส่วนที่ 2 : การฟื้นตัวและแนวโน้ม.....5

2.1 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงปี 2548 และ 2549.....5

2.2 ความยากจน.....7

2.3 ความไม่แน่นอนของสภาวะแวดล้อมภายนอก.....13

2.4 การส่งออก.....14

2.5 การบริโภคของครัวเรือน.....17

2.6 การลงทุน.....18

2.6.1 การลงทุนในประเทศของภาคเอกชน.....18

2.6.2 การลงทุนภาครัฐ.....23

2.7 การพัฒนาภาคการเงินและภาคบริษัทธุรกิจ.....27

2.8 การปรับปรุงขีดความสามารถในการแข่งขัน.....34

ส่วนที่ 3 : การดำเนินการในการปฏิรูปโครงสร้าง.....41

3.1 การปฏิรูปและปรับโครงสร้างภาคการเงินและภาคธุรกิจ.....42

3.2 การปฏิรูปการค้า.....48

3.3 การปฏิรูประบบราชการ.....50

ภาคผนวกที่ 1 : ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจที่สำคัญ.....I

ภาคผนวกที่ 2 : ตารางติดตามผลการปรับโครงสร้าง.....III

กรอบ

กรอบที่ 1. ผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันต่อเงินเฟ้อ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ.....9

กรอบที่ 2. ประเด็นสำคัญจากรายงานการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....11

กรอบที่ 3. การนำเข้าและดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศไทย.....28

กรอบที่ 4. มาตรการเชิงนโยบายของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนขยายและจัดหาบริการ เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถ.....42

กรอบที่ 5. ประเด็นสำคัญที่ได้จากผลประเมินบรรษัทภิบาลของไทย.....47

กรอบที่ 6. ความคืบหน้าการดำเนินการด้านข้อตกลงเขตการค้าเสรี.....49

รูป

รูปที่ 1. ดัชนีการบริโภคปิโตรเลียมต่อสัดส่วน GDP ในปี 2545.....6

รูปที่ 2. การขยายตัวของการบริโภคน้ำมันเบนซินและดีเซล, 2545-2548.....6

รูปที่ 3. สัดส่วนคนจน จำแนกตามรายภาค ปี 2539-2547.....8

รูปที่ 4. ผลผลิตภาคการเกษตร ราคา และรายได้ ปี 2546-2547.....8

รูปที่ 5. รายได้ของครัวเรือนจำแนกตามประเภทของรายได้ ปี 2543-2547.....10

รูปที่ 6. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน จำแนกตามรายภาค โดยคิดเป็นสัดส่วนของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ในกรุงเทพมหานคร ปี 2539-2547.....10

รูปที่ 7. สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ จำแนกตามรายภาค ปี 2539-2547.....10

รูปที่ 8. มูลค่าเพิ่มผลผลิตการเกษตร จำแนกตามแรงงานภาคเกษตรในภูมิภาคต่างๆ ปี 2534-2547....12
รูปที่ 9. การใช้จ่ายของรัฐบาล ปีงบประมาณ 2542-2546 (หน่วย:บาทต่อคน ณ ราคาปี 2542)....12
รูปที่ 10. การขยายตัวของปริมาณการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ระหว่างเก้าเดือนแรกของปี 2546 ถึง เก้าเดือนแรกของปี 2548....14
รูปที่ 11. อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดโลก ระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม 2548....14
รูปที่ 12. อัตราการขยายตัวของการส่งออกไปยังตลาดต่างๆ ระหว่างเก้าเดือนแรกของปี 2547 ถึง เก้าเดือนแรกของปี 2548....15
รูปที่ 13. อัตราการขยายตัวของการนำเข้าของประเทศจีนจากประเทศต่างๆ เดือนมกราคมถึงเดือนสิงหาคม 2548....16
รูปที่ 14. ดัชนีการบริโภคภาคเอกชน มกราคม 2547 – สิงหาคม 2548....17
รูปที่ 15. ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค มกราคม 2547 – กันยายน 2548....18
รูปที่ 16. การลงทุนแท้จริงในภาคเอกชน, การบริโภคภาคเอกชน และอัตราการขยายตัวของการส่งออกสินค้า....19
รูปที่ 17. การขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชน และสัดส่วนการลงทุนภาคเอกชนที่แท้จริง....19
รูปที่ 18. ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน และตัวชี้วัดอื่นๆ มกราคม 2547 – กันยายน 2548....19
รูปที่ 19. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง (ปรับโดย PPI)....21
รูปที่ 20. การขยายตัวของเงินกู้ภาคธุรกิจของสถาบันการเงิน....21
รูปที่ 21. การไหลเข้าของยอดรวมเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ....22
รูปที่ 22. การอนุมัติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของ BOI....22
รูปที่ 23. งบประมาณของรัฐบาลกลางสำหรับการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนและการใช้จ่ายที่มิใช่การลงทุน....26
รูปที่ 24. การนำเข้าสำหรับการลงทุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ, 2548-2552....26
รูปที่ 25. ดุลบัญชีเดินสะพัด, ปี 2546-2549p....29
รูปที่ 26. การเติบโตของการนำเข้าน้ำมันดิบ และการบริโภคปิโตรเลียมภายในประเทศ, ปี 2544 ถึง 9 เดือนแรกของปี 2548....29
รูปที่ 27. หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เดือนมิถุนายน 2544 ถึง เดือนกันยายน 2548....30
รูปที่ 28. การเปลี่ยนแปลงของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ไตรมาสที่ 1 ปี 2546 ถึง ไตรมาสที่ 2 ของปี 2548....30
รูปที่ 29. อัตราผลตอบแทนของดอกเบี้ยโดยเฉลี่ย ต้นทุนทางการเงินด้านเงินกู้และเงินฝาก และผลต่างของอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย 2543 ถึง 2548....31
รูปที่ 30. อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ขั้นต่ำ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก 3 เดือน ไตรมาสที่ 4 ปี 2544 และ ไตรมาสที่ 2 ปี 2548....31
รูปที่ 31. การออกหุ้นกู้ไตรมาสที่ 1 ปี 2544 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปี 2548....31
รูปที่ 32. สัดส่วนหนี้สินต่อทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 2541 ถึง 2547....32
รูปที่ 33. อัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่าย 2541 ถึง 2547....32
รูปที่ 34. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ปี 2541 ถึง 2547....33
รูปที่ 35. อัตราส่วนกำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ปี 2541 ถึง 2547....33
รูปที่ 36. การปรับโครงสร้างองค์กรแล้วเสร็จและหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ไตรมาสที่ 1 ปี 2543 ถึง ไตรมาสที่ 1 ปี 2548....33
รูปที่ 37. บรรยากาศการประกอบธุรกิจที่เป็นข้อกังวลสำคัญของธุรกิจในประเทศไทย....36
รูปที่ 38. อุปสรรคด้านกฎระเบียบแรงงานสำหรับธุรกิจในประเทศไทย....36
รูปที่ 39. จำนวนสัปดาห์ที่ใช้ในการบรรจุอัตราว่างสำหรับตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญและแรงงานที่มีความชำนาญในการผลิตในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา....38
รูปที่ 40. ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น (Wage Premiums) ในประเทศไทย....38
รูปที่ 41. ยอดขายที่ได้รับจากการลดลงของการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะตามรายภาคอุตสาหกรรม....39
รูปที่ 42. ดัชนีวัดความสามารถทางเทคโนโลยี....39
รูปที่ 43. ความถี่ของกำลังไฟฟ้าที่ขัดข้อง (จำนวนครั้งในปี 2546)....40
รูปที่ 44. ความถี่ของโทรศัพท์ที่ขัดข้อง (จำนวนครั้งในปี 2546)....40
รูปที่ 45. ความถี่ของความไม่พอเพียงของปริมาณน้ำ (จำนวนครั้งในปี 2546)....40
รูปที่ 46. ร้อยละของน้ำที่มาจากแหล่งน้ำของตนเอง....40
รูปที่ 47. รายได้รัฐบาลกลางและรายได้รัฐบาลท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2544-2549....52

ตาราง

ตารางที่ 1. การเปลี่ยนแปลงในราคาขายปลีกน้ำมันเปรียบเทียบ (2545-2548)....6
ตารางที่ 2. จำนวนคนจนและเส้นความยากจนของประเทศไทย จำแนกตามรายภาค....8
ตารางที่ 3. การเพิ่มขึ้นของราคาปิโตรเลียม, 2547-2549....9
ตารางที่ 4. สภาพเศรษฐกิจระหว่างประเทศ....13
ตารางที่ 5. สินค้าส่งออกสูงสุดสิบอันดับแรกในช่วงเก้าเดือนแรกของปี 2547 และ 2548....15
ตารางที่ 6. สินค้าส่งออกสู่ประเทศจีนสูงสุดสิบอันดับแรกในช่วงเก้าเดือนแรกของปี 2547และ 2548....17
ตารางที่ 7. อัตราการใช้กำลังการผลิต....20
ตารางที่ 8. การขยายตัวของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์....22
ตารางที่ 9. การอนุมัติโครงการลงทุนของ BOI รายภาคการผลิต....23
ตารางที่ 10. การลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐและโครงการที่มิใช่เมกะโปรเจกต์....24
ตารางที่ 11. แผนการลงทุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ แยกตามรายภาค....24
ตารางที่ 12. แผนการจัดหาเงินทุนสำหรับโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ, ปี 2548-2552....25
ตารางที่ 13. เงินกู้โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ และผลกระทบต่อหนี้สาธารณะ, ปี 2549-2552....25
ตารางที่ 14. การนำเข้าเพื่อการลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ....27
ตารางที่ 15. สัดส่วนของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด....28
ตารางที่ 16. สัดส่วนต่ออัตราการขยายตัวของการนำเข้า....29
ตารางที่ 17. แหล่งที่มาของการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทย ปี 2520 – 2547....35
ตารางที่ 18. จำนวนวันที่ใช้ในการได้รับใบอนุญาตต่าง ๆ การขออนุญาต การได้รับอนุมัติ และใบประกาศนียบัตรต่างๆ....37
ตารางที่ 19. ข้อจำกัดในการริเริ่มและการขยายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ธุรกิจพิจารณาว่า ‘สำคัญ’ และ ‘สำคัญมาก’....40
ตารางที่ 20. รอบเวลาการดำเนินงานตามสนธิสัญญา Basel II....43
ตารางที่ 21. ผลประเมินบรรษัทภิบาลของไทย....46

ส่วนที่ 1

ภาพรวม

การขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2548 คาดว่าจะขยายตัวประมาณร้อยละ 4.2 ซึ่งต่ำกว่าที่ขยายตัวร้อยละ 6.1 ในปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจคาดว่าจะเร่งตัวขึ้นเป็นร้อยละ 5 ในปีหน้า ภัยสึนามิ ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ การชะลอตัวของการค้าโลกและราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักลงทุนในปีนี้ และทำให้การขยายตัวของอุปสงค์ภายในประเทศและการส่งออกสุทธิชะลอตัวลง ขณะที่ผลกระทบจากภัยสึนามิและปัญหาภัยแล้งจะบรรเทาลงและอุปสงค์ที่มีต่อการส่งออกคาดว่าจะฟื้นตัวในปีหน้า ผลจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นจะยังคงเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในปี 2549 เนื่องจากเศรษฐกิจมีการปรับตัวต่อราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศคาดว่าจะมีขยายตัวประมาณร้อยละ 5 ในปีหน้า

การลดความยากจนยังคงเป็นประเด็นที่สำคัญในระดับประเทศ เมื่อพิจารณาจากเส้นความยากจนที่ได้มีการปรับปรุงขึ้นใหม่ สถานการณ์ความยากจนในแง่ของสัดส่วนความยากจนลดลงจากร้อยละ 21.3 ในปี 2543 (ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.2 เมื่อใช้เส้นความยากจนเดิม) เป็นร้อยละ 11.3 ในปี 2547 การลดลงที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการลดลงของจำนวนประชากรที่ยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งถือว่าเป็นภูมิภาคที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดและเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรไทยที่มีความยากจนมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรที่ยากจนทั้งหมดนั้นมีการลดลงของสัดส่วนความยากจนจากร้อยละ 35 ของประชากรทั้งหมดในปี 2543 เป็นร้อยละ 17.2 ในปี 2547

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคที่มีการส่งผ่านการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันในตลาดโลกไปยังผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นราคาขายปลีกโดยเฉลี่ยของน้ำมันในปี 2548 จึงเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 ของราคาขายปลีกในปี 2546 และเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 50 ของราคาขายปลีกในปี 2545 การเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากของราคาน้ำมันในปีนี้เป็นผลมาจากน้ำมันดีเซลที่มีการยกเลิกการอุดหนุนทางราคา[1] ซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจมหภาคในหลาย ๆ ด้านในการที่จะเผชิญกับราคาน้ำมันในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้น ประการที่หนึ่ง การลดการขาดดุลของกองทุนน้ำมันที่มีกว่า 9 หมื่นล้านบาทซึ่งถูกสะสมเพิ่มขึ้นในช่วงก่อนหน้านี้ซึ่งจะช่วยลดการขาดดุลงบประมาณอีกด้วย ประการที่สอง การขยายตัวของการบริโภคน้ำมันภายในประเทศนั้นลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งจะช่วยลดแรงกดดันที่มีต่อการนำเข้าและดุลบัญชีเดินสะพัด การขยายตัวของการบริโภคน้ำมันเบนซินมีค่าติดลบในปีนี้จากที่ลดลงเรื่อย ๆ ในปีที่ผ่านมา ขณะที่การบริโภคน้ำมันดีเซลถึงแม้ว่าจะยังคงเพิ่มขึ้นแต่ก็มีการชะลอตัวลง ประการที่สาม การส่งผ่านของราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นไปสู่ผู้บริโภคนั้นจะส่งเสริมการประหยัดพลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำมันและพลังงาน นอกจากนี้การสนับสนุนของรัฐบาลที่มีต่อการประหยัดพลังงานจะช่วยส่งเสริมแนวโน้มดังกล่าวอีกด้วย ประการที่สี่ รัฐบาลมีการใช้มาตรการเพิ่มเติมเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบที่มีต่อแรงงานโดยการเพิ่มอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและการส่งเสริมการใช้จ่ายเพิ่มเติมของภาครัฐ

อย่างไรก็ตามราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นจะชะลอการฟื้นตัวของการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปีหน้า ขณะที่ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจจะมีการปรับตัวและกลายเป็นผู้ใช้น้ำมันและพลังงานที่มีประสิทธิภาพ ในภาวะที่ประเทศไทยมีการใช้น้ำมันอย่างมาก การขยายตัวของการบริโภคและการลงทุนจะฟื้นตัวอย่างช้า ๆ ในปีหน้าเนื่องจากภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจมีการปรับตัว ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นของผู้ให้บริการในภาคบริการ เช่น การขนส่งและพลังงาน จะมีผลทำให้ต้นทุนด้านการขนส่งและพลังงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผู้ผลิตและผู้ให้บริการในภาคอื่น ๆ ในประเทศไทยที่มีการใช้น้ำมัน พลังงานและการขนส่งที่เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตในระดับต่าง ๆ ซึ่งในขณะนี้สามารถเห็นได้จากการขยายตัวของการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่ชะลอตัวลงในช่วงแปดเดือนแรกของปี 2548 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน สำหรับการขยายตัวของการบริโภคของภาคครัวเรือนก็ชะลอตัวลงในปีนี้เช่นเดียวกันและคาดว่าจะฟื้นตัวอย่างช้า ๆ ในภาวะที่รายได้ที่ใช้จ่ายได้แท้จริงลดลง

ในขณะที่ราคาขายปลีกของน้ำมันในประเทศ ราคาพลังงานและการขนส่งปรับตัวสูงขึ้น อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี 2548 คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 4.5 ซึ่งสูงกว่าในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ในช่วงสามไตรมาสแรกของปีนี้ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปอยู่ที่ร้อยละ 4.3 ขณะที่อัตราเงินเฟ้อในเดือนตุลาคมเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนอยู่ที่ร้อยละ 6.2 โดยที่แนวโน้มอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นนี้คาดว่าจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนถึงสิ้นปีเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันและการขนส่ง รวมถึงการเพิ่มขึ้นของราคา

[1] ราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลถูกปล่อยลอยตัวตามราคาน้ำมันในตลาดโลก โดยในปัจจุบันมีเพียงการยกเว้นภาษีสรรพสามิตที่ 1.10 บาทต่อลิตร

อาหารที่เกิดจากปัญหาภัยแล้งในช่วงต้นปีนี้ อัตราดอกเบี้ยยังคงมีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการที่ธนาคารกลางพยายามที่จะชะลอการคาดการณ์ของอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น นอกจากนี้มีความเป็นไปได้ที่อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจะเพิ่มขึ้นเมื่ออัตราเงินเฟ้อลดลง

การลงทุนภาคเอกชนชะลอตัวลงในปีนี้ เนื่องจากผลกระทบที่มีต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น การฟื้นตัวของการลงทุนภาคเอกชนชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับการฟื้นตัวในอดีตที่ผ่านมานับตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจโดยเฉพาะการลงทุนจากนักลงทุนในประเทศ ซึ่งรวมถึงระดับการลงทุนที่ลดลงโดยที่ระดับการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศซึ่งต่ำกว่าระดับการลงทุนเฉลี่ยในช่วงทศวรรษ 2523 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการขยายตัวอย่างมากของการลงทุน ในภาวะที่อัตรากำลังการผลิตภาคอุตสาหกรรมอยู่ที่ระดับใกล้เคียงกับช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ และกว่าครึ่งหนึ่งของภาคอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกมีอัตรากำลังการผลิตมากกว่าร้อยละ 80 การลงทุนภาคเอกชนจำเป็นจะต้องเพิ่มขึ้นเพื่อป้องกันการขาดแคลนอุปทาน สำหรับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศซึ่งมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงสองสามปีของการฟื้นตัวยังคงขยายตัวอย่างมากในปีนี้ ดังนั้นการฟื้นตัวของการลงทุนภายในประเทศเป็นสิ่งจำเป็นต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในช่วงสองสามปีข้างหน้าในขณะที่กำไรส่วนเพิ่มจะลดลงเนื่องจากราคาน้ำมัน พลังงาน และการขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้น โดยที่โอกาสในการส่งผ่านต้นทุนไปยังผู้ซื้อนั้นมีอยู่อย่างจำกัดเนื่องจากการชะลอตัวของอุปสงค์ภายในประเทศ

ความสำคัญสำหรับภาคธุรกิจในประเทศไทยในการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนภาคเอกชนถือเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน การที่ภาคธุรกิจจะเป็นผู้ใช้น้ำมันและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพและผลิตภาพโดยรวมในอนาคตอันใกล้นั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ซึ่งทำให้อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนจะไม่สูงมากเพียงพอที่จะส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนให้เพิ่มขึ้นในสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนเพิ่มขึ้น

ภาคธุรกิจในประเทศไทยได้กล่าวในการศึกษาเรื่องผลิตภาพและบรรยายกาศการลงทุนว่า ภาระด้านกฎระเบียบ ความไม่เพียงพอด้านสาธารณูปโภคและการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ถือเป็นข้อจำกัดที่สำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การศึกษาดังกล่าวซึ่งเป็นการสำรวจภาคธุรกิจ 1,385 บริษัทในปี 2546 และ 2547 เป็นโครงการร่วมระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารโลก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าข้อจำกัดดังกล่าวไม่สามารถควบคุมได้โดยภาคธุรกิจหรือภาครัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งสองฝ่าย

การลดลงของภาระด้านกฎระเบียบจะมีต้นทุนที่ต่ำที่สุดและเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับภาครัฐบาลในการจัดการอย่างรวดเร็ว ภาคธุรกิจกล่าวว่ากฎระเบียบเพื่อใช้สำหรับการจัดตั้งธุรกิจใหม่ การนำเข้าสินค้าและบริการ การจัดจ้างและการเลิกจ้างแรงงาน และมาตรการด้านภาษีทำให้ภาคธุรกิจมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก เป็นที่น่าสนใจว่าภาคธุรกิจในประเทศไทยที่มีประสิทธิผลมากกว่า เช่น บริษัทที่มีขนาดใหญ่ หรือมีการส่งออกเป็นหลัก หรือมีเทคโนโลยีสูง หรือเป็นบริษัทต่างชาติจะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากกฎระเบียบดังกล่าว ดังนั้นการลดภาระด้านกฎระเบียบจะเพิ่มประสิทธิผลและการลงทุนให้เพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งภาครัฐบาลสามารถจัดการภาระด้านกฎระเบียบได้อย่างรวดเร็ว โดยที่การกระทำดังกล่าวนอกจากจะมีความคุ้มค่ามากที่สุดแล้ว ยังจะส่งผลกระทบอย่างรวดเร็วเนื่องจากภาคธุรกิจที่มีประสิทธิภาพที่สุดจะสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเพิ่มการลงทุนและประสิทธิผลได้

การแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะจะส่งผลกระทบอย่างมากเนื่องจากปัญหาที่ลดลงจะช่วยเพิ่มรายได้จากยอดขายประมาณร้อยละ 15 ถึงร้อยละ 40 ของรายได้จากยอดขายซึ่งขึ้นอยู่กับภาคการผลิตของธุรกิจนั้น นอกจากนี้การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะยังจำกัดความพยายามของภาคธุรกิจในด้านนวัตกรรมและลดศักยภาพของการขยายตัวของประสิทธิผลของภาคการผลิตผ่านนวัตกรรมใหม่ๆ ถ้าปราศจากทักษะเหล่านี้ การเพิ่มมูลค่าเพิ่มเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจในขณะที่ต้องเผชิญกับค่าจ้างที่สูงขึ้นนั้นจะเป็นสิ่งที่ยากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของมาตรการที่จะลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะต้องใช้เวลา การปรับปรุงคุณภาพของผู้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รวมถึงทักษะด้านภาษาอังกฤษและด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีที่มีการสอนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะต้องใช้เวลากว่าที่จะถูกนำไปปฏิบัติ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าและต้องใช้เวลากว่าทศวรรษหลังจากการนำไปปฏิบัติคือการพัฒนาทักษะต่างๆ ของแรงงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษาในระดับอาชีวะศึกษา และแรงจูงใจของภาคธุรกิจสำหรับการพัฒนาทักษะของแรงงานของตนจะทำได้ง่ายกว่าแต่ยังคงต้องใช้เวลาหลายปี ด้วยเหตุนี้เอง ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งโครงการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศ

รัฐบาลได้ทำการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในอีกสี่ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจำเป็นที่จะต้องเร่งการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น คณะกรรมการกำลังตรวจสอบกฎหมายเพื่อบังคับใช้และลดต้นทุนในการดำเนินงานของภาคธุรกิจ โครงการปฏิรูปการศึกษากำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาเพื่อส่งเสริมระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปต้องใช้เวลากว่าทศวรรษจึงจะส่งผลกระทบต่อทักษะต่างๆ ของแรงงาน ในระหว่างนี้รัฐบาลได้พยายามปฏิรูประบบการศึกษาในระดับอาชีวะศึกษา และมีการเตรียมแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะของแรงงานที่เหมาะสม แต่สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องเร่งปฏิรูปและนำไปสู่การปฏิบัติ ในขณะที่รัฐบาลกำลังเตรียมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (ปีนโยบาย 2550-2554) ที่เรียกว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ซึ่งครอบคลุม 5 บริบท ดังนี้ การจัดการกับการเปลี่ยนแปลงด้าน

การพัฒนา การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเพิ่มมูลค่าเพิ่มผ่านนวัตกรรมและการสร้างองค์ความรู้ การส่งเสริมการพัฒนาทางสังคม และการเพิ่มความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคและระดับโลก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการร่างยุทธศาสตร์ โดยคาดว่าร่างยุทธศาสตร์แรกจะแล้วเสร็จในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 และร่างฉบับสมบูรณ์จะแล้วเสร็จในเดือนกันยายน และมีการประกาศใช้ในเดือนตุลาคม 2549

นอกจากนี้ ความไม่เพียงพอด้านสาธารณูปโภคส่งผลให้ต้นทุนของภาคธุรกิจเพิ่มสูงขึ้นขณะที่ผลตอบแทนลดลง เนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการติดต่อขอใช้โทรศัพท์น้ำประปา และไฟฟ้านั้นนานกว่าประเทศคู่แข่ง การจราจรที่ติดขัดทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และเส้นทางคมนาคมหลักของรถบรรทุกทำให้ต้นทุนของภาคธุรกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งรวมถึงจังหวัดที่อยู่ในภาคกลางและบริเวณท่าเรือในภาคตะวันออกซึ่งเป็นที่ตั้งของธุรกิจด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีระดับสูง ขณะเดียวกันระบบรถไฟก็ยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีเพียงพอต่อการขนส่งสินค้า รวมถึงการเพิ่มขึ้นของความขัดข้องด้านระบบไฟฟ้าและโทรศัพท์

รัฐบาลให้ความสำคัญกับความไม่เพียงพอด้านสาธารณูปโภคมากขึ้น รัฐบาลได้ริเริ่มโครงการลงทุนของภาครัฐด้านสาธารณูปโภคที่สำคัญ โดยมีการเสนอโครงการลงทุนขนาดใหญ่มูลค่า 1.8 ล้านล้านบาทในระหว่างปี 2548-2552 ร่วมกับการลงทุนของภาครัฐด้านอื่นๆ ถ้าหากโครงการการลงทุนเหล่านี้ได้ถูกดำเนินการตามระยะเวลาที่ได้วางแผนไว้จะส่งผลให้การลงทุนของภาครัฐเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปีนี้เป็นร้อยละ 9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี 2552 การเสนอเรื่องการขยายการลงทุนของภาครัฐด้านสาธารณูปโภคนั้นเป็นสิ่งจำเป็นหลังจากที่มีการลดการใช้จ่ายกว่าห้าปีหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์ที่ถูกใช้เป็นเป้าหมายของการลงทุนนี้ประกอบกับการลำดับความสำคัญของโครงการจะต้องถูกนำมาพิจารณาเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าโครงการลงทุนด้านสาธารณูปโภคของรัฐจะสามารถเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนและเพิ่มอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของเอกชน สำหรับขั้นตอนในการเลือกและลำดับความสำคัญของโครงการอย่างเหมาะสมนั้นเป็นสิ่งสำคัญและอยู่ในระหว่างการดำเนินงาน

ในภาวะที่สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจมหภาคของประเทศเป็นดังเช่นในปัจจุบัน คาดว่าประมาณหนึ่งในห้าของโครงการลงทุนขนาดใหญ่จะใช้แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมจากต่างประเทศ ซึ่งการจัดหาเงินทุนด้วยวิธีดังกล่าวมีความเป็นไปได้ ข้อมูลในปัจจุบันชี้ให้เห็นว่าครึ่งหนึ่งของโครงการลงทุนขนาดใหญ่มูลค่า 1.8 ล้านล้านบาทจะมีแหล่งเงินทุนจากงบประมาณของรัฐบาลและรายได้ของรัฐวิสาหกิจ ประมาณร้อยละ 27 จะมีแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมภายในประเทศ และร้อยละ 19 จะมีแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมจากภายนอกประเทศ ความต้องการนำเข้าสินค้าของโครงการลงทุนขนาดใหญ่คิดเป็นประมาณร้อยละ 35 ซึ่งสะท้อนถึงการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่จะเพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม มูลค่าโดยรวมของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของการลงทุนภาคเอกชนเช่นเดียวกัน ในภาวะที่หนี้ต่างประเทศและสถานะทางการคลังของรัฐบาลเป็นดังเช่นในปัจจุบัน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดกว่าร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนั้นถือเป็นสิ่งที่สามารถบริหารและจัดการได้

เป็นที่คาดว่าโครงการลงทุนดังกล่าวควรจะมีนโยบายที่เหมาะสมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของสาธารณูปโภคและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ขอบเขตของนโยบายและด้านสถาบันที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภคนั้นกำลังอยู่ในระหว่างการตรวจสอบโดยองค์กรต่างๆ โดยยึดประสบการณ์ของประเทศอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่าง นอกจากนี้ยังมีประเด็นหลักของงานวิเคราะห์ที่กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินงานนั้นรวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริการด้านสาธารณูปโภคในเขตเมือง การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการคมนาคมขนส่งด้านต่างๆ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคเอกชนในการลงทุนด้านสาธารณูปโภค อย่างไรก็ตามถ้าปราศจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ในด้านนโยบายและด้านสถาบันแล้ว ระบบเศรษฐกิจโดยรวมโดยเฉพาะภาคธุรกิจจะไม่สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากโครงการลงทุนด้านสาธารณูปโภคอย่างที่ควรจะเป็น

การขยายตัวด้านมูลค่าการส่งออกและปริมาณการส่งออกนั้นลดลงน้อยกว่าปีที่ผ่านมา การขยายตัวของปริมาณการส่งออกในไตรมาสที่สามมีการฟื้นตัวภายหลังจากการขยายตัวที่ลดลงในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ ขณะที่การขยายตัวของมูลค่าการส่งออกนั้นเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าส่งออกที่ประมาณร้อยละ 12 รวมถึงการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของตลาดในประเทศจีนถึงแม้ว่าการนำเข้าของจีนได้ลดลงอย่างมากในปี 2548 โดยที่มูลค่าการส่งออกไปยังประเทศจีนขยายตัวประมาณร้อยละ 30 ซึ่งมากกว่าปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความพยายามอย่างมากในการเข้าถึงตลาดดังกล่าวและมีการส่งเสริมการลงทุนของชาวจีนในประเทศไทยเพื่อการส่งออกกลับไปยังประเทศจีน สำหรับการส่งออกสินค้านั้นมากกว่าร้อยละ 85 เป็นสินค้าอุตสาหกรรมโดยที่การขยายตัวของการส่งออกในปัจจุบันเป็นสินค้าในกลุ่มอิเล็คทรอนิกส์ รถยนต์และส่วนประกอบ รวมถึงเครื่องจักรและส่วนประกอบ ขณะที่การขยายตัวของการส่งออกสินค้าในกลุ่มเครื่องนุ่งห่ม สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปนั้นชะลอตัวหรือขยายตัวเพียงเล็กน้อยในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา รายได้จากการท่องเที่ยวยังคงหดตัวอย่างต่อเนื่องจากเหตุการณ์ภัยธรรมชาติสึนามิในเดือนธันวาคม 2547 และความไม่สงบในภาคใต้

การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศไทยคาดว่าจะอยู่ที่ประมาณ 2.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ภายหลังจากที่มีการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ การนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างมากอันเป็นผลมาจากการนำเข้าน้ำมันและเหล็กที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวของการนำเข้าเริ่มชะลอตัวลงใน

ช่วงครึ่งหลังของปีนี้ แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่โดยที่การขยายตัวของมูลค่าการส่งออกชะลอตัว ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวมีการฟื้นตัวอย่างช้าๆ สำหรับปีหน้านี้มีการคาดการณ์ว่าการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงมีอยู่ เนื่องจากขยายตัวอย่างต่อเนื่องของการลงทุนภาคเอกชนและการลงทุนภาครัฐ โดยที่สถานการณ์การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดนี้ถือเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลางค่อนไปทางต่ำ

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ด้านต่างประเทศและด้านการคลังของประเทศไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ประเทศไทยมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากกว่า 48 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งคิดเป็นสามเท่าของหนี้ต่างประเทศในระยะสั้น ณ เดือนสิงหาคม ขณะที่หนี้ต่างประเทศก็ลดลงเป็นร้อยละ 27 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ สิ้นเดือนสิงหาคม นอกจากนี้รัฐบาลกลางจะยังคงดำเนินนโยบายงบประมาณแบบสมดุล ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินนโยบายขาดดุลสำหรับงบประมาณโดยรวมของภาครัฐซึ่งรวมถึงรัฐวิสาหกิจเนื่องจากการดำเนินงานของโครงการลงทุนขนาดใหญ่ สำหรับหนี้ของภาครัฐซึ่งในปัจจุบันมีมูลค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศคาดว่าจะมีมูลค่าลดลงในช่วง 5 ปีข้างหน้า

สำหรับภาคการเงินก็มีการดำเนินงานที่ดีขึ้นเช่นเดียวกัน นับเป็นครั้งแรกที่อัตราส่วนของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อหนี้สินทั้งหมดลดลงต่ำกว่าร้อยละ 10 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ลดลงประมาณร้อยละ 3 ขณะที่หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินลดลงมากกว่า เนื่องจากร้อยละ 20 ของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินซึ่งถูกปรับโครงสร้างในช่วงก่อนหน้านี้ได้ถูกเปลี่ยนสถานะเนื่องจากความสำเร็จในการจ่ายหนี้คืน ทางด้านบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยก็มีความคืบหน้าเช่นเดียวกันจากการแก้ปัญหาสินทรัพย์เสียส่วนใหญ่ที่ถูกโอนไปยังบรรษัทฯ ความสามารถในการทำกำไรที่เพิ่มขึ้นของธนาคารพาณิชย์ไทยมีผลให้งบดุลโดยทั่วไปดีขึ้น ธนาคารขนาดกลางมีความสามารถในการทำกำไรและมีสัดส่วนความพอเพียงของสินทรัพย์ทุนที่ต่ำกว่าธนาคารขนาดใหญ่และธนาคารขนาดเล็ก แต่ก็มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ต่ำกว่าเช่นกัน

ผลการดำเนินงานและสถานะของภาคธุรกิจในประเทศไทยมีสถานะที่ดีขึ้นอย่างมาก อัตราส่วนของหนี้สินต่อทุนโดยเฉลี่ยที่ต่ำกว่าหนึ่งและอัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่ายที่ประมาณสิบของบริษัทจดทะเบียนทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อเทียบกับปี 2541 และ 2545 นอกจากนี้กลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนประมาณหนึ่ง ถึงแม้ว่าอัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่ายจะมีค่าต่ำสุดที่ 8 สำหรับบริษัทในกลุ่มการบริการ การเกษตร และอาหาร และมีค่าสูงสุดถึง 18 สำหรับบริษัทในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ โดยอัตราส่วนดังกล่าวสามารถเทียบได้กับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคที่มีผลการดำเนินงานที่ดีกว่า การฟื้นตัวอย่างมากของอุปสงค์ภายในประเทศและการส่งออกเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลการดำเนินงานของภาคธุรกิจดีขึ้นได้ เนื่องจากอัตรากำไรส่วนเพิ่มสุทธิโดยเฉลี่ยเพิ่มเป็นร้อยละ 13 และ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มเป็นร้อยละ 12 โดยที่บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมมีอัตราผลตอบแทนสูงที่สุดขณะที่บริษัทในกลุ่มการเกษตรและอาหารมีอัตราผลตอบแทนต่ำที่สุด อย่างไรก็ตาม มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในเรื่องความเป็นเจ้าของซึ่งจะต้องมีการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมว่าการปรับโครงสร้างของภาคธุรกิจมีส่วนในการทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นหรือไม่

การปฏิรูปการค้า ภาคการเงินและภาคธุรกิจ และการบริหารงานของภาครัฐยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยยังคงมีการควบรวมสถาบันการเงินอย่างต่อเนื่องและมีการเตรียมการเพื่อนำ BASEL II มาสู่การปฏิบัติโดยจะมีผลบังคับใช้ในปี 2551 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในเดือนมิถุนายน 2548 ยังคงอยู่ในระดับสองหลักที่ร้อยละ 10.3 ของหนี้สินทั้งหมด โดยมีการลดลงเล็กน้อยเพียงร้อยละ 0.58 จากเดือนธันวาคม 2547 การนำรัฐวิสาหกิจเพื่อเข้าจดทะเบียนเพิ่มเติมในตลาดหลักทรัพย์ได้เริ่มดำเนินการในปี 2548 ซึ่งประกอบด้วย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในปีนี้ยังมีการนำกฎระเบียบข้อบังคับในเรื่องการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคมาปฏิบัติเพื่อลดภาระหนี้ของผู้บริโภคที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก รายงานของประเทศไทยเรื่องผลการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาลที่เพิ่งเสร็จสมบูรณ์ได้แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประมาณสองในสามสามารถทำตามมาตรฐานด้านบรรษัทภิบาลของประเทศในกลุ่ม OECD ขณะที่หนึ่งในสามสามารถปฏิบัติตามบางส่วนของมาตรฐานดังกล่าว สำหรับข้อตกลงด้านเขตการค้าเสรียังคงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้มีการเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมภาคธุรกิจให้ทำการเพิ่มผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขัน ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและออสเตรเลีย อาเซียนและจีน ไทยและนิวซีแลนด์มีผลบังคับใช้ในปีนี้ซึ่งนำไปสู่การลดอัตราภาษีศุลกากร นอกจากนี้รัฐบาลมีการนำระบบประมวลผลสารสนเทศการคลังมาปฏิบัติตั้งแต่เดือนมีนาคม 2548 เพื่อการตรวจสอบที่ดีขึ้นในด้านการใช้งบประมาณรายเดือน ขณะที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้อนุมัติแผนปฏิบัติการเรื่องการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาล (E-Government) ระหว่างปี 2548 ถึงปี 2550 โดยมุ่งเน้นที่การให้บริการผ่านระบบอินเตอร์เน็ต การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายและการสร้างสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการ รวมถึงการจัดตั้งสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดูแลในเรื่องดังกล่าว

ส่วนที่ 2
การฟื้นตัวและแนวโน้ม

2.1 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง ปี 2548 และ 2549

การขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2548 คาดว่าจะเป็นร้อยละ 4.2 ลดลงอย่างมากจากปีที่แล้วที่มีการขยายตัวเท่ากับร้อยละ 6.1 แต่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5 ในปีหน้า ภัยสึนามิ ภัยแล้ง และความไม่สงบในภาคใต้ การค้าโลกที่ชะลอตัว และที่สำคัญการเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากของราคาน้ำมันส่งผลเสียต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักลงทุน จึงทำให้การขยายตัวของความต้องการภายในประเทศและการส่งออกในปีนี้ลดลง ขณะที่ผลกระทบของสึนามิและภัยแล้งกำลังลดน้อยลง รวมไปถึงความต้องการในการส่งออกคาดว่าจะเพิ่มขึ้นในปีหน้า แต่ผลกระทบจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้นยังคงดำเนินต่อไป และเป็นข้อจำกัดต่อการฟื้นตัวของการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2549 เนื่องจากเศรษฐกิจจะต้องปรับตัวตามราคาน้ำมันที่สูงขึ้น คาดการณ์ว่าการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงจะเป็นร้อยละ 5 ในปีหน้า

มหันตภัยสึนามิ และภัยแล้งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อบางภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ภัยสึนามิที่เกิดขึ้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้เมื่อเดือนธันวาคมปีที่ผ่านมาได้ส่งผลรุนแรงต่อวิถีชีวิตของคนไทยใน 6 จังหวัดดังกล่าว เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก การบูรณะซ่อมแซมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบนั้นอาจช่วยบรรเทาปัญหาได้บ้าง อย่างไรก็ตาม การเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 10 ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2548 และฟื้นตัวอย่างช้าในไตรมาสที่ 2 ขณะที่ภัยแล้งซึ่งเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2547 จนถึงต้นปี 2548 นั้นส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงเกือบร้อยละ 6 ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ ก่อนที่จะฟื้นตัวขึ้นมาร้อยละ 3.5 ในไตรมาสที่ 3 ตลอดทั้งปี 2548 ผลผลิตทางการเกษตรน่าจะลดลงเล็กน้อยจากเมื่อปีที่แล้ว และจะทำให้การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศปีนี้ลดลงไม่เกินร้อยละ 0.2 หากพิจารณาผลกระทบจากภัยแล้งรวมกับภัยสึนามิ จะมีผลต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศประมาณร้อยละ 0.5

การปรับตัวสูงขึ้นของราคาน้ำมันจะเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นตัวของการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปีหน้า เนื่องจากครัวเรือนและธุรกิจต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อใช้น้ำมันและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการใช้น้ำมันในสัดส่วนที่สูงทำให้การขยายตัวของการบริโภคและการลงทุนชะลอตัวลงในปีนี้ และจะเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ ในปีหน้าตามการปรับตัวของครัวเรือนและธุรกิจ (โปรดดูรูปที่ 1 และ 2) ในปี 2548 ราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลและน้ำมันเบนซินเพิ่มขึ้นร้อยละ 41 และร้อยละ 28 ตามลำดับ การเพิ่มขึ้นของราคาทั้งสองอย่างนี้ทำให้ราคาเฉลี่ยขายปลีกของน้ำมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2547 (โปรดดูกรอบที่ 1) หากเปรียบเทียบกับปี 2546 ราคาเฉลี่ยขายปลีกของน้ำมันเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 และเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2545 ต้นทุนการผลิตสำหรับผู้ให้บริการในภาคการขนส่งและพลังงานที่เพิ่มขึ้นนั้นนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของต้นทุนการขนส่งและพลังงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังผู้ผลิตในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ และผู้ให้บริการในภาคการผลิตอื่นๆ ที่ต้องใช้น้ำมัน พลังงาน และการขนส่งเป็นปัจจัยการผลิตในระดับต่างๆ ซึ่งเห็นได้จากการขยายตัวของการผลิตในอุตสาหกรรมการผลิตที่ชะลอตัวลงในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 เปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2547 นอกจากนี้ การลดลงในรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงทำให้การขยายตัวของการบริโภคในปีนี้ลดลง และมีแนวโน้มดีขึ้นทีละน้อย

แม้ว่าการเพิ่มของราคาเฉลี่ยขายปลีกน้ำมันในปี 2548 เปรียบเทียบกับปี 2545 จะมากกว่าร้อยละ 50 แต่การเปลี่ยนแปลงราคาเปรียบเทียบของน้ำมันนี้มีนัยสำคัญแต่ยังไม่มากนัก กำไรของผู้ผลิตจะลดลงหากราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นมาก

รูปที่ 1: ดัชนีการบริโภคปิโตรเลียมต่อสัดส่วน GDP ในปี 2545, (ประเทศไทย = 1)

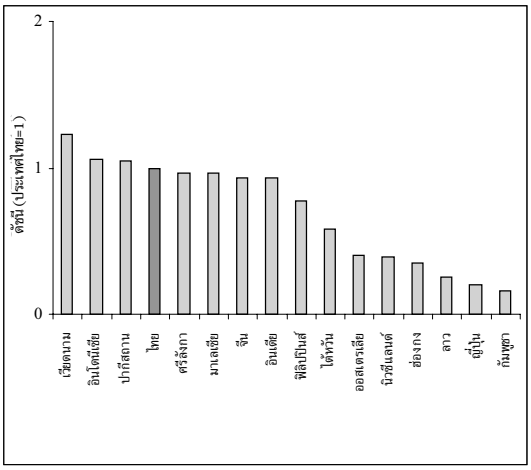

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

รูปที่ 2: การขยายตัวของการบริโภคน้ำมันเบนซินและดีเซล, 2545-2548

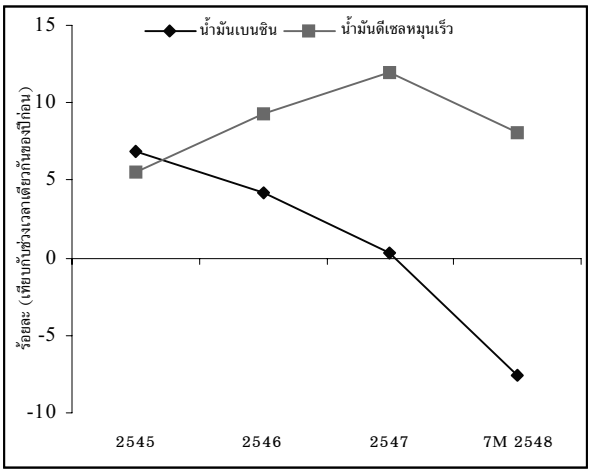

ที่มา: การคำนวณของ IEA และธนาคารโลก

กว่าร้อยละ 10 เปรียบเทียบกับราคาผลผลิต (โปรดดูตารางที่ 1) ดูเหมือนว่าผลกระทบต่อผู้ส่งออกมีไม่มากนัก เนื่องจากราคาส่งออกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตลอดในช่วงเวลานี้ อย่างไรก็ตาม หากค่าจ้างเริ่มปรับตัวตอบสนองต่อราคาน้ำมันและการขนส่งที่เพิ่มขึ้นแล้ว ผู้ผลิตจะอยู่ภายใต้ความกดดันที่ค่อนข้างสูงในปีหน้าซึ่งรวมถึงการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยแท้จริง ธุรกิจจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวม

การขยายตัวของความต้องการภายในประเทศทั้งในปีนี้และปีหน้าจะชะลอตัวลงจากปีที่แล้ว การบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2548 แต่ต่ำกว่าปีที่แล้วร้อยละ 1.3 จุด และจะยังคงดำเนินอย่างนี้ต่อไปตลอดปี การลงทุนโดยรวมในครึ่งปีแรกขยายตัวในอัตราเดียวกันกับเมื่อปีที่แล้ว เนื่องจากมีการลงทุนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในภาครัฐ ขณะที่ในช่วงครึ่งปีหลัง การขยายตัวของความต้องการภายในประเทศจะลดลงเมื่อเทียบกับช่วงครึ่งปีแรก เนื่องจากผู้บริโภคและนักลงทุนต้องเผชิญกับราคาน้ำมันที่สูงขึ้นภายหลังการปล่อยลอยตัวราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลเมื่อเดือนกรกฎาคม การลงทุนภาคเอกชนในปีหน้าคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าการบริโภคของรัฐบาลและการลงทุนของรัฐจะลดลงจากปีนี้ก็ตาม

ตารางที่ 1: การเปลี่ยนแปลงในราคาขายปลีกน้ำมันเปรียบเทียบ (2545–2548)

(ดัชนี ปี 2545 = 100)

	2545	2546	2547	8M 2548
ราคาปิโตรเลียมเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก	100.0	108.2	115.7	140.6*
อัตราส่วนราคาปิโตรเลียมเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต่อเงินเฟ้อทั่วไป	100.0	106.3	110.6	130.0
อัตราส่วนราคาปิโตรเลียมเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต่อ PPI	100.0	100.8	114.5	114.2
อัตราส่วนราคาปิโตรเลียมเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต่อดัชนีราคาส่งออก	100.0	99.2	94.5	104.7

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน และธนาคารแห่งประเทศไทย

*คาดการณ์ตลอดปี 2548 เท่ากับ 153.7

การส่งออกสุทธิในปีนี้ลดลง และคาดว่าจะลดลงต่อเนื่องในปีถัดไป หลังจากการส่งออกได้ลดลงอย่างมากในช่วงครึ่งแรกของปี 2548 มูลค่าและปริมาณการส่งออกขยายตัวเร็วขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี 2548 นอกจากนี้ ในช่วงครึ่งแรกปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลสำคัญมาจากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาน้ำมันและการนำเข้าเหล็กที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการคาดการณ์ว่าค่าเงินบาทจะอ่อนค่าลง และจากความต้องการเหล็กในโครงการเมกะโปรเจกต์ของรัฐ อย่างไรก็ตาม การนำเข้าขยายตัวลดลงในช่วงครึ่งหลัง รายได้จากการท่องเที่ยวยังคงลดลงเนื่องจากภัยสึนามิในเดือนธันวาคม 2547 และปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปีหน้าทั้งปริมาณและรายได้จากการส่งออกน่าจะเพิ่มขึ้นพร้อมทั้งการขยายตัวเพิ่มขึ้นของการค้าโลกและการขยายตัวของเศรษฐกิจในญี่ปุ่นและสหภาพยุโรปเมื่อเปรียบเทียบกับปีนี้ อย่างไรก็ตามอัตราการใช้กำลังการผลิตในภาคการส่งออกยังคงมีมากกว่าร้อยละ 80 แต่ข้อจำกัดด้านอุปทานในภาคการส่งออกอาจส่งผลต่อการส่งออกในปีหน้าได้ แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากความกลัวเรื่องการแพร่ขยายของเชื้อไข้หวัดนกก็ตาม รายได้จากการท่องเที่ยวจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นจากที่น้อยลงในปีนี้อันเนื่องมาจากภัยสึนามิ ในทางตรงกันข้าม การเพิ่มขึ้นของมูลค่าการนำเข้าจะลดลงในปี 2549 เนื่องจากมีการคาดการณ์ว่าราคาน้ำมันโลกจะสูงขึ้นในอัตราที่ลดน้อยลงจากปี 2548 ซึ่งจะส่งผลให้ดัชนีราคาสินค้าเข้า-ออกเปรียบเทียบของประเทศไทยดีขึ้นกว่าปีนี้ เนื่องจากราคานำเข้าในปีหน้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าราคาส่งออก อย่างไรก็ดี การส่งออกสุทธิในปีหน้าจะยังคงลดลงต่อไปแต่ในปริมาณที่น้อยลงจากปีนี้

ไข้หวัดนกเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อภาพรวมเศรษฐกิจไทยในอนาคต ภัยจากไข้หวัดนกยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องในประเทศไทยและประเทศเอเชียตะวันออก เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในยุโรปและเอเชียกลาง ผลกระทบของไข้หวัดนกในปัจจุบันจำกัดอยู่เพียงการทำฟาร์มสัตว์ปีกและภาคการผลิตที่เกี่ยวเนื่องซึ่งมีผลกระทบต่อการส่งออกไก่ของไทย ขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวก็ได้รับผลกระทบไปด้วย โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติหลีกเลี่ยงการเดินทางมายังภูมิภาคที่มีไข้หวัดนกระบาด เนื่องจากความกังวลด้านความปลอดภัยของอาหารและการแพร่ระบาด ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากไข้หวัดนกจะรุนแรงมากขึ้นหากมีการแพร่ระบาดในมนุษย์ ซึ่งจะส่งผลให้ภาคบริการได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลไทยจะต้องให้ความสนใจใน 3 ขั้นตอนต่อไปนี้ คือ ขั้นตอนแรก จัดทำฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือโดยเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเปิดเผยอย่างเหมาะสมกับเวลา รวมไปถึงแผนการเตรียมความพร้อม สอง ประสานงานระหว่างหน่วยงานในกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการคลัง หน่วยงานท้องถิ่น และชุมชนต่างๆ และสาม พัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถเฝ้าสังเกตติดตามการแพร่ระบาด การกำจัดนกที่ติดเชื้อ การพัฒนาวิธีปฏิบัติทางการเกษตร การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพของประชาชน และวัคซีน และออกแบบระบบการชดเชย

2.2 ความยากจน

เส้นความยากจนที่ปรับปรุงใหม่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความยากจนโดยรวมของประเทศไทยลดลงอย่างเป็นที่น่าพอใจในช่วงระหว่างปี 2543-2547 ภายใต้เส้นความยากจนที่ปรับปรุงใหม่[2] จำนวนคนจนในประเทศไทยปรับลดจาก 12.8 ล้านคนในปี 2543 เหลือเพียง 9.5 ล้านคนในปี 2545 และ 7.1 ล้านคนในปี 2547 (โปรดดูตารางที่ 2) ทั้งนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภาคที่มีจำนวนคนจนกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคนจนทั้งประเทศในปี 2547 เป็นภาคที่มีจำนวนคนจนลดลงมากที่สุด

สัดส่วนคนจนในประเทศไทยปรับตัวลดลงกว่าร้อยละ 10 ในช่วงระหว่างปี 2543-2547 โดยอัตราดังกล่าวปรับลดลงจากร้อยละ 21 ในปี 2543 เหลือร้อยละ 11 ในปี 2547 (โปรดดูรูปที่ 3) ภาคที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ (โปรดดูกรอบที่ 2 สำหรับรายละเอียดการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคนจนส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในชนบท และประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ครัวเรือนจากการปรับเพิ่มของรายได้กว่า 2 หลักจากการเกษตรตั้งแต่ปี 2545 เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ความยากจนลดลง (โปรดดูรูปที่ 4) ในช่วงระหว่างปี 2543-2547 รายได้ในภาคเกษตรกรรมของไทยเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 40 ซึ่งสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ของกลุ่มอื่นๆ ในภาคเศรษฐกิจ (โปรดดูรูปที่ 5)

แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าอย่างมากในส่วนของการลดความยากจน แต่ปัญหาด้านความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ระหว่างภูมิภาคต่างๆ ก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในประเทศไทย สัดส่วนคนจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือยังคงสูงกว่าในภาคกลางกว่า 3 เท่าและสูงกว่าในกรุงเทพมหานครกว่า 10 เท่า ถึงแม้ว่าช่องว่างระหว่างรายได้เฉลี่ยของคนในภาคต่างๆ และรายได้ของคนในกรุงเทพมหานคร

[2] กรอบที่ 3 ของเอกสารตามติดเศรษฐกิจไทย ฉบับเดือนเมษายน 2548 แสดงถึงรายละเอียดในการทำเส้นความยากจนใหม่

ตารางที่ 2: จำนวนคนจนและเส้นความยากจนของประเทศไทย จำแนกตามรายภาค

จำนวนคนจน (ล้านคน)	2543	2545	2547
กรุงเทพมหานคร	0.10	0.14	0.11
ภาคกลาง	1.45	1.15	0.76
ภาคเหนือ	2.63	2.11	1.91
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7.22	4.97	3.65
ภาคใต้	1.36	1.14	0.66
ทั้งประเทศ	12.76	9.54	7.08
เส้นความยากจนที่ปรับปรุงใหม่ (บาทต่อคนต่อเดือน)			
กรุงเทพมหานคร	1,736	1,801	1,853
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1,310	1,316	1,387
ภาคกลาง	1,227	1,277	1,339
ภาคเหนือ	1,019	1,078	1,131
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	993	1,040	1,078
ภาคใต้	1,034	1,096	1,164
ทั้งประเทศ	1,135	1,190	1,242

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รูปที่ 3: สัดส่วนคนจน จำแนกตามรายภาค
ปี 2539-2547

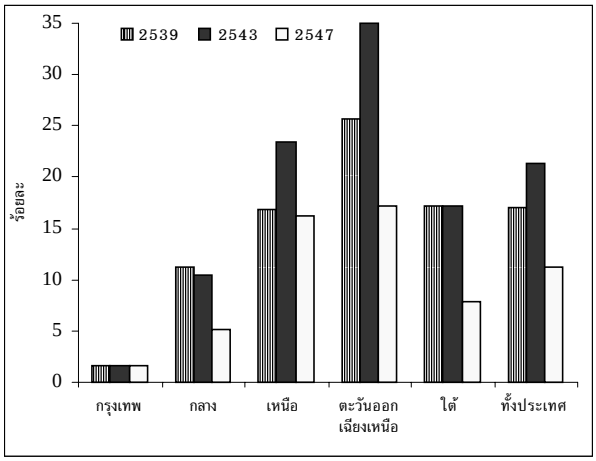

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รูปที่ 4: ผลผลิตภาคการเกษตร ราคา และรายได้
ปี 2546-2547

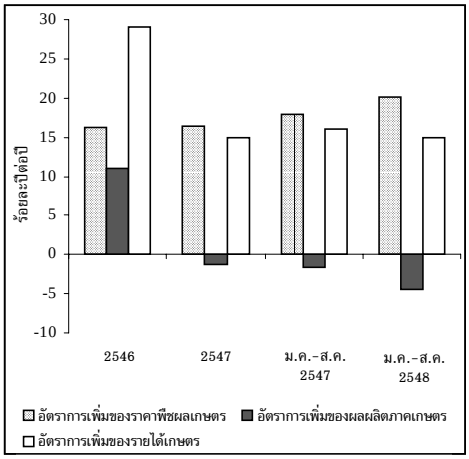

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

จะมีแนวโน้มที่แคบลง แต่รายได้เฉลี่ยของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือก็คิดเป็นเพียงประมาณ 1 ใน 3 และ 2 ใน 5 ของรายได้เฉลี่ยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (โปรดดูรูปที่ 6)

ในช่วงระหว่างปี 2543-2547 ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยแต่ก็ยังคงสูงอยู่ การที่สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ (Gini coefficient) ปรับตัวลดลงเล็กน้อยจาก 0.525 ในปี 2543 เหลือ 0.499 ใน

กรอบที่ 1: ผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันต่อเงินเฟ้อ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันโลกในปีนี้ทำให้เพดานราคาขายปลีกปิโตรเลียมเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 30 จากราคาขายปลีกน้ำมันเมื่อปีที่แล้ว ราคาน้ำมันโลกในปีนี้คาดการณ์ว่าโดยเฉลี่ยจะสูงถึง 53.6 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อบาร์เรล เทียบกับ 37.7 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อบาร์เรลเมื่อปีที่แล้ว (โปรดดูตารางที่ 4 ในส่วนสภาพแวดล้อมภายนอก) ผลก็คือ ราคาขายปลีกน้ำมันเบนซิน (เบนซินธรรมดา และเบนซินพิเศษ) ซึ่งถูกปล่อยลอยตัวตั้งแต่เดือนตุลาคมปีที่แล้วเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ในปีนี้[3] (โปรดดูตารางที่ 3) การจ่ายเงินอุดหนุนราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลของกองทุนน้ำมันลดลงหลายครั้งตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 ส่งผลให้เพดานราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น เพดานราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลได้มีการยกเลิกเมื่อกลางเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา และการจ่ายเงินอุดหนุนจากกองทุนน้ำมันได้หยุดสิ้นลงเช่นกัน[4] อย่างไรก็ตาม การลดลงของภาษีสรรพสามิตสำหรับน้ำมันดีเซล 1.10 บาทต่อลิตรมีผลในกลางเดือนกรกฎาคม ในขณะที่เพดานราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลซึ่งถูกกำหนดให้อยู่ที่ 14.59 บาทต่อลิตรตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็น 23.90 บาทต่อลิตรในเดือนกันยายนที่ผ่านมา ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2548 ภาษีสรรพสามิตจะลดลงเหลือ 0.9 บาทต่อลิตร ดังนั้นตลอดทั้งปี ราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลจะเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 จากปีที่ผ่านมา ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ ราคาเฉลี่ยขายปลีกปิโตรเลียมน่าจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 30 ในปีนี้ (โปรดดูตารางที่ 3)

ตารางที่ 3: การเพิ่มขึ้นของราคาปิโตรเลียม, 2547-2549

	สัดส่วนการบริโภคปิโตรเลียม (ร้อยละ)		การเพิ่มขึ้นของราคาปิโตรเลียม (ร้อยละ)		
	2547	**2548 (ม.ค.-ก.ค.)**	**2547**	**2548**	**2549p***
เบนซินพิเศษ (ออกเทน 95)	7.3	6.8	12.7	26.6	3.78
เบนซินธรรมดา (ออกเทน 92)	11.1	10.3	14.5	27.8	4.10
ดีเซล (หมุนเร็ว)	46.9	48.0	4.0	41.7	26.38
น้ำมันเชื้อเพลิง	14.6	0.2	7.4	27.8	2.29
ก๊าซหุงต้ม (แอลพีจี)	9.7	14.8	10.2	2.5	0.00
	เฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก		**6.6**	**29.1**	**13.7**

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน และการคำนวณของธนาคารโลก

* ข้อสมมุติฐาน (ก) ราคาน้ำมันโลกเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ในปี 2549 (ข) ราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิง และน้ำมันเบนซินพิเศษและธรรมดาถูกลอยตัว (ค) ภาษีสรรพสามิตสำหรับน้ำมันดีเซลลดลงเหลือ 0.5 บาทต่อลิตรในไตรมาสแรกของปี 2549 และเป็น 0 หลังจากนั้น และไม่มีการให้เงินอุดหนุนเพิ่มเติม และ (ง) ราคาก๊าซหุงต้ม (แอลพีจี) คงที่อยู่ ณ ระดับเดียวกับปี 2548

การเพิ่มขึ้นของราคาขายปลีกปิโตรเลียมทำให้ต้นทุนการขนส่งและการผลิตเพิ่มขึ้นถึงเกือบร้อยละ 3.5 และลดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลงประมาณร้อยละ 2 จุดในปีนี้ นอกจากผลกระทบโดยตรงต่อราคาขายปลีกน้ำมันเบนซินและน้ำมันดีเซลแล้ว ราคาน้ำมันดีเซลและเชื้อเพลิงที่สูงขึ้นนั้นยังส่งผลต่อต้นทุนการขนส่งเพื่อการพาณิชย์และการผลิต[5] การเพิ่มขึ้นของราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมถึงเกือบร้อยละ 30 นั้นทำให้ต้นทุนการขนส่งและการผลิตเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.5 ซึ่งจะส่งผลให้เงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น การขยับตัวเพิ่มสูงขึ้นของทั้งราคาขายปลีกน้ำมันเบนซินและเงินเฟ้อนั้นจะส่งผลกระทบอย่างมากต่อการบริโภคของเอกชน ซึ่งจะส่งผลให้การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงในปีนี้ลดลงถึงร้อยละ 2 จุด

การเพิ่มขึ้นของราคาปิโตรเลียมในปีหน้าคาดว่าจะลดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงถึงร้อยละ 1 จุด ราคาน้ำมันของโลกในปีหน้าคาดว่าจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 4.5 ภาษีสรรพสามิตสสำหรับน้ำมันดีเซลจะลดลงเหลือ 0.5 บาทต่อลิตรในไตรมาสแรกของปีหน้าและลดเหลือศูนย์หลังจากนั้น ดังนั้นราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลจะเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 26 ขณะที่ราคา น้ำมันเบนซินเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีนี้ (โปรดดูตารางที่ 3) ราคาปิโตรเลียมในปีหน้าคาดว่าจะสูงขึ้นถึงร้อยละ 14 เทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีนี้ ซึ่งจะส่งผลไปถึงต้นทุนการขนส่งและการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 1.5 และการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงลดลงประมาณร้อยละ 1 จุด

[3] การเพิ่มขึ้นของราคาขายปลีกน้ำมันเบนซินต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของราคานำเข้าน้ำมันดิบอย่างมาก เนื่องจากการเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยของราคาน้ำมันเบนซินหน้าโรงกลั่นและการลดลงของกำไรทางการตลาดของบริษัทน้ำมันต่างๆ

[4] กองทุนน้ำมันได้อุดหนุนราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลถึง 7 บาทต่อลิตรก่อนที่จะปล่อยลอยตัว โดยตั้งแต่ 10 มกราคม 2547 ถึง 13 กรกฎาคม 2548 กองทุนน้ำมันได้จ่ายเงินอุดหนุนน้ำมันเบนซินและดีเซลทั้งหมด 92 พันล้านบาท

[5] รถยนต์เพื่อการพาณิชย์ส่วนใหญ่ใช้น้ำมันดีเซล ต้นทุนการขนส่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 2.5 ของราคาขายปลีกสินค้า น้ำมันดีเซล น้ำมันเชื้อเพลิง และก๊าซหุงต้ม (แอลพีจี) คิดเป็นร้อยละ 98 ของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่ใช้ในภาคการผลิต ต้นทุนปิโตรเลียมคิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด

รูปที่ 5: รายได้ของครัวเรือนจำแนกตามประเภทของรายได้
ปี 2543-2547

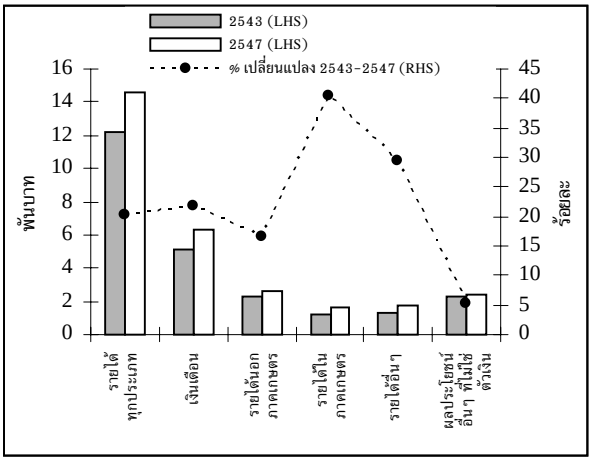

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี 2547

รูปที่ 6: รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน จำแนกตามรายภาค โดยคิดเป็นสัดส่วนของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร
ปี 2539-2547

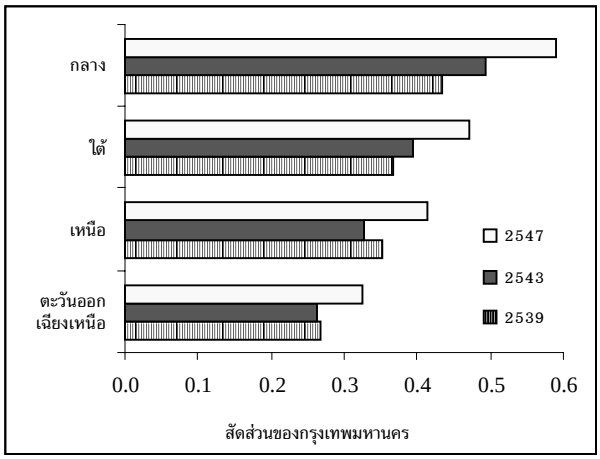

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี 2547

ปี 2547 แสดงให้เห็นว่าความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มีแนวโน้มลดลงบ้าง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ลดลง ในขณะที่กรุงเทพมหานครและภาคเหนือกลับเป็นภาคที่มีความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้สูงขึ้นกว่าในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ (โปรดดูรูปที่ 7) อย่างไรก็ตาม ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ในประเทศไทยก็ยังคงอยู่ในระดับที่สูงอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ (Gini coefficient) อยู่ประมาณ 0.5 มาตั้งแต่ปี 2539

รูปที่ 7: สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ จำแนกตามรายภาค
ปี 2539-2547

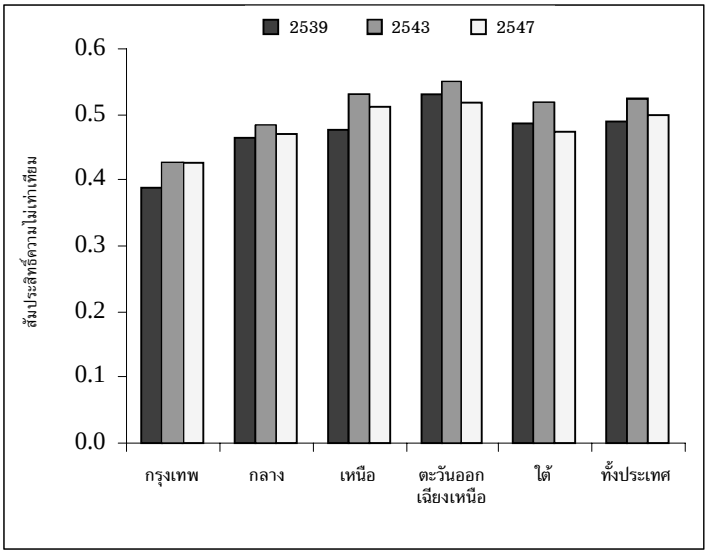

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรอบที่ 2: ประเด็นสำคัญจากรายงานการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

สถิติที่น่าสนใจ

ในระยะ 35 ปีที่ผ่านมา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือเป็นภูมิภาคหนึ่งในโลกที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูง อัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยของรายได้ต่อหัวในภาคอีสานที่ร้อยละ 3 ตั้งแต่ปี 2513 เทียบเคียงได้กับอัตราการขยายตัวของประเทศต่างๆ เช่น ประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา เอเชียใต้ และประเทศที่มีรายได้สูง ระบบเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกวันนี้มีขนาดใหญ่เท่ากับ 3 เท่าของระบบเศรษฐกิจของภาคในปี 2513 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี 2547 (คิด ณ ราคาปัจจุบัน ปี 2531) มีมูลค่าสูงถึง 34,000 บาทเทียบกับ 11,000 บาทในปี 2513 ทั้งนี้ การขยายตัวทางเศรษฐกิจได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบผลผลิตของภาค โดยในปัจจุบันผลผลิตในภาคเกษตรคิดเป็นเพียง 1 ใน 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาค เมื่อเทียบกับที่เคยสูงถึง 2 ใน 5 ในปี 2513 ในขณะที่ภาคอุตสาหรรมขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในช่วงต้นของทศวรรษปี 2533-2542 ทำให้ภาคอุตสาหกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือใกล้เคียงกับภาคการเกษตร ส่วนภาคบริการก็เป็นภาคที่ได้ประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ ในปัจจุบัน ภาคบริการคิดเป็นกว่า 3 ใน 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาค เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อสามสิบกว่าปีที่แล้ว ซึ่งมีขนาดเพียง 2 ใน 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น

มูลค่าเพิ่มต่อคนของแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวขึ้นกว่า 3 เท่าในระยะ 35 ปีที่ผ่านมา มาตรฐานชีวิตของครัวเรือนก็ดีขึ้นอย่างมาก แม้ว่าจำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก แต่สัดส่วนคนจนในภาคก็ลดลงอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 56 ในปี 2531 เหลือเพียงร้อยละ 17 ในปี 2547 โดยจำนวนคนจนลดลงจาก 9 ล้านคน เหลือเพียง 3.7 ล้านคน ทั้งนี้ มาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้นเห็นได้อย่างชัดเจนจากการที่ประชาชนในภาคมีรายได้สูงขึ้น มีการบริโภคเพิ่มขึ้น และมีสินค้าคงทนถาวรมากขึ้น ตัวอย่างเช่น มากกว่า 2 ใน 3 ของทุกครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีตู้เย็นภายในปี 2545 เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนดังกล่าวที่เคยสูงเพียง 1 ใน 7 ในปี 2531 และในปัจจุบันเกือบทุกครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโทรทัศน์เมื่อเทียบกับอัตราส่วนดังกล่าวที่เคยสูงเพียง 1 ใน 3 ในทศวรรษที่ 2523-2532

ความจำเป็นที่ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลง

แม้ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ แต่อัตราการขยายตัวดังกล่าวก็ยังด้อยกว่าภูมิภาคอื่นๆ ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2513 เป็นต้นมา อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของทั้งประเทศประมาณร้อยละ 1 และสัดส่วนของผลผลิตจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือในผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศก็มีสัดส่วนที่ลดลงจากร้อยละ 16 เหลือเพียงร้อยละ 9 ในขณะที่สัดส่วนจำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อประชากรทั้งประเทศกลับอยู่ในระดับคงที่ประมาณ 1 ใน 3 ทั้งนี้ มูลเหตุสำคัญที่ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคต่ำกว่าภาคอื่นๆ ก็เนื่องมาจากมูลค่าเพิ่มของการผลิตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำ จะเห็นได้ว่า บุคลากร ทุน และทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับผลตอบแทนที่ต่ำกว่าภาคอื่นๆ ในปี 2547 แรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนในการสร้างมูลค่าเพิ่มเพียง 1 ใน 6 ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมดของแรงงานในกรุงเทพฯ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และปริมณฑล และคิดเป็นเพียง 2 ใน 3 ของผลผลิตแรงงานในภาคเหนือ นอกจากนั้น ช่องว่างดังกล่าวก็มีแนวโน้มขยายกว้างขึ้น การขยายตัวที่ช้ากว่าจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน แม้ว่าปัญหาความยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะลดลงอย่างรวดเร็วกว่าภาคอื่นๆ แต่ความยากจนก็ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญและกระจุกตัวอยู่อย่างมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี 2531 จนถึงปัจจุบัน กว่ากึ่งหนึ่งของคนที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงเป็นคนจน ความยากจนในภาคสูงกว่าร้อยละ 60 ของบริเวณชนบทอื่นๆ ประชากรส่วนใหญ่ยังคงทำงานอยู่ในภาคการเกษตรมากกว่าทำงานในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการในเมือง โดยชาวนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นกว่าครึ่งหนึ่งของคนจนในประเทศไทย ดังนั้น เมื่อคนเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาผลผลิตในภาคเกษตรตกต่ำและการขาดอาชีพนอกภาคเกษตรในพื้นที่ ทำให้กว่าครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องพึ่งพาการอพยพของคนในภาคเพื่อหารายได้และส่งเงินกลับบ้าน ซึ่งในส่วนของการอพยพเพื่อหารายได้และส่งเงินกลับนี้คิดเป็นกว่า 1 ใน 3 ของรายได้ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยลดปัญหาความยากจนจากร้อยละ 17 เหลือร้อยละ 12 อย่างไรก็ตาม ประมาณ 1 ใน 2 ของหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรายงานว่าประสบปัญหาเนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นฐานนี้เอง

ข้อจำกัดในการพัฒนาอย่างรวดเร็วในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การกระจุกตัวของกิจการในอาณาเขตรอบนอกกรุงเทพฯ และปริมณฑลทำให้เกิดปัญหาขาดการจ้างงานแบบจ่ายเงินเดือน และทำให้ค่าจ้างของคนงานลดลงในภูมิภาครอบนอกกรุงเทพฯ ซึ่งแน่นอนย่อมรวมถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย จะเห็นว่าน้อยกว่า 2 ใน 5 ของคนงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าจ้างเป็นเงินเดือนเมื่ออายุ 35 ปี และมีเพียง 1 ใน 5 ที่ได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนดังกล่าวกับกรุงเทพฯ ที่ 2 ใน 3 และ 1 ใน 2 (ตามลำดับ) โดยการจ้างงานที่จ่ายค่าจ้างไม่เพียงแต่จะยาก แต่ก็ยังให้ค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าอีกด้วย ค่าจ้างของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ว่าจะเป็นค่าจ้างรายวันหรือรายเดือนก็จะต่ำกว่าในกรุงเทพฯ ถึงกึ่งหนึ่ง ดังนั้น ปัญหาการขาดงานทำ และปัญหาเงินเดือนต่ำ ทำให้แรงงานส่วนใหญ่โดยเฉพาะคนงานวัยเด็กอพยพไปทำงานนอกภูมิภาค ซึ่งนำไปสู่ลักษณะโครงสร้างประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแบบสองยอด กล่าวคือ ประชากรในภาคจำนวนมากเป็นกลุ่มของประชากรเด็กและประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป

การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงในกลุ่มภูมิภาคลุ่มน้ำโขงจะเป็นประโยชน์ต่อการรวมตัวทางการค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม แต่ประโยชน์โดยตรงที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับจากการขยายตัวดังกล่าวก็ยังค่อนข้างต่ำอยู่ ขนาดของเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นเพียงประมาณกึ่งหนึ่งของระบบเศรษฐกิจในมณฑลยูนนานของจีน และคิดเป็น 2 ใน 5 ของระบบเศรษฐกิจประเทศเวียดนาม ตั้งแต่ปี 2523 มูลค่าการส่งออกที่แท้จริงที่เพิ่มขึ้นต่อปีของประเทศไทยไปลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1 ร้อยละ 13 ร้อยละ 24 และร้อยละ 23 (ตามลำดับ) แม้ว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวจะมีส่วนช่วยกระตุ้นการพัฒนา แต่ผลประโยชน์โดยตรงที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับจากการรวมตัวทางการค้าก็ยังมีขนาดที่เล็กมาก น้อยกว่าร้อยละ 1 ของบริษัทผู้ส่งออกในประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่การส่งออกและนำเข้าส่วนใหญ่ไปลาวจะทำผ่านศุลกากรในภาคอีสาน แต่การค้ากับเวียดนามซึ่งคิดเป็นสัดส่วนที่ใหญ่ที่สุดสำหรับการส่งออกในกลุ่มภูมิภาคลุ่มน้ำโขงกลับกระทำผ่านทางทะเลและไม่ผ่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะได้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการค้าในกลุ่มภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขงถ้าเส้นทางการขนส่งโดยทางบกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการสนับสนุน

ในขณะที่เมืองเป็นตัวผลักดันการเจริญเติบโตที่สำคัญ แต่ประชากรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลับอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบทและประกอบอาชีพด้านการเกษตรซึ่งมีผลิตภาพการผลิตที่ต่ำ มากกว่า 4 ใน 5 ของครัวเรือนอาศัยอยู่ในเขตชนบท ความจำเป็นในการเพิ่มรายได้ถูกจำกัดอยู่ในภาคเกษตร แม้ว่ากว่ากึ่งหนึ่งของพื้นที่ทำไร่นาและพื้นที่เกษตรจะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ผลผลิตภาคการเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลับคิดเป็นเพียง 1 ใน 5 ของผลผลิตภาคการเกษตรทั้งประเทศ (โปรดดูรูปที่ 8) ทั้งนี้ ผลผลิตภาคการเกษตรที่ต่ำมีสาเหตุเนื่องมาจากปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น ขนาดของพื้นที่ทำไร่นาซึ่งมีขนาดเล็ก อำนาจการต่อรองในตลาดที่ต่ำของชาวนา ข้อจำกัดด้านชลประทาน และปัญหาการขาดปุ๋ยและยาขจัดศัตรูพืช นอกจากนั้น ยังมีปัจจัยที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ การมีทรัพยากรธรรมชาติที่ด้อยและการผลิตที่มุ่งเน้นในด้านการผลิตข้าว ซึ่งเป็นพืชที่ต้องใช้น้ำมาก ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีฤดูร้อนที่ยาวนานและมีปัญหาดินเป็นกรดและทรายซึ่งมีความสามารถในการเก็บน้ำได้ต่ำ

รูปที่ 8: มูลค่าเพิ่มผลผลิตการเกษตร จำแนกตามแรงงาน ภาคเกษตรในภูมิภาคต่างๆ ปี 2534-2547

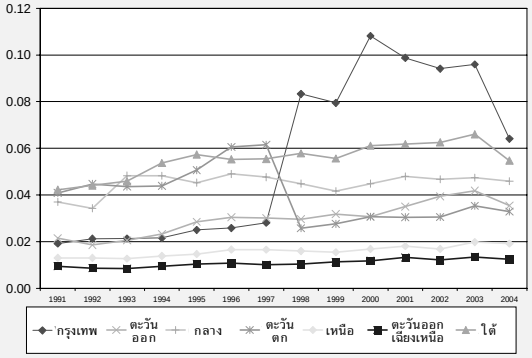

รูปที่ 9: การใช้จ่ายของรัฐบาล ปีงบประมาณ 2542-2546 (หน่วย:บาทต่อคน ณ ราคาปี 2542)

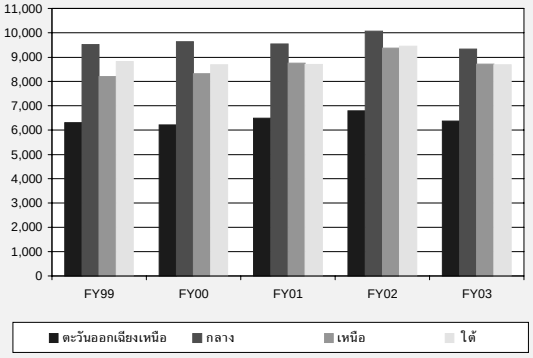

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการจัดสรรทรัพยากรจากภาครัฐน้อยกว่าภูมิภาคอื่นๆ การพัฒนาของภูมิภาคนอกจากจะขึ้นอยู่กับหลายๆ ปัจจัยแล้ว ก็ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือการได้รับเงินทุนสนับสนุนจากภาครัฐ การจัดสรรเงินให้กับภูมิภาคที่มีความเสียเปรียบหรือด้อยกว่าภูมิภาคอื่นๆ ถ้าหากทำให้ดีจะเป็นพลังส่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากันของมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้น แต่ความเป็นจริงแล้ว ช่องห่างระหว่างการใช้จ่ายของภาครัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคอื่นกลับยังคงมีระยะห่างที่คงที่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (โปรดดูรูปที่ 9) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนในปีงบประมาณ 2546 เพียง 6,400 บาทต่อคน (ราคา ณ ปี 2542 เท่ากับ 160 ดอลลาร์สหรัฐฯ) ซึ่งน้อยกว่า 1 ใน 3 ของภาคกลาง และ น้อยกว่าภาคเหนือและภาคใต้ถึงร้อยละ 27 การใช้จ่ายที่ต่ำเกินไปนี้เมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ทั้ง 3 ภูมิภาคแล้วจะเห็นได้ว่าต่ำกว่าถึงร้อยละ 30 ในช่วงปีงบประมาณ 2542 และปีงบประมาณ 2546

ยุทธศาสตร์

ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับความรุ่งเรืองของกิจการ และการเลือกสถานที่ตั้งของกิจการก็ขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่จะได้กำไรสูงสุด กิจการจะเลือกมาลงทุนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ต่อเมื่อทรัพยากร บรรยากาศทางธุรกิจ และตลาดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ นั้นมีความน่าสนใจในระดับที่ใกล้เคียงกันหรือมากกว่า การพัฒนาเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม อย่างไรก็ตาม การติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทยส่วนใหญ่ยังทำผ่านกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง แม้ว่าแนวทางดังกล่าวจะประสบความสำเร็จสำหรับประเทศในภาพรวม แต่กลยุทธ์ดังกล่าวกลับก่อให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงเวลานี้อาจเป็นช่วงที่ควรจะต้องกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงที่เข้มแข็งทั้งระหว่างภูมิภาคผ่านกรุงเทพฯ และปริมณฑล และการสร้างความเข็มแข็งของการเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ในส่วนภูมิภาคโดยผ่านส่วนอื่นๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของการปรับกลยุทธ์ในการช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ใกล้เคียงกับภูมิภาคอื่นๆ นั้นย่อมขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมให้กับประชากรในภาคอีสานให้สามารถเข้ามาแข่งขันได้ การกระทำดังกล่าวต้องอาศัยการผลักดันของภาครัฐเพื่อยกระดับการให้บริการและสถาบันใน 3 เสาหลักที่สำคัญ กล่าวคือ ประเทศไทยโดยรวม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศในกลุ่มลุ่มน้ำโขง ในส่วนที่หนึ่ง ในอนาคตอันใกล้นี้ เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะขึ้นอยู่กับพลวัตรการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศโดยรวม หากปราศจากปัญหาด้านภูมิอากาศ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวในระดับประเทศ และการทำงานในอาณาเขตกรุงเทพฯ รอบนอก ก็มีส่วนสำคัญในการเป็นแหล่งจ้างงานของแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะส่งเงินกลับไปให้ที่บ้านและเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ภาคบริการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดที่ใหญ่ ส่วนที่สอง ในระยะยาว การเคลื่อนเข้าหากันทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศย่อมขึ้นอยู่กับความสำเร็จของผู้กำหนดนโยบายที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะแรงงาน และการให้บริการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในส่วนสุดท้าย การสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มลุ่มน้ำโขงซึ่งมีการขยายตัวดี ย่อมส่งผลกระตุ้นให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนจากภูมิภาคที่ไม่มีทางติดต่อทางทะเลเป็นภูมิภาคที่มีการเชื่อมโยงทางถนนที่สำคัญของภูมิภาค ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการลดโครงสร้างและสถาบันที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายของสินค้า ประชากร และทุน

* รายงานการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือเผยแพร่สู่สาธารณะในเดือนกรกฎาคม 2548 ซึ่งเป็นผลงานการศึกษาร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารโลก โดยสามารถค้นหาได้จาก www.worldbank.or.th

2.3 ความไม่แน่นอนของสภาวะแวดล้อมภายนอก

คาดว่าราคาน้ำมันของปีหน้าจะสูงกว่าในปีนี้ ราคาเฉลี่ยของราคาน้ำมันดิบโลกภายในสิ้นปีนี้จะสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 เทียบกับปีที่แล้วโดยราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 53.6 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล (โปรดดูตารางที่ 4) ราคาเฉลี่ยของราคาน้ำมันดิบโลกในปีหน้าจะสูงขึ้นถึง 56 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ซึ่งแสดงถึงราคาที่สูงขึ้นเป็น 2 เท่าจากปี 2546

การเติบโตของผลผลิตที่แท้จริงของโลกในปีนี้และปีหน้าจะต่ำกว่าปีที่แล้วเนื่องจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้น การเติบโตของผลผลิตในเศรษฐกิจหลักของโลกจะชะลอตัวลงในปีนี้ การเติบโตของผลผลิตที่แท้จริงของโลกในปีนี้จะอยู่ที่ร้อยละ 3.1 เทียบกับการเติบโตของปีที่แล้วที่ร้อยละ 3.8 การเติบโตของผลผลิตของประเทศสหรัฐอเมริกาในปีหน้าจะถดถอยลงต่อไปแต่จะถูกชดเชยจากการเติบโตที่เร่งตัวขึ้นในเขตยุโรป คาดว่าอัตราการเติบโตของผลผลิตโลกในปีหน้าจะไม่แตกต่างจากปีนี้

ปริมาณการค้าของโลกในปีนี้มีการขยายตัวต่ำกว่าปีที่แล้วมากแต่คาดว่าจะเร่งตัวขึ้นในปีหน้า การขยายตัวของปริมาณการค้าในตลาดหลัก เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรปค่อนข้างต่ำในปีนี้ คาดว่าปริมาณการค้าโลกจะเร่งตัวขึ้นถึงร้อยละ 7 ในปีหน้าเนื่องจากการเติบโตที่สูงขึ้นของปริมาณการค้าในสหภาพยุโรป จีน และญี่ปุ่น (โปรดดูตารางที่ 4)

เงินเฟ้อของประเทศคู่ค้าหลักของไทยในกลุ่ง G-7 ได้เพิ่มสูงขึ้นในปีนี้ เงินเฟ้อในกลุ่มประเทศ G-7 ได้เพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 2.2 ในปีนี้และคาดว่าจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2 ในปีหน้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าราคาในการส่งออกของไทยในปีหน้าสู่ประเทศเหล่านี้จะสูงขึ้นที่ระดับเดียวกันของปีนี้ อย่างไรก็ตาม ราคาของสินค้าอุตสาหกรรมและเครื่องจักรซึ่งประเทศไทยนำเข้าจากประเทศเหล่านี้จะยังสูงขึ้นอยู่

คาดว่าราคาสินค้าที่ไม่รวมน้ำมันจะลดลง ราคาสินค้าที่ไม่รวมน้ำมันของโลกซึ่งสูงขึ้นกว่าร้อยละ 10 ตั้งแต่ปี 2546 จะลดลงในปีหน้า โดยจะส่งผลกระทบต่อราคาส่งออกของผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 4: สภาพเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

	คาดการณ์		*ประมาณการ*	
	2546	**2547**	**2548**	**2549**
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า, ยกเว้นอัตราดอกเบี้ย				
การขยายตัวของ GDP				
โลก	2.5	3.8	3.1	3.1
โลก (PPP Weights)	3.9	5.0	4.4	4.3
OECD	1.8	3.0	2.4	2.5
สหรัฐอเมริกา	2.7	4.2	3.5	3.5
ญี่ปุ่น	1.4	2.6	2.3	1.8
สหภาพยุโรป	0.7	1.7	1.1	1.4
ปริมาณการค้าของโลก	5.8	10.3	6.4	7.0
อัตราเงินเฟ้อตาม CPI - G7 a/	1.5	1.7	2.2	2.0
ราคาน้ำมัน ($/bbl)	28.9	37.7	53.6	56.0
% การเปลี่ยนแปลง	15.9	30.6	42.1	4.5
ราคาสินค้าอื่นที่มิใช่น้ำมัน	10.2	17.5	11.9	-5.9
LIBOR (US$. 6 เดือน)	1.2	1.7	3.8	5.0

ที่มา: World Bank DEC Prospects Group แก้ไข ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2548

a/ ในรูปสกุลเงินท้องถิ่น, คำนวณรวมโดยใช้ปี 2538 ถ่วงน้ำหนัก กลุ่มประเทศ G-7 ได้แก่ แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

ทางการเกษตรของไทย ซึ่งมีราคาที่สูงขึ้นอย่างมากในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

2.4 การส่งออก

อัตราการขยายตัวของการส่งออกที่ชะลอตัวลงเป็นผลมาจากการชะลอตัวของปริมาณการส่งออก ในช่วงเก้าเดือนแรกของปีนี้ มูลค่าการส่งออกในรูปเงินเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 16.5 เทียบกับร้อยละ 22.7 ในช่วงเดียวกันของปีก่อน ขณะที่ปริมาณการส่งออกขยายตัวเพียงร้อยละ 4.4 โดยที่การลดลงของปริมาณการส่งออกส่วนใหญ่เป็นผลมาจากปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรที่ลดลงจากปัญหาภัยแล้ง[6] และการหดตัวของปริมาณการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์จากการลดลงของอุปสงค์โดยรวมของตลาดโลกตามวัฏจักรขาลงของธุรกิจ (โปรดดูรูปที่ 10)

การส่งออกของประเทศไทยชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง จากข้อมูลการส่งออกในช่วงห้าเดือนแรกแสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกของประเทศไทยมีการขยายตัวที่ร้อยละ 12.7 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อน ซึ่งถือว่าต่ำสุดเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนเดิม 6 ประเทศ[7] และต่ำกว่าประเทศในยุโรปตะวันออก เช่น สาธารณรัฐเชค โรมาเนีย และฮังการี (โปรดดูรูปที่ 11)

ทางด้านตลาดส่งออก การส่งออกของประเทศไทยไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนและตลาดดั้งเดิม เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น มีการชะลอตัวลงมากที่สุด ประเทศจีนยังคงเป็นตลาดส่งออกที่มีศักยภาพโดยที่การส่งออกไปยังประเทศจีนขยายตัวประมาณร้อยละ 30 ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน 2548 เทียบกับร้อยละ 26 ในระยะเดียวกันปีก่อน นอกจากนี้ การส่งออกไปยังประเทศออสเตรเลียขยายตัวที่ร้อยละ 31 ซึ่งมากกว่าสองเท่าของอัตราการขยายตัวในปีก่อน เนื่องจากการลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและออสเตรเลีย (โปรดดูรูปที่ 12)

เมื่อพิจารณาสินค้าส่งออกที่แบ่งตามระบบฮาร์โมไนซ์สองหลัก พบว่าการขยายตัวของการส่งออกสินค้าสามตัวที่อยู่ในกลุ่มสินค้าสิบตัวแรกที่มีการส่งออกมากที่สุดนั้นชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับปีก่อน การส่งออกธัญพืช (HS10) ลดลงจากปัญหาภัยแล้ง ขณะที่การส่งออกเครื่องจักรกลที่ใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ (HS85) รวมถึงการส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยาง (HS40) ลดลงอย่างมากจากปีก่อนมาอยู่ที่ร้อยละ 1.9 และร้อยละ 14.6 ตามลำดับ สืบเนื่องจากอุปสงค์จากต่างประเทศที่ลดลงตามวัฏจักรขาลงของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และความต้องการสินค้าที่ลดลงของประเทศญี่ปุ่นและประเทศจีน อย่างไรก็ตาม การส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อปลาและสัตว์น้ำ (HS16) ฟื้นตัวอย่าง

รูปที่ 10: การขยายตัวของปริมาณการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ระหว่างเก้าเดือนแรกของปี 2546 ถึง เก้าเดือนแรกของปี 2548

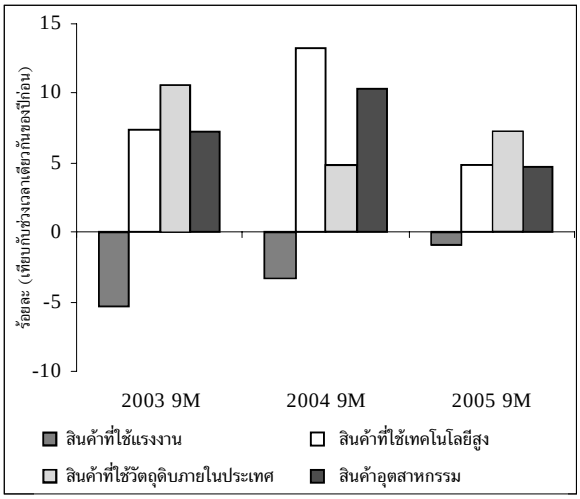

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 11: อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดโลก ระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม 2548

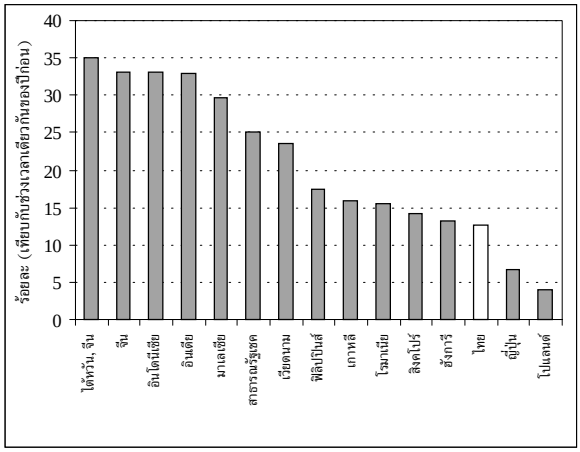

ที่มา: องค์กรการเงินระหว่างประเทศ

[6] ภาคเกษตรกรรมในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหดตัวร้อยละ 5.4 ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ นอกจากนี้ดัชนีผลผลิตพืชผลระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน 2548 ลดลงร้อยละ 3.3 เทียบกับร้อยละ -1.2 ในเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน 2547

[7] กลุ่มอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ และ เวียดนาม

ตารางที่ 5: สินค้าส่งออกสูงสุดสิบอันดับแรกในช่วงเก้าเดือนแรกของปี 2547 และ 2548

(ร้อยละ)

ลำดับที่	รหัสสินค้า (HS Code)	ประเภทผลิตภัณฑ์	เก้าเดือนแรก ของปี 2547			เก้าเดือนแรกของปี 2548		
			สัดส่วนการส่งออก	อัตราขยายตัว	สัดส่วนในอัตราขยายตัวของการส่งออก	สัดส่วนการส่งออก	อัตราขยายตัว	สัดส่วนในอัตราขยายตัวของการส่งออก
1	85	เครื่องจักรกลที่ใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์	21.5	23.8	24.6	18.9	1.9	2.6
2	84	เครื่องจักรกลที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ	16.3	22.0	17.5	17.5	24.7	24.8
3	87	ยานยนต์และชิ้นส่วน	5.9	38.1	9.7	7.3	44.2	16.0
4	40	ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	5.5	21.8	5.9	5.5	14.6	5.0
5	39	พลาสติกและผลิตภัณฑ์จากพลาสติก	4.5	28.1	5.9	5.4	38.0	10.6
6	27	แร่ธาตุ เชื้อเพลิง น้ำมัน ขี้ผึ้ง	3.2	47.6	6.2	4.3	53.8	10.6
7	16	ของปรุงแต่งจากเนื้อปลาและสัตว์น้ำ	2.8	1.5	0.3	3.0	21.6	3.8
8	71	ไข่มุก อัญมณี และโลหะ	2.7	4.2	0.6	2.8	19.7	3.3
9	10	ธัญพืช	2.9	67.7	6.9	2.2	-12.6	-2.2
10	29	เคมีภัณฑ์	1.5	21.4	1.6	1.8	37.8	3.5

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

มากโดยขยายตัวที่ร้อยละ 21.6 ในช่วงสามไตรมาสแรกของปีนี้ หลังจากที่มีการหดตัวในการส่งออกในปีที่ผ่านมา[8] ในทำนองเดียวกัน การส่งออกของ ยานยนต์และชิ้นส่วน (HS84) พลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติก (HS39) เครื่องประดับ (HS71) และเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (HS29) ขยายตัวในระดับที่น่าพอใจ (โปรดดูตารางที่ 5)

รูปที่ 12: อัตราการขยายตัวของการส่งออกไปยังตลาดต่างๆ ระหว่างเก้าเดือนแรกของปี 2547 ถึง เก้าเดือนแรกของปี 2548

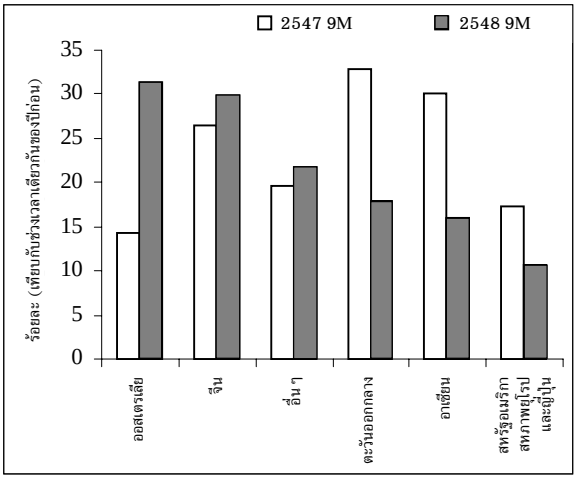

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การขยายตัวของมูลค่าการส่งออกและปริมาณการส่งออกของปีหน้าคาดว่าจะสูงกว่าการขยายตัวในปีนี้ การคาดการณ์ของการขยายตัวของการค้าโลก และเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่น จีนและสหภาพยุโรป คาดว่าจะช่วยให้ความต้องการสินค้าส่งออกของไทยเพิ่มมากขึ้น (โปรดดูตารางที่ 4 ในส่วนที่ 3.3) นอกจากนี้ ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่าง อาเซียนและจีน ไทยและออสเตรเลีย และ ไทยและนิวซีแลนด์ คาดว่าจะช่วยเพิ่มการส่งออกของประเทศไทยไปยังประเทศเหล่านี้ อย่างไรก็ตามในภาวะที่อัตราการใช้กำลังการผลิตภาคอุตสาหกรรมมีมากกว่าร้อยละ 80 ในหลายอุตสาหกรรมที่มีการส่งออกเป็นหลัก การขาดแคลนด้านอุปทานในภาคการส่งออกอาจจำกัดการขยายตัวของการส่งออกในปีหน้า

[8] ทูน่า (HS1604) และสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเชียที่ปรุงแต่ง (HS1605) เป็นสินค้าส่งออกสองชนิดที่มีการส่งออกมากที่สุดในกลุ่มนี้ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 73.8 ของการส่งออกของปรุงแต่งจากเนื้อปลาและสัตว์น้ำทั้งหมด การส่งออกโดยเฉลี่ยของสินค้าทั้งสองชนิดนี้ขยายตัวร้อยละ 14.9 ในเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน 2548 เทียบกับร้อยละ -1.4 ในช่วงเดียวกันปีก่อน

การส่งออกไปยังประเทศจีน

การส่งออกโดยรวมของประเทศไทยไปยังตลาดจีนยังคงขยายตัวอย่างมากเมื่อเทียบกับปีก่อนถึงแม้อุปสงค์ภายในประเทศของจีนลดลง ในช่วงแปดเดือนแรกของปี 2548 การนำเข้าของประเทศจีนจากตลาดโลกชะลอตัวลงโดยมีการขยายตัวที่ร้อยละ 15.1 เทียบกับร้อยละ 40.4 ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนสิงหาคม 2547 เนื่องจากการนำสินค้าคงคลังมาใช้ อย่างไรก็ตาม การนำเข้าสินค้าของประเทศจีนจากประเทศไทยขยายตัวมากกว่าการนำเข้าจากประเทศอื่นๆ เช่น เวียดนาม และประเทศในแถบยุโรปตะวันออก[9] (โปรดดูรูปที่ 13)

การส่งออกสินค้าไทยไปยังจีนมีผลการดำเนินงานที่หลากหลาย การส่งออกสินค้าเครื่องจักรกลที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ (HS84) และเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (HS29) ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงเก้าเดือนแรกของปี 2548 ขณะที่การขยายตัวอย่างมากของการส่งออกเหล็กและเหล็กกล้า (HS27) เป็นผลมาจากการกักตุนสินค้าคงคลังเนื่องจากการคาดการณ์ของราคาสินค้าที่สูงขึ้นในอนาคตร่วมกับฐานการส่งออกอยู่ในระดับต่ำในปีที่ผ่านมา[10] ในทางตรงกันข้ามสถานการณ์การส่งออกสินค้าเกษตรซึ่งประกอบด้วย ยางและผลิตภัณฑ์ยาง (HS40) และธัญพืช (HS10) นั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีนักเนื่องจากปัญหาภัยแล้งทำให้ผลผลิตการเกษตรในประเทศไทยลดลงและการเพิ่มขึ้นของผลผลิตการเกษตรในประเทศจีนเอง

การลดอัตราภาษีศุลกากร และการอำนวยความสะดวกด้านการค้าภายใต้โครงการลดภาษีสินค้าบางส่วนทันทีระหว่างไทยและจีนส่งผลให้มีการขยายตัวของการค้าผักและผลไม้ ในขณะที่โครงการลดภาษีสินค้าบางส่วนทันทีระหว่างอาเซียนและจีนไม่ส่งให้การค้าของสินค้าในกลุ่มฮาร์โมไนซ์ 01-06 ขยายตัวเท่าที่ควร[11] ภายหลังจากการประกาศใช้โครงการลดภาษีสินค้าบางส่วนทันทีในกลุ่มสินค้าผักและผลไม้ในเดือนตุลาคม 2546 รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้มีการปรึกษาและแก้ปัญหาที่ยังคงมีอยู่จากมาตรการที่มิใช่ภาษี เช่น มาตรการด้านสุขอนามัย และมาตรฐานสินค้า ส่งผลให้การส่งออกผลไม้ (HS08) และผัก (HS07) ขยายตัวประมาณร้อยละ 39 และร้อยละ 33 ในช่วงสามไตรมาสแรกของปี 2548 ขณะที่การนำเข้า

รูปที่ 13: อัตราการขยายตัวของการนำเข้าของประเทศจีนจากประเทศต่างๆ เดือนมกราคมถึงเดือนสิงหาคม 2548

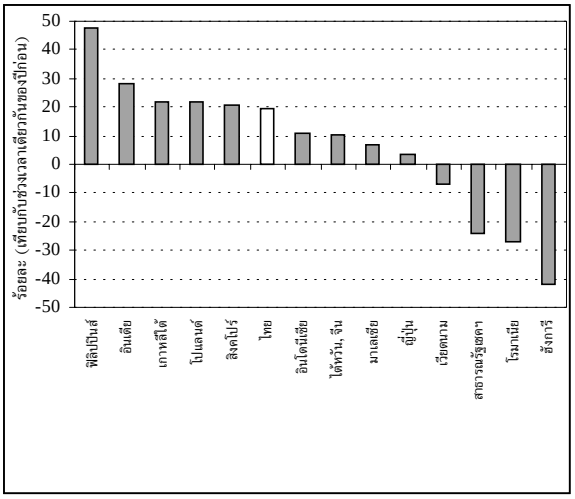

ที่มา: World Trade Atlas

ขยายตัวประมาณร้อยละ 11 และร้อยละ 44 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงเป็นผู้ส่งออกสุทธิของสินค้าในกลุ่มผักและผลไม้ โดยมีการเกินดุลการค้าประมาณ 222 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เทียบกับการเกินดุลการค้าที่ 160 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในช่วงเดียวกันของปีก่อน ในทางตรงกันข้าม ถึงแม้ว่าจะมีการลดภาษีสินค้าในกลุ่มฮาร์โมไนซ์ 01-06 ซึ่งมีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 การค้าสำหรับสินค้าในกลุ่มนี้ยังคงชะลอตัวอยู่

การลดอัตราภาษีศุลกากรเพิ่มเติมภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนและไทย ซึ่งมีผลบังคับเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2548 คาดว่าจะส่งเสริมการค้าระหว่างสองประเทศ[12] การส่งออกไปยังประเทศจีนในเดือนสิงหาคมและเดือนกันยายน ปี 2548 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 38 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อน ซึ่งถือเป็นการเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจากการขยายตัวกว่าร้อยละ 35 เมื่อเทียบกับช่วงเดือนเดียวกันของปี 2547 อย่างไรก็ตาม การนำเข้าของประเทศจีนในช่วงเวลาเดียวกันขยายตัวเพียงร้อยละ 31 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อน ซึ่งเป็นการชะลอตัวลงจากอัตราการขยายตัวของการนำเข้าที่ร้อยละ 49 ในปีที่ผ่านมา

[9] ข้อมูลการนำเข้าของประเทศจีนจะไม่เท่ากับข้อมูลการส่งออกของประเทศคู่ค้าไปยังประเทศจีน อย่างไรก็ตามข้อมูลการนำเข้าของประเทศจีนสามารถใช้ในการจัดอันดับการนำเข้าของประเทศจีนจากประเทศต่างๆ หรือใช้แทนการส่งออกของประเทศต่างๆ ไปยังประเทศจีนได้

[10] การส่งออกเหล็กและเหล็กกล้าของประเทศไทยไปยังจีนในปี 2547 ลดลงกว่าร้อยละ 50 เนื่องจากการดำเนินนโยบายหดตัวเพื่อควบคุมภาคการผลิตที่มีการลงทุนมากเกินไปในจีน

[11] สินค้าในกลุ่มฮาร์โมไนซ์ 01-06 ประกอบด้วย สัตว์มีชีวิต (HS01) เนื้อสัตว์และส่วนอื่นๆ ของสัตว์ที่บริโภคได้ (HS02) ปลาและอาหารทะเล (HS03) ผลิตภัณฑ์นม (HS04) ผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากสัตว์ (HS05) ต้นไม้และพืชอื่น (HS06)

[12] สินค้าปกติของประเทศไทยประกอบด้วยสินค้า 5,121 รายการ โดยที่สินค้า 843 รายการ เช่น เครื่องนุ่งห่ม พลาสติกและผลิตภัณฑ์จากพลาสติก ยานยนต์และส่วนประกอบ จะลดภาษีเป็นศูนย์ในวันที่ 20 กรกฎาคม 2548 ขณะที่สินค้า 278 รายการ เช่น เครื่องประดับอิเล็กทรอนิกส์ และเคมีภัณฑ์ จะมีภาษีเป็นศูนย์ภายในปี 2548 สำหรับสินค้าที่เหลือจะมีภาษีเป็นศูนย์ภายในปี 2553 สินค้าปกติของประเทศจีนประกอบด้วยสินค้า 6,583 รายการ โดยมีสินค้า 2,682 รายการดังเช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เครื่องจักรกล และเคมีภัณฑ์ ที่จะลดภาษีเป็นศูนย์ในวันที่ 20 กรกฎาคม 2548 ขณะที่สินค้า 575 รายการ เช่น ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ เครื่องจักรกลและอิเล็กทรอนิกส์ จะมีภาษีเป็นศูนย์ภายในปี 2548 สำหรับสินค้าที่เหลือจะมีภาษีเป็นศูนย์ภายในปี 2553

ตารางที่ 6: สินค้าส่งออกสู่ประเทศจีนสูงสุดสิบอันดับแรกในช่วงเก้าเดือนแรกของปี 2547 และ 2548

(ร้อยละ)

ลำดับที่	รหัสสินค้า (HS Code)	ประเภทผลิตภัณฑ์	เก้าเดือนแรก ของปี 2547			เก้าเดือนแรกของปี 2548		
			สัดส่วนการส่งออก	อัตราขยายตัว	สัดส่วนในอัตราขยายตัวของการส่งออก	สัดส่วนการส่งออก	อัตราขยายตัว	สัดส่วนในอัตราขยายตัวของการส่งออก
1	84	เครื่องจักรกลที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ	22.8	27.7	24.6	29.1	65.9	49.8
2	85	เครื่องจักรกลที่ใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์	13.3	18.3	10.2	12.9	26.1	11.5
3	40	ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	12.4	13.6	7.4	9.9	3.7	1.5
4	27	แร่ธาตุ เชื้อเพลิง น้ำมัน ขี้ผึ้ง	10.2	16.3	7.1	9.2	17.8	6.0
5	39	พลาสติกและผลิตภัณฑ์จากพลาสติก	8.5	47.9	13.7	9.0	36.8	10.4
6	29	เคมีภัณฑ์	4.9	12.4	2.7	5.0	31.2	5.1
7	07	ผักที่บริโภคได้	3.3	69.1	6.7	3.3	33.0	3.6
8	72	เหล็กและเหล็กกล้า	1.5	-51.5	-7.7	2.8	151.6	7.4
9	44	ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	2.9	39.6	4.0	2.7	21.6	2.0
10	10	ธัญพืช	3.0	266.3	10.9	1.6	-32.2	-3.2

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

2.5 การบริโภคของครัวเรือน

ภัยสึนามิ ภัยแล้ง ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ และการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคลดลงและส่งผลต่อการขยายตัวของการบริโภคภาคเอกชนที่ลดลงด้วย การบริโภคของครัวเรือนในครึ่งแรกของปี 2548 ขยายตัวเพียงร้อยละ 4.6 หลังจากการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมากกว่าร้อยละ 5 ตั้งแต่ปี 2545 ดัชนีการบริโภคภาคเอกชนในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของการบริโภคของครัวเรือนในปีนี้ลดลงเมื่อเทียบกับระยะเดียวกันในปีก่อน (โปรดดูรูปที่14) โดยต่ำกว่าประมาณร้อยละ 1 จุด การบริโภคของครัวเรือนในปีหน้าคาดว่าจะขยายตัวในอัตราเดียวกันกับปีนี้ คือเท่ากับร้อยละ 4.5 เนื่องจากรายได้แท้จริงในภาคเกษตรและการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างจะชะลอตัวลง ขณะที่ราคาน้ำมันอาจปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นและการกู้ยืมของผู้บริโภคอาจจะถูกจำกัดโดยกฎระเบียบใหม่ที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อที่จะจำกัดการกู้ยืมของผู้บริโภค

รูปที่ 14: ดัชนีการบริโภคภาคเอกชน
มกราคม 2547 – สิงหาคม 2548

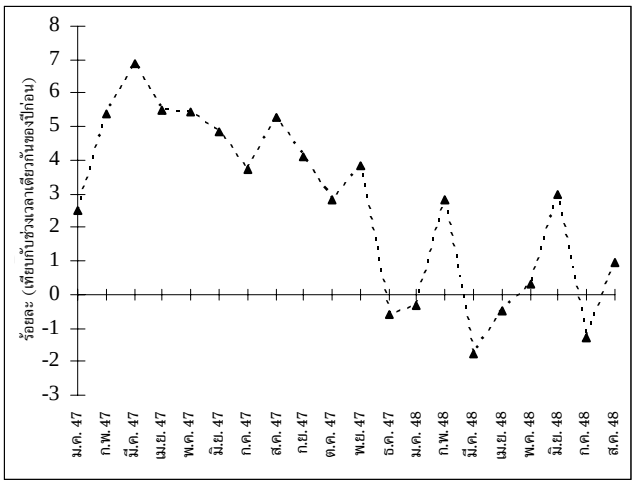

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่ลดลงได้ส่งผลให้การบริโภคลดลง แม้ว่าค่าจ้างที่แท้จริงและรายได้ในภาคเกษตรเพิ่มขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินและอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นส่งผลให้ผู้บริโภคระมัดระวังในการใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น สถาบันการเงินต่างๆ ก็ได้ขยายการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค แต่อัตราดอกเบี้ยสำหรับการกู้เพื่อที่อยู่อาศัยที่สูงขึ้นอาจมีผลทำให้ความเชื่อมั่นลดลงด้วยเช่นกัน

รูปที่ 15: ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค
มกราคม 2547 – กันยายน 2548

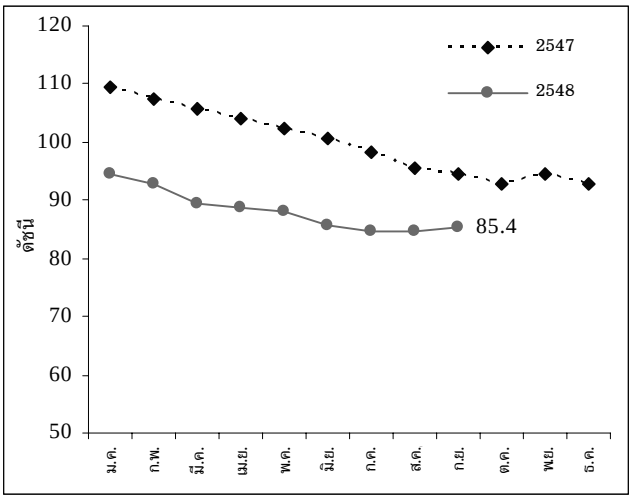

ที่มา: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

2.6 การลงทุน

การลงทุนโดยรวมในปี 2548 จะชะลอตัวลงจากปีที่แล้ว สืบเนื่องมาจากการขยายตัวของการลงทุนชะลอตัวลง และคาดว่าจะเร่งตัวขึ้นในปีหน้าจากการเพิ่มขึ้นของการลงทุนภาคเอกชน การลงทุนภาครัฐจะขยายตัวในอัตราเกือบสองเท่าของปีที่ผ่านมาโดยมีเงินลงทุน 1.8 ล้านล้านบาท (45 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ในการลงทุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐเพื่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานในระยะ 5 ปีนับตั้งแต่ปีนี้ สัดส่วนการลงทุนภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7 ในปีนี้เป็นร้อยละ 10 ในปี 2550 การขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนในปีนี้จะลดลงจากปีที่แล้ว ในสถานการณ์ความไม่แน่นอนต่างๆ ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคอยู่ในระดับต่ำ และราคาน้ำมันที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศซึ่งขยายตัวอย่างมากในช่วงเศรษฐกิจฟื้นตัวในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมานั้น กลับลดลงประมาณร้อยละ 20 ในครึ่งแรกของปีนี้ อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนคาดว่าจะฟื้นตัวดีขึ้นในปี 2549 เนื่องจากความเชื่อมั่นในภาคธุรกิจปรับตัวดีขึ้นจากความไม่แน่นอนที่ลดลง และการใช้กำลังการผลิตในภาคอุตสาหกรรมจำนวนเพิ่มสูงขึ้นกว่าร้อยละ 80 ขณะที่อัตราดอกเบี้ยแท้จริงยังคงอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ดี การฟื้นตัวของการลงทุนภาคเอกชนอาจมีข้อจำกัดจากการปรับตัวในการลงทุนตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากธุรกิจจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นมาก

2.6.1 การลงทุนในประเทศของภาคเอกชน

การขยายตัวของการลงทุนในประเทศของภาคเอกชนในปีนี้ลดลงจากปีที่แล้วท่ามกลางความไม่แน่นอนของผลกระทบจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้น และแนวโน้มของการขยายตัวของอุปสงค์ ในช่วงครึ่งแรกของปี การลงทุนของภาคเอกชนลดลงถึงร้อยละ 11.7 เทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่แล้ว โดยการขยายตัวของการลงทุนลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 17.3 และร้อยละ 13.4 ในช่วงครึ่งแรกและครึ่งหลังของปีที่แล้วตามลำดับ การลดลงนี้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน และการลดลงของการบริโภคของครัวเรือนและการส่งออกสินค้าในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2548 (โปรดดูรูปที่ 16) ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2548 การลงทุนในการก่อสร้างอยู่ในระดับที่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของการลงทุนของภาคเอกชนโดยรวม เนื่องมาจากการก่อสร้างที่ชะลอตัวลง โดยเฉพาะการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ขณะที่การลงทุนในวัสดุอุปกรณ์มากกว่า 3 ใน 4 ของการลงทุนโดยรวมของภาคเอกชน (โปรดดูรูปที่ 17) เครื่องชี้การลงทุนของภาคเอกชนแสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของการลงทุนของภาคเอกชนในช่วงครึ่งหลังของปี 2548 จะชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง (โปรดดูรูปที่ 18) แม้ว่าการขยายตัวของการลงทุนของภาคเอกชนจะลดลงจากร้อยละ 15.3 ของปีที่แล้ว การลงทุนของภาคเอกชนในปี 2548 จะขยายตัวประมาณร้อยละ 10 เนื่องจากการใช้กำลังการผลิตในอุตสาหกรรมหลายอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 80 ขณะที่เงินกู้ภาคธุรกิจจากภาคสถาบันการเงินยังคงขยายตัวในภาวะอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่ติดลบ จากการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนของการลงทุนภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ จากร้อยละ 11 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 17 ในปี 2548 แต่ยังคงต่ำกว่าการลงทุนเฉลี่ยในช่วงปีทศวรรษ 2523-2532 ถึงร้อยละ 5 จุด อย่างไรก็ตาม การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 เพิ่มสูงขึ้นจากช่วงเดียวกันในปีที่แล้วถึง 1.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งแสดงถึงการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 34.5 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศตลอดทั้งปีนี้คาดว่าจะเกิน 7.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบจากเมื่อปีที่แล้ว ซึ่งเป็นระดับที่สูงกว่าก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดนี้แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนไทยลดลง อย่างไรก็ตาม สภาวการณ์ในประเทศและเศรษฐกิจโลกที่ชัดเจนขึ้นในปีหน้าจะส่งผลให้การลงทุนของภาคเอกชนไทยฟื้นตัวดีขึ้น ขณะที่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะยังคงเพิ่มขึ้นเนื่องจากหลายภาคการผลิตเผชิญกับการใช้กำลังการผลิตที่สูงมากและการอนุมัติการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ซึ่งมีมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมานั้น ได้เริ่มมีการลงทุนจริงแล้ว ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยแท้จริงที่ต่ำมาก อย่างไรก็ตาม การลงทุนที่วางแผน

รูปที่ 16: การลงทุนแท้จริงในภาคเอกชน, การบริโภคภาคเอกชน และอัตราการขยายตัวของการส่งออกสินค้า

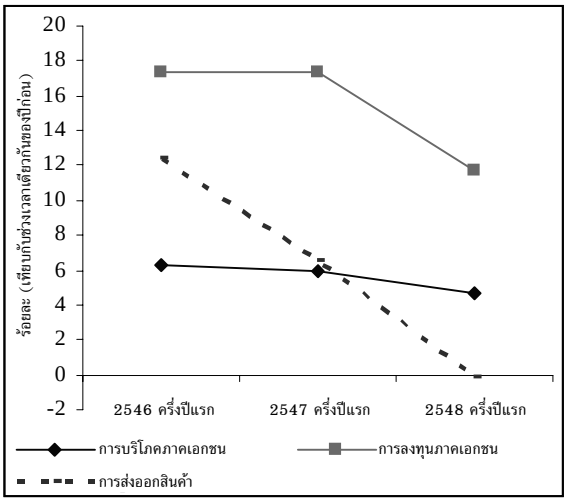

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รูปที่ 17: การขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชน และสัดส่วนการลงทุนภาคเอกชนที่แท้จริง

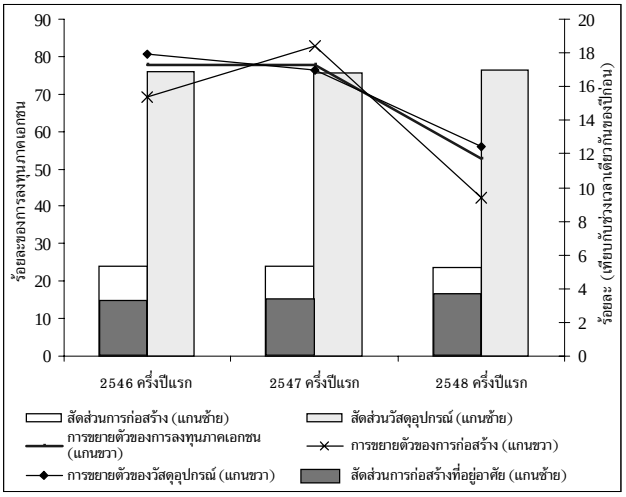

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ไว้บางส่วนอาจล่าช้าไปบ้าง เนื่องจากภาคธุรกิจปรับแผนการลงทุนใหม่ให้สอดคล้องกับระดับราคาน้ำมันที่สูงขึ้น

จากการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนที่ลดลงในปี 2548 การใช้กำลังการผลิตของอุตสาหกรรมจำนวนมากขึ้นเพิ่มสูงกว่าร้อยละ 80 และส่งผลให้มีความจำเป็นที่การลงทุนภาคเอกชนจะเร่งตัวขึ้นในปีหน้า เพื่อที่กำลังการผลิตจะมีเพียงพอเพื่อตอบสนองอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้น ในช่วง 8 เดือนแรกของปีนี้ การใช้กำลังการผลิตในภาคการผลิตทั้ง 21 ภาคมีมากเกินกว่าร้อยละ 80 เปรียบเทียบกับ 16 ภาคการผลิตในช่วงเวลาเดียวกันในปีที่แล้ว (โปรดดูตารางที่ 7) ภาคการผลิตเหล่านั้นรวมถึงอุตสาหกรรมการผลิต หน่วยบันทึกความจำแบบถาวร (hard disk drive) รถยนต์เพื่อการพาณิชย์ ผลิตภัณฑ์คอนกรีต และโลหะดีบุก ทั้ง 21 ภาคการผลิตคิดเป็น 1 ใน 4 ของมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ มากกว่าครึ่งหนึ่งของภาคการส่งออกที่ได้มีการสำรวจ[13] ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11 ของมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรม มีอัตราการใช้กำลังการผลิตมากกว่าร้อยละ 80 หรือสูงกว่าช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่าการลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้นนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาข้อจำกัดทางด้านอุปทาน

รูปที่ 18: ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน และตัวชี้วัดอื่นๆ มกราคม 2547 – กันยายน 2548

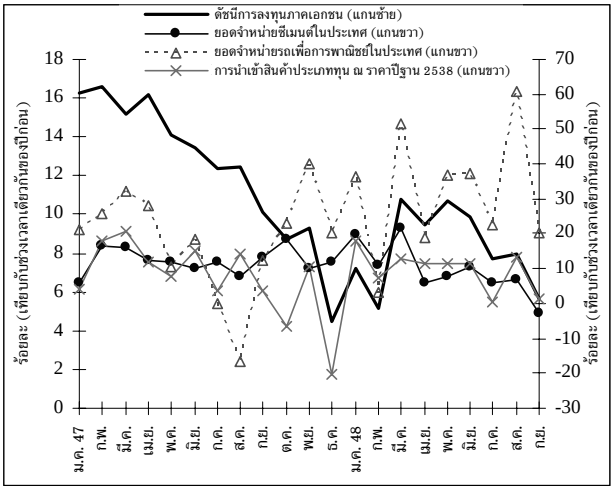

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่อยู่ในระดับต่ำ และการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของเงินกู้ภาคธุรกิจมีส่วนช่วยสนับสนุนการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนในปีนี้ และคาดว่าจะยังคงเป็นในลักษณะนี้ต่อไปในปีหน้า อัตราดอกเบี้ยได้เพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ ในปีนี้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงในราคาผู้ผลิตเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 9.4 ในช่วง 8 เดือนแรกของปี ทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงติดลบอยู่ที่ลบร้อยละ 3.7 โดยเฉลี่ย ซึ่งลดลงอย่างต่อเนื่องจากระดับในปีที่แล้ว (โปรด

[13] จากการสำรวจการใช้กำลังการผลิตประจำเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทย ภาคการผลิตเพื่อการส่งออกได้แก่ ภาคการผลิตที่มีการส่งออกมากกว่าร้อยละ 60 ของปริมาณการผลิตรวม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 21.6 ของมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมในปี 2543

ตารางที่ 7: อัตราการใช้กำลังการผลิต

(ร้อยละ)

	น้ำหนัก	ค่าเฉลี่ยปี 2538-2539 ในช่วง 8 เดือนแรกของปี	8 เดือนแรกของปี 2547	8 เดือนแรกของปี 2548
อัตราการใช้กำลังการผลิต	**59.10**	**76.41**	**67.86**	**70.41**
อัตราการใช้กำลังการผลิตในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 > ร้อยละ 90	**9.3**			
น้ำนมถั่วเหลือง	0.1	54.6	115.1	131.5
โลหะดีบุก*	0.1	31.0	59.5	103.6
คอมเพรสเซอร์*	0.2	67.4	92.5	101.6
กระดาษคราฟท์	0.6	ไม่มีข้อมูล	81.2	101.0
ปิโตรเคมีขั้นกลาง	0.7	56.0	98.6	100.1
หน่วยบันทึกความจำแบบถาวร (Hard disk drive)*	4.7	ไม่มีข้อมูล	71.5	100.0
กระดาษพิมพ์และกระดาษเขียน	0.2	ไม่มีข้อมูล	89.7	95.4
ถุงมือยาง*	0.3	ไม่มีข้อมูล	93.3	95.0
เส้นใยสังเคราะห์	0.8	86.8	103.2	92.6
ปิโตรเคมีขั้นปลาย	1.2	126.9	95.5	92.2
ปิโตรเคมีขั้นต้น	0.4	42.0	93.8	91.0
อัตราการใช้กำลังการผลิตในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 ระหว่างร้อยละ 80 ถึงร้อยละ 90	**15.0**			
ผลิตภัณฑ์คอนกรีต	0.2	ไม่มีข้อมูล	71.1	89.6
เยื่อกระดาษ	0.6	77.6	92.3	88.9
ยางรถยนต์	0.9	88.3	87.8	88.8
โลหะสังกะสี	0.1	92.1	95.5	87.3
รถจักรยานยนต์	0.7	79.3	78.9	86.7
ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	9.5	87.5	84.1	86.3
เครื่องซักผ้า*	0.1	72.0	93.9	84.7
เครื่องปรับอากาศ*	0.9	90.3	82.0	81.8
รถยนต์พาณิชย์	2.1	86.5	72.2	81.8
กระดาษแข็ง	0.0	ไม่มีข้อมูล	77.5	80.4
อัตราการใช้กำลังการผลิตในช่วง 8เดือนแรกของปี 2548 ระหว่างร้อยละ 70 ถึงร้อยละ 80	**6.9**			
ผลิตภัณฑ์นม	ไม่มีข้อมูล	60.8	71.6	79.9
แผนวงจรไฟฟ้า*	3.8	75.0	76.8	79.3
หินหลอมไฟ	0.7	ไม่มีข้อมูล	70.3	79.1
กระจกแผ่น*	0.3	88.0	75.4	78.8
สบู่	0.1	ไม่มีข้อมูล	73.1	75.3
ยางก้อน*	0.5	77.1	56.5	74.6
น้ำมันพืช	0.5	ไม่มีข้อมูล	63.1	73.4
รองเท้ากีฬา*	0.1	ไม่มีข้อมูล	67.8	72.3
ตู้เย็น	0.4	83.5	74.9	72.1
คอมพิวเตอร์*	0.0	ไม่มีข้อมูล	70.7	71.2
แบตเตอรี่	0.4	82.4	85.9	71.1

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: * อุตสาหกรรมที่ส่งออกมากกว่าร้อยละ 60 ของสินค้าที่ผลิต

รูปที่ 19: อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง*
(ปรับโดย PPI)

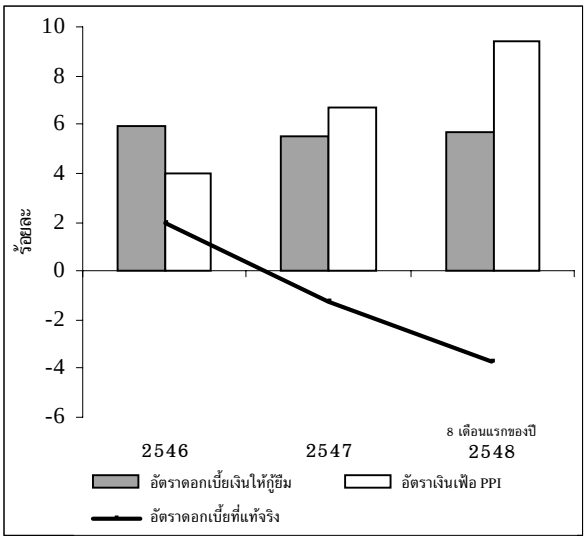

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

* อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเมิณจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำ (MLR)

รูปที่ 20: การขยายตัวของเงินกู้ภาคธุรกิจของสถาบันการเงิน**

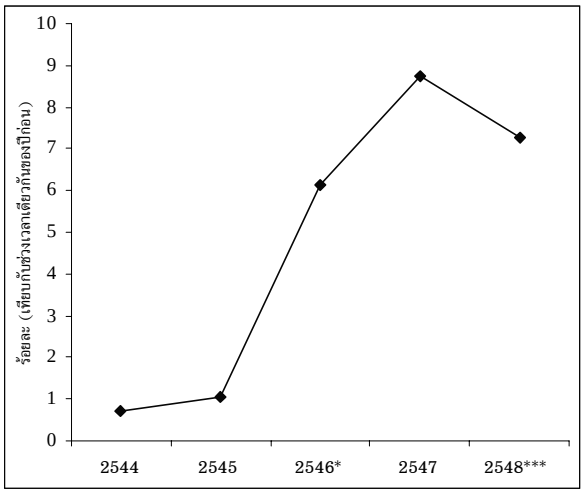

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: * การเปลี่ยนแปลงในการจัดกลุ่มประเภทของธุรกิจเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดประเทศอุตสาหกรรมตามมาตรฐานสากล (ISIC) ในเดือนธันวาคม 2546

** เงินกู้ที่ถูกปรับโดยรวมการตัดหนี้สูญและเงินกู้ที่โอนไปให้บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน แต่ไม่รวมเงินกู้ที่ให้แก่ บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน

*** คำนวณเป็นรายปี

ดูรูปที่ 19) เงินกู้ภาคสถาบันการเงินที่ให้แก่ภาคธุรกิจขยายตัว คิดเป็นอัตราต่อปีเท่ากับร้อยละ 7 ในปีนี้ เทียบกับร้อยละ 9 ในปีที่แล้ว (โปรดดูรูปที่ 20) โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการขยายตัวของเงินกู้ธนาคารพาณิชย์ไปยังภาคอสังหาริมทรัพย์ ภาคการผลิตและภาคการพาณิชย์ (โปรดดูตารางที่ 8) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงในปีหน้าคาดว่าจะปรับตัวสูงขึ้นจากการคาดการณ์ว่าอัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินจะเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำกว่าปีนี้ อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยแท้จริงน่าจะยังคงอยู่ในระดับต่ำ แต่ไม่เป็นข้อจำกัดในการขยายตัวขอเงินให้กู้ในภาคธุรกิจแต่อย่างใด

ยอดรวมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นในปี 2548 และคาดว่าจะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนในปี 2549 การไหลเข้าของการเงินทุนจากต่างประเทศในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 6.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เปรียบเทียบกับ 4.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วงเวลาเดียวกันในปีที่แล้ว (โปรดดูรูปที่ 21) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ไหลเข้าตลอดทั้งปีคาดว่าจะสูงกว่าระดับของปีที่แล้วที่ 7.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศคาดว่าจะยังสูงอยู่ในปีหน้าภายใต้สถานการณ์ความไม่แน่นอนของระดับราคาน้ำมัน และการเพิ่มขึ้นของการลงทุนที่เกิดขึ้นจริงหลังจากการอนุมัติโครงการลงทุนจาก BOI ใน 2-3 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่น่าลงทุนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 รองจากจีน และอินเดีย จากการทำการสำรวจบริษัทข้ามชาติ 325 บริษัทของ UNCTAD[14]

กำลังการผลิตส่วนเกินที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และการเพิ่มขึ้นของโครงการที่ได้รับการอนุมัติจาก BOI จะนำไปสู่การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการลงทุนภาคเอกชนในปี 2549 แม้ว่าผลกระทบจากระดับราคาน้ำมันที่สูงขึ้นอาจทำให้บางบริษัทมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้นบ้าง จากการคาดการณ์ว่าปีหน้าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะสูงขึ้น น่าจะทำให้ความเชื่อมั่นของบริษัทต่างๆ และการลงทุนเพิ่มขึ้น การขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนที่เร่งตัวขึ้นนั้นมีความจำเป็น มิฉะนั้นภาคการผลิตอาจจะประสบปัญหาในการผลิตที่ไม่เพียงพอหากการขยายตัวของอุปสงค์เร่งขึ้น โครงการลงทุนที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จะมีการลงทุนจริงมากขึ้นในปี 2549 ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้อนุมัติโครงการเหล่านี้เพิ่มขึ้นมาตั้งแต่ปี 2546 โครงการที่สำคัญได้แก่ (โปรดดูตารางที่ 9) การบริการและโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องใช้ไฟฟ้าและ

[14] ที่มา: UNCTAD Global Investment Prospect Assessment, September 2005.

รูปที่ 21: การไหลเข้าของยอดรวมเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

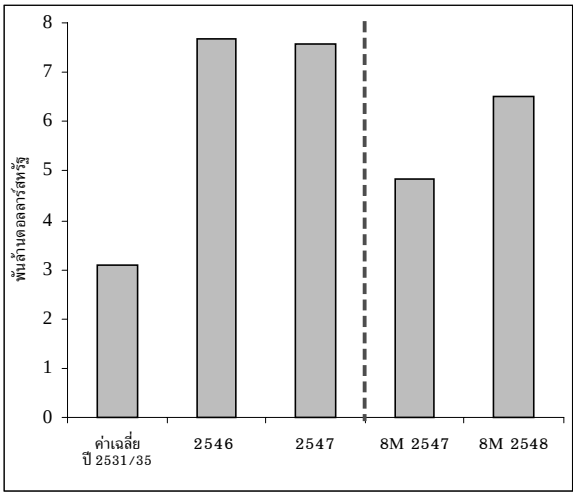

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 22: การอนุมัติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของ BOI

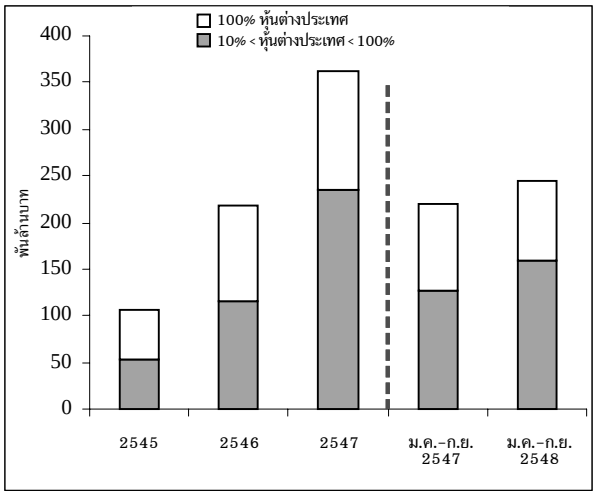

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ตารางที่ 8: การขยายตัวของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์

(ร้อยละ)

	ปี 2547		ครึ่งแรกของปี 2548	
	สัดส่วนของสินเชื่อ	การขยายตัว	สัดส่วนของสินเชื่อ	การขยายตัว (คิดเป็นต่อปี)
สินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์	**100.0**	**8.3**	**100.0**	**5.5**
สินเชื่อภาคครัวเรือน	16.0	12.2	16.3	8.1
สินเชื่อสำหรับสถาบันการเงิน	12.9	-10.68	12.3	-5.6
สินเชื่อสำหรับภาคธุรกิจ	71.2	11.1	71.4	6.7
ได้แก่				
ภาคการผลิต	27.3	16.1	27.4	3.9
สาธารณูปโภค	2.0	23.3	2.1	10.7
การก่อสร้าง	3.0	13.9	2.8	-10.0
การพาณิชย์	17.4	6.1	17.5	4.3
โรงแรมและร้านอาหาร	3.7	22.7	3.7	6.2
การคมนาคมขนส่ง	4.3	41	4.4	4.3
อสังหาริมทรัพย์	7.4	15.1	8.1	23.4
อื่นๆ **	6.0	-13.8	5.5	-13.8

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: เนื่องจากขาดการปรับข้อมูล ตัวเลขการขยายตัวเหล่านี้ยังไม่ได้รวมการตัดหนี้สูญ สินเชื่อที่บวกกลับ สินเชื่อที่โอนไปบรรษัทบริหารสินทรัพย์ และผลจากการควบรวมระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์อีก 2 แห่ง ในปี 2547

** ได้แก่ เกษตรกรรม ประมง เหมืองแร่ และภาคธุรกิจอื่นๆ

ตารางที่ 9: การอนุมัติโครงการลงทุนของ BOI รายภาคการผลิต

(พันล้านบาท)

	2546	2547	2547 (ม.ค.-ส.ค.)	2548 (ม.ค.-ส.ค.)
ทั้งหมด (พันล้านบาท)	**283.8**	**600.8**	**246.3**	**394.3**
เกษตรกรรม	30.0	57.1	36.1	18.1
เหมืองแร่ เซรามิค และโลหะพื้นฐาน	17.1	64.1	4.7	102.9
อุตสาหกรรมเบา	12.8	18.4	11.5	8.7
ผลิตภัณฑ์โลหะ, เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง	69.5	74.9	47.9	116.1
อิเลคทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า	44.3	94.3	68.2	43.5
ผลิตภัณฑ์เคมี กระดาษ และพลาสติก	49.3	121.7	23.4	24.1
การบริการ และโครงสร้างพื้นฐาน	60.8	170.3	54.5	80.9

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

อุปกรณ์อิเลคทรอนิกส์ แร่และโลหะพื้นฐาน เคมีภัณฑ์ กระดาษ พลาสติก ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรกล และอุปกรณ์การขนส่ง อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของการลงทุนที่วางแผนไว้อาจเลื่อนกำหนดออกไปบ้าง เนื่องจากธุรกิจต้องปรับตัวกับราคาน้ำมันที่สูงขึ้น เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีที่เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น จากการที่ราคาน้ำมันในปีนี้ที่สูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับปี 2545 ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นมาก ซึ่งอาจส่งผลต่อกำไรที่ธุรกิจจะได้รับลดลง และจำกัดความสามารถทางการเงินของธุรกิจในการลงทุนเพิ่มเติมได้

2.6.2 การลงทุนภาครัฐ

การลงทุนภาครัฐเพิ่มสูงขึ้นถึงเกือบสองเท่าของปีที่แล้ว คิดเป็น 1.8 ล้านล้านบาท (42.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) และการลงทุนในโครงการเมกะโปรเจกต์ในโครงสร้างพื้นฐานในระยะเวลา 5 ปี (2548-2552)[15] ได้เริ่มขึ้นในปี 2548 แล้ว จากการขยายตัวอย่างมากของการลงทุนภาครัฐในช่วงครึ่งปีแรกที่ผ่านมา และการใช้จ่ายถึง 42.7 พันล้านบาท เพื่อลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐในครึ่งปีหลังนี้ จะทำให้การลงทุนภาครัฐเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่แล้ว การเพิ่มขึ้นอย่างมากของการลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐในปีหน้าจะทำให้การลงทุนภาครัฐ โดยเฉพาะการก่อสร้างขยายตัวอย่างต่อเนื่องเกินร้อยละ 10 ในปีหน้า แผนการลงทุนภาครัฐในโครงการดังกล่าวในอีก 5 ปีจะช่วยให้สัดส่วนการลงทุนภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7 ในปีนี้เป็นร้อยละ 10 ในปี 2550 (โปรดดูตารางที่ 10) การลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐนั้นเป็นการลงทุนที่นอกเหนือจากการลงทุนในโครงการปกติของภาครัฐ[16] ซึ่งมีจำนวนถึง 1.9 ล้านล้านบาทในระยะ 5 ปี (2548-2552) หากการเติบโตของการลงทุนของภาคเอกชนอยู่ในระดับปัจจุบัน ผลกระทบต่อดุลการคลังและดุลบัญชีเดินสะพัด รวมถึงหนี้สาธารณะจะสอดคล้องกับเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคในระยะปานกลาง ดังนั้นโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานควรจะมีการจัดลำดับความสำคัญ เพื่อช่วยลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพการให้บริการพื้นฐานในการเพิ่มระดับการแข่งขันระหว่างนักลงทุนเอกชนได้

การลงทุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐจะเน้นไปที่ระบบขนส่งมวลชน ภาคการคมนาคมขนส่ง และบ้านและที่อยู่อาศัย การลงทุนในระบบขนส่งมวลชนและภาคการขนส่งนั้นคิดเป็นครึ่งหนึ่งของโครงการทั้งหมด (โปรดดูตารางที่ 11) โดยการลงทุนในระบบขนส่งมวลชนจะเป็นโครงการรถไฟใต้ดินและ

[15] โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐที่วางแผนไว้ 1.7 ล้านล้านบาทได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2548 โครงการนี้มีการปรับเปลี่ยนงบประมาณเพิ่มเป็น 1.8 ล้านล้านบาท เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2548 โดยการเพิ่มขึ้นของงบประมาณนี้เนื่องจากมีโครงการบ้านเอื้ออาทรเพิ่มอีก 2 โครงการ (โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐหมายถึงโครงการที่มีต้นทุนการดำเนินงานมากกว่า 1 พันล้านบาท หรือ 25 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

[16] โครงการลงทุนปกติ (โครงการที่มิใช่เมกะโปรเจกต์) ได้แก่ โครงการที่มีมูลค่าน้อยกว่า 1 พันล้านบาท และเป็นโครงการลงทุนที่ภาครัฐดำเนินการเพื่อรักษาสภาพ หรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่

ตารางที่ 10: การลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐและโครงการที่มิใช่เมกะโปรเจกต์

หน่วย : พันล้านบาท

	2548	2549	2550	2551	2552	รวมทั้งหมด
การลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ	42.7	290.0	506.1	514.5	450.9	**1,804.2**
การลงทุนในโครงการที่มิใช่เมกะโปรเจกต์	437.6	312.3	335.3	382.3	432.2	**1,899.6**
การลงทุนรวมภาครัฐ	480.3	602.3	841.4	896.8	883.1	**3,703.8**
สัดส่วนต่อ GDP (ร้อยละ)	6.7	7.7	9.9	9.6	8.6	

ที่มา: มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548

รถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ขณะที่โครงการในภาคการคมนาคมขนส่ง ได้แก่ ทางด่วน ถนนและสะพานสายหลัก ทางด่วนเชื่อมมอเตอร์เวย์ชะอำ ทางรถไฟรางคู่และการซ่อมรางท่าเรือทางทะเล โครงการระยะที่สองของสนามบินสุวรรณภูมิ และการซื้อเครื่องบินโดยสารของสายการบินไทย โครงการบ้านและที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้านสำหรับผู้มีรายได้ต่ำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และในเมืองสำคัญในภูมิภาคต่างๆ โครงการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ การพัฒนาระบบการประปาทั่วประเทศ รวมถึงการจัดส่งน้ำในกรุงเทพมหานคร การลงทุนในด้านการศึกษาเป็นไปเพื่อการพัฒนาระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขณะที่การลงทุนในด้านสาธารณสุขเป็นการลงทุนเพื่อยกระดับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข พัฒนาศูนย์ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ในภูมิภาค และพัฒนาการผลิตวัคซีน โครงการด้านพลังงานและโทรคมนาคมจัดอยู่ในกลุ่มอื่นๆ โดยประกอบไปด้วยการลงทุนในโรงงานไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม 4 แห่งของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) การพัฒนาประสิทธิภาพไฟฟ้าทั่วประเทศ การเพิ่มจำนวนหมายเลขโทรศัพท์อีก 1.2 ล้านเลขหมาย รวมถึงการพัฒนา Broadband และ CDMA การขยายเครือข่ายโทรคมนาคมและท่อส่งแก๊ส

ประมาณ 2 ใน 5 ของการจัดหาเงินทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐมาจากเงินกู้ และอีก 2 ใน 5 มาจากงบประมาณของรัฐ เงินกู้จากทั้งในประเทศและต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 44 ของจำนวนเงินลงทุนทั้งหมดในโครงการ และเป็น

ตารางที่ 11: แผนการลงทุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ แยกตามรายภาค

(พันล้านบาท)

ภาคต่าง ๆ	2548	2549	2550	2551	2552	2548-2552	สัดส่วน
การขนส่งมวลชน	0.1	47.6	98.1	143.6	134.0	423.4	23%
การคมนาคมขนส่ง	33.2	49.0	88.3	84.0	91.1	345.6	19%
บ้านและที่อยู่อาศัย	2.3	55.5	123.8	107.7	41.0	330.3	18%
ทรัพยากรน้ำ	0.0	69.7	59.9	41.9	31.6	203.1	11%
การศึกษา	0.0	19.6	40.7	24.2	11.8	96.3	5%
การสาธารณสุข	0.0	12.1	29.2	27.3	26.2	94.8	5%
อื่นๆ	7.0	36.5	66.1	85.8	115.2	310.6	17%
รวม	**42.7**	**290.0**	**506.1**	**514.5**	**450.9**	**1804.2**	**100%**

ที่มา: มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548

หมายเหตุ: โครงการข้างต้นไม่รวมโครงการที่กำลังดำเนินการแล้วเสร็จก่อนปี 2548 และยังคงดำเนินการต่อเนื่องในช่วงปี 2548-2552

ตารางที่ 12: แผนการจัดหาเงินทุนสำหรับโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ ปี 2548-2552

(ร้อยละของจำนวนเงินทั้งหมด)

แหล่งที่มาของเงินทุน	2548	2549	2550	2551	2552	2548-2552
งบประมาณของรัฐ	4.0	46.3	44.4	37.2	32.3	38.7
รายได้จากรัฐวิสาหกิจ	25.7	12.0	7.4	10.5	12.2	10.6
เงินกู้	70.3	38.3	40.2	45.7	47.7	44.1
เงินกู้ภายในประเทศ	28.9	22.1	28.3	30.8	22.4	26.6
เงินกู้ภายนอกประเทศ	41.4	16.2	11.9	14.9	25.3	17.5
อื่นๆ	0.0	3.3	8.0	6.6	7.8	6.6
รวมทั้งหมด (พันล้านบาท)	**42.7**	**290.0**	**506.1**	**514.5**	**450.9**	**1804.2**

ที่มา: มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548

ตารางที่ 13: เงินกู้โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ และผลกระทบต่อหนี้สาธารณะ ปี 2549-2552

(พันล้านบาท)

	2549	2550	2551	2552	2548-2552
(1) เงินกู้ภายในประเทศ	64.2	143.3	158.4	101.1	479.3
(2) เงินกู้ต่างประเทศ	47.0	60.3	76.7	114.2	315.9
(3) เงินกู้รวม (1)+(2)	111.2	203.6	235.1	215.3	795.2
สัดส่วนต่อ GDP (ร้อยละ)	1.4	2.4	2.5	2.1	
ปี 2548* หนี้สาธารณะบวกเงินกู้รวม (3)	3,422	3,625	3,861	4,076	
สัดส่วนต่อ GDP (ร้อยละ)	43.8	42.7	41.4	39.8	

ที่มา: มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548 และการคำนวณของธนาคารโลก

* หนี้สาธารณะ ณ สิ้นเดือนกันยายน 2548 (สิ้นปีงบประมาณ 2548) ซึ่งมีจำนวน 3,331 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

แหล่งเงินทุนหลักในการจัดหาเงินในแต่ละปี (โปรดดูตารางที่ 12) ขณะที่งบประมาณของรัฐจะได้รับการจัดสรรเป็นเงินลงทุนคิดเป็นร้อยละ 39 ของจำนวนเงินลงทุนทั้งหมด และเป็นสัดส่วนมากที่สุดสำหรับการลงทุนในปี 2550 รายรับจากรัฐวิสาหกิจ (SOE) จะเป็นแหล่งเงินทุนอีกส่วนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11 ของจำนวนเงินลงทุนทั้งหมด

การวางแผนกู้ยืมเงินจำนวน 795 พันล้านบาทในปี 2548-2552 จะไม่เป็นการเพิ่มหนี้สาธารณะมากไปกว่าร้อยละ 46 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในแต่ละปี 3 ใน 5 ของจำนวนเงินที่วางแผนกู้ยืมมาจากแหล่งเงินทุนในประเทศ และ 2 ใน 5 ของจำนวนเงินดังกล่าวมาจากแหล่งเงินทุนในต่างประเทศ ร้อยละ 80 ของเงินกู้ทั้งหมดจะเป็นการกู้ยืม 3 ปีสุดท้ายของโครงการ และเงินกู้ภายในประเทศส่วนใหญ่จะกู้ยืมในปี 2550 และ 2551 และเงินกู้จากต่างประเทศจะทำในปีสุดท้าย (โปรดดูตารางที่ 13) ทั้งหมดนี้จะเพิ่มหนี้สาธารณะขึ้นอีกร้อยละ 1.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี 2549 และเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 2 ในปี 2550-2552 หากรวมเงินกู้เพิ่มเข้าไปในหนี้สาธารณะที่มีอยู่ในปี 2548 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 46 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะเห็นว่าหนี้สาธารณะที่เป็นสัดส่วนกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะค่อยๆ ลดลงในปีต่อๆ มา

แม้ว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของการลงทุนภาครัฐ แต่รัฐบาลได้ให้สัญญาว่าจะรักษางบประมาณสมดุลจนถึงปี 2552 รัฐบาลให้สัญญาว่าจะรักษางบประมาณสมดุลซึ่งประสบความสำเร็จมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547[17] โดยในปีงบประมาณ 2547 และปี

งบประมาณ 2548 รายรับที่รัฐบาลเก็บได้มากกว่าที่ประมาณการไว้ในช่วงต้นปีงบประมาณ ซึ่งทำให้รัฐบาลออกงบประมาณเพิ่มเติมในกลางปีงบประมาณ 2547 จำนวน 135 พันล้านบาท และอีก 50 พันล้านบาทในปีงบประมาณ 2548[18] รัฐบาลสามารถใช้จ่ายเงินถึงร้อยละ 93 ของจำนวนเงินงบประมาณในปี 2548 (1.25 ล้านล้านบาท) ซึ่งมีผลให้งบประมาณเกินดุลในปีนี้ รัฐบาลได้ประกาศงบประมาณในปี 2549 เป็นจำนวน 1.36 ล้านล้านบาท โดยจะเป็นงบประมาณสมดุล งบประมาณที่จะใช้ในการลงทุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐในปี 2549 จะเพิ่มขึ้นจาก 2 พันล้านบาทในปี 2548 เป็น 134 พันล้านบาท หากรัฐบาลต้องการรักษางบประมาณสมดุลในปี 2549 รัฐบาลจำเป็นจะต้องลดค่าใช้จ่ายที่มิใช่การลงทุนซึ่งเพิ่มสูงขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาลงประมาณร้อยละ 3 ก่อนการเพิ่มขึ้นในปีต่อๆ ไป (โปรดดูรูปที่ 23)

การลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐจะสร้างแรงกดดันต่อบัญชีเดินสะพัดของประเทศในระยะสั้น คาดว่าการนำเข้าโดยรวมเพื่อการลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐเท่ากับ 664 พันล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 37 ของการลงทุนทั้งหมด อย่างไรก็ตามสัดส่วนการนำเข้าแต่ละภาคการผลิตแตกต่างกัน ภาคการผลิตที่มีการลงทุนสูง ได้แก่ ภาคการขนส่งขนาดใหญ่ การคมนาคม พลังงาน และภาคโทรคมนาคม เป็นภาคที่มีสัดส่วนการนำเข้ามากกว่าร้อยละ 45 การลงทุนในที่อยู่อาศัยและทรัพยากรน้ำเป็นภาคที่มีสัดส่วนการนำเข้าต่ำที่สุดเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น (โปรดดูตารางที่ 14) อย่างไรก็ตาม การนำเข้าเพิ่มขึ้นทุกปีจนถึงระดับสูงสุดที่ 190 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี 2552 (โปรดดูรูปที่ 24) หากพิจารณาจากการนำเข้าสินค้าของไทยประมาณร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแล้ว การเพิ่มขึ้นของการนำเข้าจากการลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐจะอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ต่อปี ซึ่งไม่สูงมากนัก อย่างไรก็ตาม การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะต้องติดตามอย่างใกล้ชิด เนื่องจากปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศปี 2548 และจะยังคงขาดดุลต่อเนื่องในอีก 2-3 ปีข้างหน้าจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้นและการขยายตัวของการลงทุนที่เร่งขึ้นของภาคเอกชน (โปรดดูกรอบที่ 3 เกี่ยวกับรายละเอียดเพิ่มเติมของดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย)

รูปที่ 23: งบประมาณของรัฐบาลกลางสำหรับการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนและการใช้จ่ายที่มิใช่การลงทุน

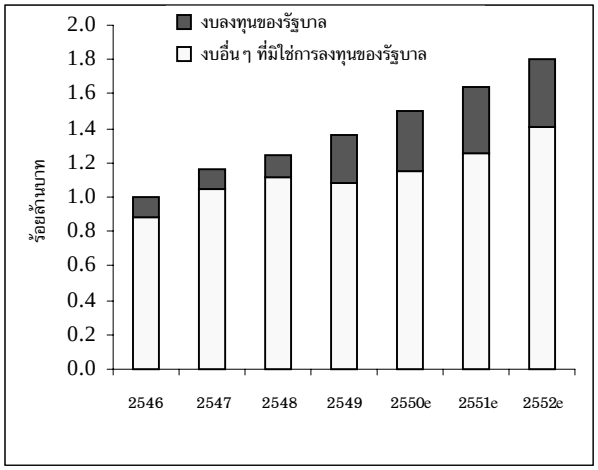

ที่มา: ปีงบประมาณ 2546-2549, สำนักงบประมาณ

ปีงบประมาณ 2550-2552, การคาดการณ์ของธนาคารโลก

หมายเหตุ: สำหรับปีงบประมาณ 2550-2552 การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนเป็นการจัดหาเงินในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ บวกค่าใช้จ่ายครึ่งหนึ่งของโครงการที่มิใช่โครงการลงทุนขนาดใหญ่ คาดว่างบประมาณรวมของรัฐบาลจะขยายตัวร้อยละ 10 ในปีงบประมาณ 2550-2552

รูปที่ 24: การนำเข้าสำหรับการลงทุนโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ, 2548-2552

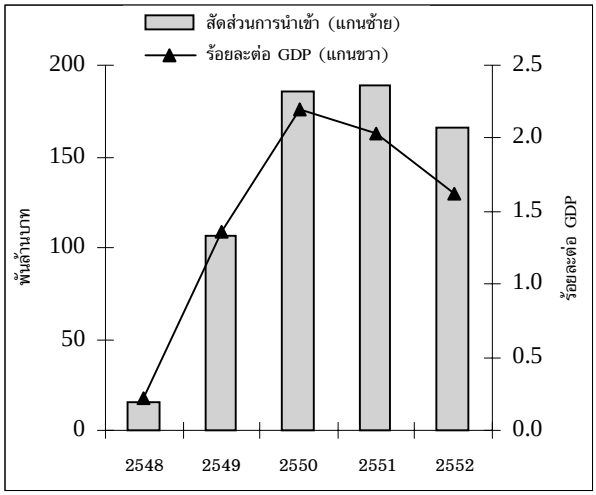

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, "Mega Projects to Macro Projections (Part II), 26 กันยายน 2548, และมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548

[17] ปีงบประมาณของประเทศไทยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกันยายนในปีถัดไป ตัวอย่างเช่น ปีงบประมาณ 2547 เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2547

[18] ข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องงบประมาณกลางปีสามารถดูได้จาก ตามติดเศรษฐกิจไทย ฉบับเมษายน 2548

ตารางที่ 14: การนำเข้าเพื่อการลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ

	การลงทุนโดยรวม ปี 2548-2552 (พันล้านบาท)	การนำเข้า	
		พันล้านบาท	ร้อยละของการลงทุนในแต่ละภาค
การขนส่งมวลชนขนาดใหญ่	423.4	191.1	45.1
การคมนาคม	345.6	177.1	51.2
ที่อยู่อาศัย	330.3	36.3	11.0
ทรัพยากรน้ำ	203.1	20.3	10.0
การศึกษา	96.3	19.3	20.0
สาธารณสุข	94.8	28.3	29.9
อื่นๆ	310.6	158.6	51.1
รวม	**1,804.2**	**663.8**	**36.8**

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, "Mega Projects to Macro Projections (Part II), 26 กันยายน 2548, และมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 พฤศจิกายน 2548

อย่างไรก็ตาม การลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐนั้นสอดคล้องกับความมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคในระยะปานกลาง และช่วยพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน เนื่องจากปัญหาจากโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ การลงทุนในสาธาณูปโภคมีความล่าช้ามาตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ดังนั้นในขณะนี้จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมในการเริ่มต้นโครงการเหล่านั้น อย่างไรก็ตามความสำคัญของยุทธศาสตร์การลงทุน และการลำดับความสำคัญจำเป็นจะต้องได้รับการพิจารณาวางแผนที่ดีเพื่อให้มั่นใจว่าการลงทุนภาครัฐจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน และส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน

2.7 การพัฒนาภาคการเงินและภาคบริษัทธุรกิจ

การพัฒนาของภาคการเงิน

หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินลดลงต่ำกว่าที่อัตราร้อยละ 10 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในช่วงเก้าเดือนแรกของปี 2548 ลดลงประมาณร้อยละ 2 จุด ถึงร้อยละ 3 จุดจากอัตรา ณ สิ้นปีที่ผ่านมา (โปรดดูรูปที่ 27) อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยคาดการณ์ว่าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินจะลดลงในช่วงสามเดือนข้างหน้าเนื่องจากร้อยละ 20 ของยอดคงค้างของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ถูกปรับโครงสร้างแล้ว คาดว่าจะถูกย้ายออกจากสถานะหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เนื่องจากมีความสามารถในการจ่ายคืนหนี้ตามข้อตกลงในการปรับโครงสร้าง ณ เดือนกันยายน 2548 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์เอกชนยังคงอยู่ที่ระดับเลขสองหลักและสูงกว่าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ของรัฐ อย่างไรก็ตามหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์เอกชนลดลงรวดเร็วกว่าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ของรัฐ หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เกิดขึ้นใหม่และหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่กลับเข้ามาใหม่เพิ่มขึ้นอย่างมากในไตรมาสที่สองและสี่ของปี 2547 และ ไตรมาสที่สองของ ปี 2548 สืบเนื่องจากการบังคับใช้กฎเกณฑ์การจัดชั้นหนี้ที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ไตรมาสที่สองของปี 2547 (โปรดดูรูปที่ 28) สำหรับกฎเกณฑ์ใหม่นี้จะมีการประเมินเชิงคุณภาพของความสามารถในการคืนเงินกู้ของผู้กู้ยืมนอกเหนือจากการประเมินเชิงปริมาณโดยใช้เกณฑ์ระยะเวลาของหนี้ ถึงแม้ว่าจะมีการใช้กฎเกณฑ์นี้ หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้กลับลดลงเนื่องจากธนาคารพาณิชย์สามารถเพิ่มระดับของการปรับโครงสร้างหนี้ และการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจทำให้ผู้กู้ยืมที่อยู่ในกลุ่มหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สามารถจ่ายคืนเงินต้นได้

การแก้ปัญหาสินทรัพย์เสียโดยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยมีความคืบหน้า ณ ปลายปี 2547 บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยสามารถแก้ปัญหาสินทรัพย์เสียประมาณ 772 พันล้านบาทจากยอดสินทรัพย์เสียทั้งหมด 778 พันล้านบาทที่โอนมา แผนการปรับโครงสร้างหนี้ได้รับการอนุมัติมากกว่าร้อยละ 74 ของทั้งหมดโดยมีอัตราการฟื้นตัวโดยเฉลี่ยที่ร้อยละ 48 สำหรับส่วนที่เหลือร้อยละ 26 บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยได้ให้โอกาสผู้กู้ในการเจรจานอก

กรอบที่ 3: การนำเข้าและดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศไทย

ดุลบัญชีเดินสะพัดเปลี่ยนแปลงจากเกินดุล 6.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2547 เป็นขาดดุลมากกว่า 2.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2548 และจะขาดดุลเพิ่มขึ้นในปี 2549 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในปีนี้เป็นผลมาจากการนำเข้าที่สูงกว่าที่คาดไว้ และรายรับจากการบริการและการส่งออกต่ำกว่าที่คาดไว้เช่นกัน ตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นอย่างมากของการนำเข้าโดยเฉพาะน้ำมัน เหล็กและเหล็กกล้า และทองคำเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยในปีนี้ โดยมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 28 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในช่วง 3 ไตรมาสของปีนี้ ขณะที่รายได้จากการส่งออกขยายตัวเพียงร้อยละ 16.5 อัตราการค้าในช่วงเวลาเดียวกันนี้ลดลงถึงร้อยละ 4.9 เนื่องจากราคาการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.5 แต่ราคาการนำเข้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 17.3 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดการค้าขาดดุลการค้าถึง 8.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในสิ้นเดือนกันยายน ในอีกทางหนึ่ง ดุลบริการเกินดุลถึง 3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงเล็กน้อยจาก 3.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วง 9 เดือนแรกของปีที่แล้ว ดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยนับตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกันยายนในปีนี้ขาดดุล 5.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วงเวลาที่เหลือของปี 2548 การขยายตัวของการนำเข้าคาดว่าจะชะลอตัวลงเนื่องจากผู้ประกอบการใช้วัตถุดิบจากการนำเข้าที่ได้มีการเก็บสะสมไว้ในครึ่งแรกของปีนี้ ได้แก่ น้ำมันและสินค้าทุน การท่องเที่ยวจะปรับตัวดีขึ้นในครึ่งหลังของปี ซึ่งจะช่วยชดเชยการขาดดุลการค้าในช่วงครึ่งปีแรกได้บ้าง การส่งออกจะเร่งตัวขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี และสามารถทำให้รายได้จากการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นประมาณถึงร้อยละ 18 ตลอดทั้งปี การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงครึ่งหลังของปีจะช่วยลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดตลอดทั้งปีมาเป็น 2.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปีนี้ ในปีหน้ารายรับจากภาคบริการคาดว่าจะสะท้อนการฟื้นตัวจากการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของการส่งออกสินค้าคาดว่าจะเร่งตัวขึ้นจากปีนี้ อย่างไรก็ตามการลงทุนเพิ่มเติมซึ่งเป็นผลมาจากการลงทุนในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐในปีหน้าจะเพิ่มการนำเข้าอีกร้อยละ 1.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนการลงทุนภาครัฐ) ดังนั้น การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในปีหน้าคาดว่าจะเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯเพียงเล็กน้อย หรือเท่ากับร้อยละ 1.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (โปรดดูรูปที่ 25)

ตารางที่ 15: สัดส่วนของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด

(พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)

	ม.ค. – ก.ย. 2547	ม.ค. – ก.ย. 2548	ส่วนต่าง	ม.ค.– มิ.ย. 2548	ก.ค. – ก.ย. 2548
บัญชีการค้า	0.1	-8.3	-8.4	-8.5	0.2
การส่งออก	69.3	80.8	11.4	51.0	29.8
การนำเข้า	-69.2	-89.0	-19.8	-59.4	-29.6
น้ำมันดิบ	-7.6	-13.1	-5.5	8.7	-4.4
เหล็กและเหล็กกล้า	-4.5	-6.8	-2.3	4.9	-1.9
ทอง (non-monetary gold)	-0.8	-1.6	-0.8	1.1	-0.5
อื่นๆ	-56.3	-67.6	-11.2	-74.1	-22.8
ดุลบริการรายได้และเงินโอน	3.7	3.2	-0.5	2.3	0.9
บัญชีเดินสะพัด	**3.9**	**-5.1**	**-8.9**	**-6.2**	**1.2**

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เนื้อหาข้างล่างนี้จะเป็นรายละเอียดบางส่วนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำเข้าของไทยในปีนี้

การนำเข้าน้ำมันดิบมีสัดส่วนเป็นหลักในการเพิ่มขึ้นอย่างสูงในการนำเข้าของปีนี้ ราคาน้ำมันดิบนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 51.3 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันใน 9 เดือนแรกของปี ซึ่งมีผลทำให้ราคาขายปลีกน้ำมันภายในประเทศเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 26.5 เทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน แม้ว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันเบนซินในประเทศ แต่ปริมาณการนำเข้าในช่วง 9 เดือนแรกของปีนี้ขยายตัวมากกว่าร้อยละ 20 จากช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อน เปรียบเทียบกับที่สูงขึ้นร้อยละ 15 ในปีที่แล้วตลอดทั้งปี ผลที่ตามมาคือ มูลค่าการนำเข้าน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นร้อยละ 73 และเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดเพียงปัจจัยเดียวต่อการขยายตัวของการนำเข้าในช่วง 9 เดือนแรกของปีนี้ (โปรดดูตารางที่ 16) น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าปริมาณการนำเข้าน้ำมันดิบขยายตัวในอัตราที่เร็วกว่าการขยายตัวของการบริโภคผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมภายในประเทศ แสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะมีการกักตุนน้ำมันตั้งแต่ปีที่แล้วเนื่องจากมีการคาดการณ์ราคาน้ำมันที่สูงขึ้น (โปรดดูรูปที่ 26) การกักตุนน้ำมันก่อนหน้านี้รวมถึงราคาน้ำมันดีเซลที่เพิ่มสูงขึ้นมากในไตรมาสที่ 3 หลังจากการยกเลิกการอุดหนุนราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลเมื่อกลางเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมานั้น ส่งผลให้การขยายตัวของมูลค่าการนำเข้าน้ำมันดิบอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 10 ในไตรมาสที่ 3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 26.7 ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ ขณะที่ราคานำเข้าน้ำมันดิบยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 56.4 จากช่วงเวลาเดียวกันในปีที่แล้ว ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการนำเข้าน้ำมันดิบในไตรมาสที่ 3 หดตัวลงร้อยละ 55 จากช่วงเวลาเดียวกันในปีที่แล้ว เปรียบเทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 83 ในช่วงครึ่งแรกของปี การนำเข้าน้ำมันดิบน่าจะชะลอตัวลงในช่วงเวลาที่เหลือของปีนี้ เนื่องจากราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลคาดว่าจะสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 จากช่วงเวลาเดียวกันในปีที่แล้วในไตรมาสสุดท้ายของปีนี้

รูปที่ 25: ดุลบัญชีเดินสะพัด, ปี 2546-2549p

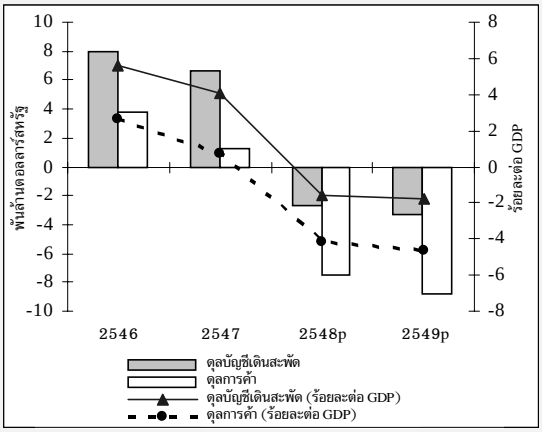

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับปี 2546 และ 2547
การคำนวณของธนาคารโลก สำหรับปี 2548 และ 2549

รูปที่ 26: การเติบโตของการนำเข้าน้ำมันดิบ และการบริโภคปิโตรเลียมภายในประเทศ, ปี 2544 ถึง 9 เดือนแรกของปี 2548

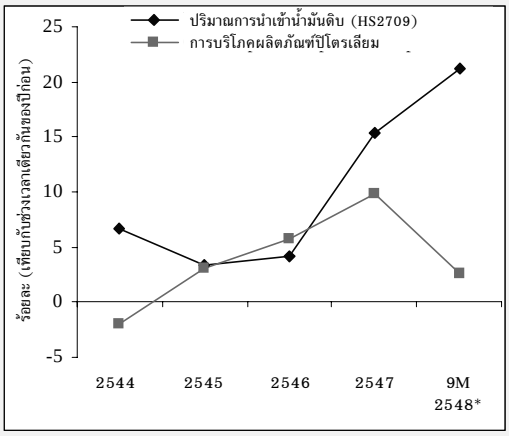

ที่มา: กรมศุลกากร และสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน
หมายเหตุ: * ข้อมูลการบริโภคผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเป็นข้อมูล 8 เดือนแรกเท่านั้น

หากไม่รวมการนำเข้าน้ำมันดิบ การนำเข้าวัตถุดิบที่มิใช่น้ำมันและสินค้าขั้นกลางมีการเติบโตร้อยละ 20 และมีผลต่อการขยายตัวของการนำเข้ารวมประมาณ 2 ใน 5 ในช่วง 3 ไตรมาสแรกของปีนี้ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของวัตถุดิบที่มิใช่น้ำมันและสินค้าขั้นกลางเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ราคาการนำเข้าสูงขึ้นถึงร้อยละ 14.5 จากช่วงเวลาเดียวกันในปีที่แล้ว เปรียบเทียบกับร้อยละ 10.3 เมื่อปีที่ผ่านมา หรือกล่าวได้ว่าปริมาณการนำเข้าชะลอตัวลงจากปีที่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มูลค่าเหล็กและเหล็กกล้าขยายตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 72.4 ในช่วงครึ่งแรกของปี เป็นผลมาจากการขยายตัวของภาคการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง และการปิดตัวลงชั่วคราวของผู้ผลิตเหล็กในประเทศในช่วงไตรมาสแรกเพื่อยกระดับการผลิต ส่งผลให้การผลิตเหล็กลดลงในช่วงไตรมาสแรกของปี[19] มีหลักฐานบ่งชี้ว่าผู้ประกอบการมีการกักตุนเหล็กในช่วงครึ่งแรกของปีเพื่อให้ได้ประโยชน์จากการชะลอตัวลงของการเพิ่มขึ้นของราคานำเข้าเหล็กในปีนี้[20] ในช่วงต้นของไตรมาส 3 การนำเข้าเหล็กหดตัวลงเหลือร้อยละ 16.8 เทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา เนื่องจากธุรกิจมีการกักตุนสินค้าในช่วงต้นของปีและผู้ประกอบการในประเทศเริ่มทำการผลิตใหม่ (โปรดดูตารางที่ 16)

ตารางที่ 16: สัดส่วนต่ออัตราการขยายตัวของการนำเข้า

(ร้อยละ)

	มกราคม – มิถุนายน ปี 2548			กรกฎาคม – กันยายน ปี 2548			มกราคม – กันยายน ปี 2548		
	อัตราการขยายตัว	สัดส่วน	สัดส่วนต่ออัตราการขยายตัวของการนำเข้า	อัตราการขยายตัว	สัดส่วน	สัดส่วนต่ออัตราการขยายตัวของการนำเข้า	อัตราการขยายตัว	สัดส่วน	สัดส่วนต่ออัตราการขยายตัวของการนำเข้า
สินค้าอุปโภคบริโภค	12.3	7.1	3.2	5.8	7.4	2.4	10.0	7.2	3.0
สินค้าทุน	27.1	22.9	20.2	21.8	23.5	24.7	25.3	23.1	21.3
วัตถุดิบ และสินค้าขั้นกลาง	34.1	63.4	66.6	19.6	63.1	61.1	29.0	63.3	65.2
น้ำมันดิบ	83.1	14.5	27.2	54.9	14.9	31.1	72.6	14.7	28.2
เหล็กและเหล็กกล้า	72.4	8.1	14.1	16.8	6.5	5.5	52.0	7.6	11.9
การนำเข้าอื่นๆ	58.9	6.5	10.0	50.4	6.0	11.8	56.1	6.4	10.5
การนำเข้ารวม	**32.0**	**100.0**	**100.0**	**20.4**	**100.0**	**100.0**	**27.9**	**100.0**	**100.0**

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

[19] สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, ประมาณการเศรษฐกิจไทย 2548, พฤษภาคม 2548

[20] ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานแนวโน้มเงินเฟ้อ, เมษายน 2548

รูปที่ 27: หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เดือนมิถุนายน 2544 ถึง เดือนกันยายน 2548

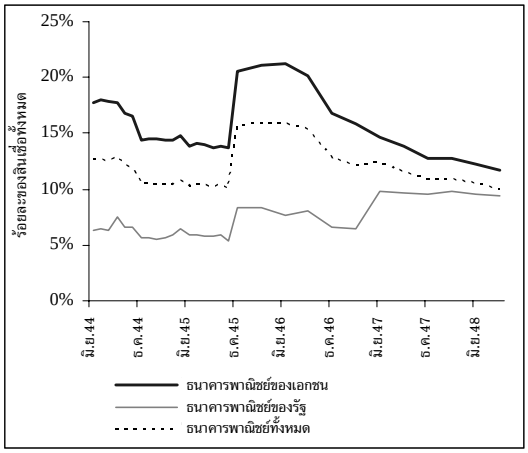

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทยและการประมาณการณ์ของธนาคารโลก

รูปที่ 28: การเปลี่ยนแปลงของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ไตรมาสที่ 1 ปี 2546 ถึง ไตรมาสที่ 2 ของปี 2548

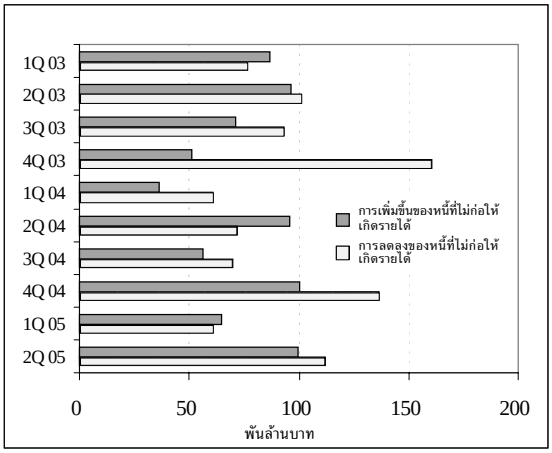

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทยและการประมาณการณ์ของธนาคารโลก

กระบวนการศาลเพื่อที่จะหาทางแก้ไขร่วมกัน โดยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยมีแผนในการใช้อำนาจพิเศษในการยึดสินทรัพย์ในกรณีที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ สืบเนื่องจากบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยไม่สามารถติดต่อลูกหนี้ได้หรือข้อเสนอในการปรับโครงสร้างหนี้ที่ลูกหนี้เสนอมาไม่ผ่านความเห็นชอบของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยโดยที่มูลค่าของกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขได้นี้คิดเป็น 199 ล้านบาท อย่างไรก็ตามบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยได้มอบอำนาจในการบริหารจัดการลูกหนี้รายย่อยจำนวน 10,830 บัญชีหรือคิดเป็นร้อยละ 3 ของสินทรัพย์ที่โอนมาให้แก่ธนาคารพาณิชย์ของรัฐที่ใหญ่ที่สุด และบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินแห่งหนึ่ง ทั้งนี้บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยคาดว่าจะสามารถปรับโครงสร้างลูกหนี้รายย่อยให้แล้วเสร็จในเดือนมิถุนายน 2548

ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ยังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและงบดุลของธนาคารพาณิชย์ดีขึ้น การขยายตัวของสินเชื่อและส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นถือเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ (โปรดดูรูปที่ 29) โดยที่ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นนี้เป็นผลมาจากการลดลงของภาระดอกเบี้ยจ่ายจากการไถ่ถอนเงินทุนที่มีต้นทุนสูง นอกจากนี้กำไรที่ดีขึ้นเป็นผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยสามารถสะสมเงินทุนและเพิ่มความสามารถในการรับความเสี่ยง อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดของธนาคารพาณิชย์ที่แบ่งโดยธนาคารแห่งประเทศไทย[21] ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีการรายงานอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มากกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็ก คุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่กลับมีคุณภาพที่ไม่ดีนัก ซึ่งพิจารณาได้จากสัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่สูงกว่า อัตราความสามารถในการทำกำไรและอัตราความเพียงพอของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางไม่สูงเท่ากับธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก แต่สัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นั้นต่ำกว่า ระดับเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กอยู่ในเกณฑ์ดีโดยมีเงินกองทุนขั้นที่ 1 โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 14 ของสินทรัพย์เสี่ยงทั้งหมด

ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งมีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทั้งที่สภาพคล่องในระบบธนาคารอยู่ในระดับที่พอเพียง[22] ณ เดือนพฤษภาคม 2548 ธนาคารแห่งประเทศไทยประมาณการณ์ว่าสภาพคล่องส่วนเกินโดยรวมในระบบธนาคารคิดเป็น 537 พันล้านบาท ซึ่งสูงกว่าสภาพคล่องส่วนเกิน ณ เดือนธันวาคม 2547 ซึ่งคิดเป็น 452.4 พันล้าน โดยที่ประมาณร้อยละ 58 ของสภาพคล่องส่วนเกินโดยรวมกระจุกตัวอยู่ที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์อื่นมีสภาพคล่องน้อยกว่า เมื่อธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็กเริ่มที่จะทำการแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่เพื่อดึงเงินฝากโดยการขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ทำให้ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่เกิดแรงกดดันที่จะต้องเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อรักษาส่วนแบ่งเงินฝากถึงแม้ว่าจะไม่มีปัญหาสภาพคล่องก็ตาม (โปรดดูรูปที่ 30)

[21] ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีส่วนแบ่งตลาดในรูปของสินทรัพย์ทั้งหมดมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 10 ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีส่วนแบ่งตลาดในรูปของสินทรัพย์ทั้งหมดระหว่างร้อยละ 3 ถึงร้อยละ 10 ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีส่วนแบ่งตลาดในรูปของสินทรัพย์ทั้งหมดน้อยกว่าร้อยละ 3

[22] ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานแนวโน้มเงินเฟ้อ เดือนกรกฎาคม 2548

รูปที่ 29: อัตราผลตอบแทนของดอกเบี้ยโดยเฉลี่ย ต้นทุนทางการเงินด้านเงินกู้และเงินฝาก และผลต่างของอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย 2543 ถึง 2548

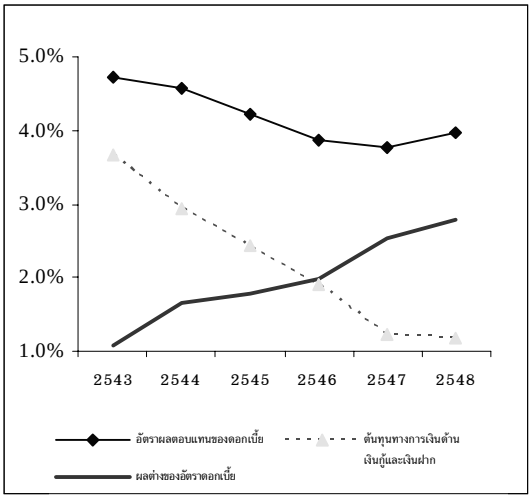

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทยและการประมาณการณ์ของธนาคารโลก
หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2548 ถึงไตรมาสที่ 1

รูปที่ 30: อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ขั้นต่ำ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก 3 เดือน ไตรมาสที่ 4 ปี 2544 และ ไตรมาสที่ 2 ปี 2548

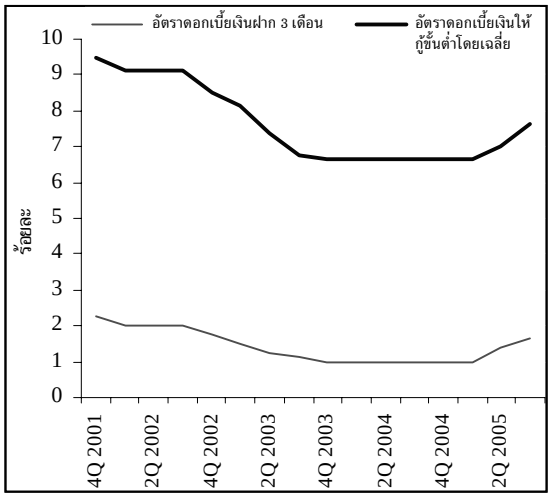

ที่มา:ธนาคารแห่งประเทศไทยและการประมาณการณ์ของธนาคารโลก
หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2548 ถึงไตรมาสที่ 3

ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2548 การระดมทุนในตลาดพันธบัตรยังคงอยู่ในระดับสูง ขณะที่การระดมเงินทุนในตลาดหลักทรัพย์อยู่ในระดับปานกลาง ภาคการเงินที่รวมถึงธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินค่อนข้างตื่นตัวในการระดมเงินทุนจากตลาดพันธบัตรตั้งแต่ไตรมาสที่สามของปี 2547 ในขณะที่การระดมทุนโดยการเสนอขายหุ้นต่อสาธารณะและการเสนอขายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงโดยภาคการเงินในตลาดหลักทรัพย์มีอย่างจำกัดในช่วงเวลาเดียวกัน สำหรับภาคธุรกิจที่มิใช่สถาบันการเงิน บริษัทต่าง ๆ ในภาคอสังหาริมทรัพย์และภาคพลังงาน ค่อนข้างตื่นตัวในการระดมเงินทุนจากตลาดตราสารหนี้และตลาดทุนตั้งแต่ปี 2547 สำหรับบริษัทที่อยู่ในภาคการขนส่งและวัสดุก่อสร้าง ยังคงมีความตื่นตัวในการระดมเงินทุนจากตลาดพันธบัตรมากกว่าตลาดทุน

คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ภาคประชาชนที่เสนอโดยกระทรวงการคลังในเดือนตุลาคม 2548 ภายใต้มาตรการดังกล่าวสถาบันการเงินจะลดหนี้ร้อยละ 50 ของเงินต้นคงค้างและยกเว้นดอกเบี้ยค้างชำระสำหรับลูกหนี้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนโดยที่ลูกหนี้จะต้องมีความสามารถในการจ่ายคืนตามเงื่อนไขในสัญญาใหม่ ลูกหนี้สามารถเลือกที่จะชำระหนี้ร้อยละ 50 ของยอดเงินต้นคงค้างเพียงครั้งเดียวภายในเดือนมิถุนายน 2549 หรือขออนุมัติสินเชื่อจากธนาคารออมสินเพื่อจ่ายคืนสถาบันการเงินและผ่อนชำระคืนสินเชื่อต่อธนาคารออมสินภายในเดือนมิถุนายน 2552 ลูกหนี้ที่มีคุณสมบัติในการเข้าร่วม

รูปที่ 31: การออกหุ้นกู้ไตรมาสที่ 1 ปี 2544 ถึง ไตรมาสที่ 2 ปี 2548

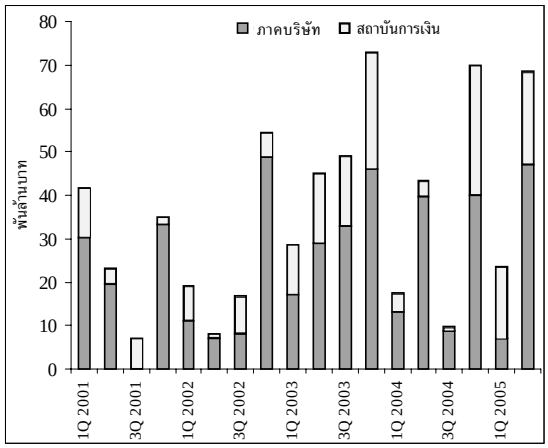

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ภาคประชาชนจะต้องมีหนี้คงค้างกับสถาบันการเงินซึ่งถูกจัดชั้นเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ณ เดือนมิถุนายน 2548 นอกจากนี้ หนี้คงค้างของลูกหนี้แต่ละรายจะต้องไม่เกิน สองแสนบาทต่อสถาบันการเงินหนึ่งแห่ง และมีการดำเนินคดีทางศาลแล้ว ธนาคารพาณิชย์ 16 แห่ง สถาบันการเงิน 3 แห่ง และบริษัทบริหารสินทรัพย์ 6 แห่ง ตกลงที่จะเข้าร่วมมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ โดยมีการลงนามในบันทึกความร่วมมือในการปรับโครงสร้างหนี้ภาคประชาชนร่วมกับกระทรวงการคลังเรียบ

ร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามมาตรการนี้จะไม่มีผลกระทบต่อสถาบันการเงินมากนัก เนื่องจากยอดหนี้คงค้างโดยรวมของลูกหนี้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนมีเพียงไม่เกินร้อยละ 2 ของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งหมดในระบบการเงิน

การพัฒนาภาคบริษัทธุรกิจ

ผลการดำเนินงานและสถานะของภาคธุรกิจในประเทศไทยมีสถานะที่ดีขึ้นอย่างมาก อัตราส่วนของหนี้สินต่อทุนโดยเฉลี่ยที่ต่ำกว่าหนึ่งและอัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่ายที่ประมาณสิบของบริษัทจดทะเบียนทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อเทียบกับปี 2541 และ 2545 นอกจากนี้กลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนประมาณเท่ากับ 1 ถึงแม้ว่าอัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่ายจะมีค่าต่ำสุดที่ 8 สำหรับบริษัทในกลุ่มการบริการ การเกษตร และอาหาร และมีค่าสูงสุดถึง 18 สำหรับบริษัทในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ โดยอัตราส่วนดังกล่าวสามารถเทียบได้กับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคที่มีผลการดำเนินงานที่ดีกว่า การฟื้นตัวอย่างมากของอุปสงค์ภายในประเทศและการส่งออกเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลการดำเนินงานของภาคธุรกิจดีขึ้นได้ เนื่องจากอัตรากำไรส่วนเพิ่มสุทธิโดยเฉลี่ยเพิ่มเป็นร้อยละ 13 และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มเป็นร้อยละ 12 โดยที่บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมมีอัตราผลตอบแทนสูงที่สุด ขณะที่บริษัทในกลุ่มการเกษตรและอาหารมีอัตราผลตอบแทนต่ำที่สุด อย่างไรก็ตาม มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในเรื่องความเป็นเจ้าของ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมว่าการปรับโครงสร้างของภาคธุรกิจมีส่วนในการทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นหรือไม่

สัดส่วนหนี้สินต่อทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ลดลง สัดส่วนหนี้สินต่อทุนของตลาดลดลงจากประมาณ 1.5 เท่าในปี 2546 เป็นน้อยกว่า 1 เท่าในปี 2547 การลดลงอย่างมากเกิดขึ้นในภาคการก่อสร้างซึ่งมีสัดส่วนหนี้สินต่อทุนลดลงจาก 3.2 เท่าในปี 2541 เป็น 0.9 เท่าในปี 2547 (โปรดดูรูปที่ 32) นอกจากนี้ผลจากการลดลงของหนี้และอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ทำให้อัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่ายของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นจาก 4 เท่าในปี 2545 เป็น 20 เท่าในปี 2547 ภาคการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีอัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่ายสูงที่สุดโดยคิดเป็น 18 เท่าในปี 2547 (โปรดดูรูปที่ 33)[23]

รูปที่ 32: สัดส่วนหนี้สินต่อทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 2541 ถึง 2547

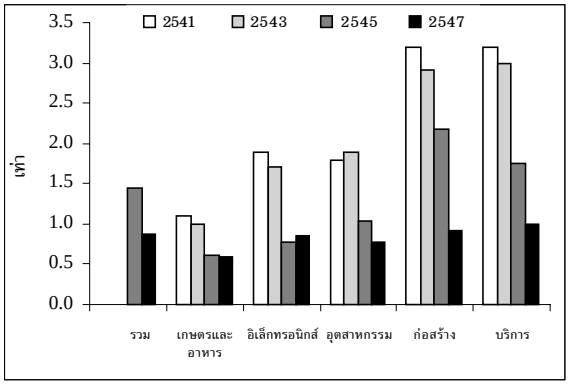

ที่มา: ยรรยง ไทยเจริญ และ ประพันธ์ เกียรติโกมล (2544) ธนพัฒน์ ชัยสันติกุลวัฒน์ (กำลังจะเผยแพร่)
หมายเหตุ: สัดส่วนหนี้สินต่อทุน = หนี้สินทั้งหมด / ส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด

รูปที่ 33: อัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่าย 2541 ถึง 2547

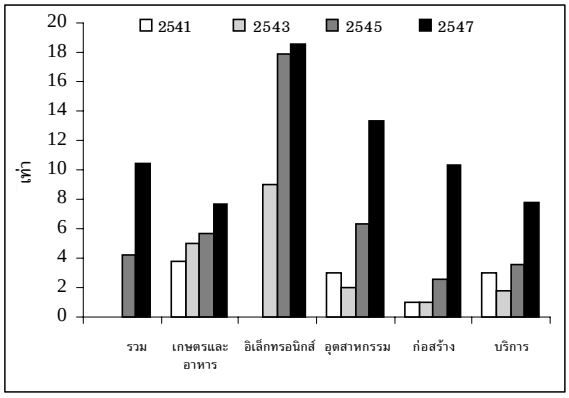

ที่มา: ยรรยง ไทยเจริญ และ ประพันธ์ เกียรติโกมล (2544) ธนพัฒน์ ชัยสันติกุลวัฒน์ (กำลังจะเผยแพร่)
หมายเหตุ: อัตราส่วนรายได้ต่อภาระดอกเบี้ยจ่าย = รายได้ก่อนหักภาษีและดอกเบี้ย / ดอกเบี้ยจ่าย

ความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของภาคธุรกิจอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้น ความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของตลาดหลักทรัพย์โดยรวมที่เพิ่มขึ้นระหว่างปี 2545 ถึงปี 2547 ส่งผลให้ภาระหนี้ลดลง อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีค่ามากกว่าร้อยละ 10 ในปี 2547 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จุด จากระดับ ณ ปี 2545 (โปรดดูรูปที่ 34) อัตราส่วนเพิ่มของกำไรสุทธิของตลาดหลักทรัพย์โดยรวมเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2545 ถึงปี 2547 (โปรดดูรูปที่ 35) ภาคอุตสาหกรรมมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราส่วนเพิ่มของกำไรสุทธิสูงที่สุดโดยเพิ่มขึ้นอย่างมากจากระดับในปี 2545 ซึ่ง

[23] ข้อมูลปี 2541 และ 2543 จาก ยรรยง ไทยเจริญ และ ประพันธ์ เกียรติโกมล (2544) "การปรับตัวและการปรับโครงสร้างของบดุลในภาคธุรกิจไทย" งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2545 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลปี 2545 และ 2547 จาก ธนพัฒน์ ชัยสันติกุลวัฒน์ "ผลการดำเนินงานของภาคธุรกิจไทย" (กำลังจะเผยแพร่)

รูปที่ 34: อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ปี 2541 ถึง 2547

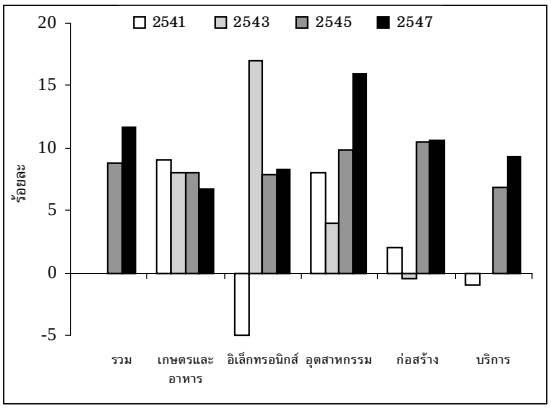

ที่มา: ยรรยง ไทยเจริญ และ ประพันธ์ เกียรติโกมล (2544) ธนพัฒน์ ชัยสันติกุลวัฒน์ (กำลังจะเผยแพร่)
หมายเหตุ: อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ = รายได้สุทธิ / สินทรัพย์ทั้งหมดโดยเฉลี่ย
สินทรัพย์ คือ สินทรัพย์เฉลี่ยของปีปฏิทินปีนี้และปีก่อน

รูปที่ 35: อัตราส่วนกำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ปี 2541 ถึง 2547

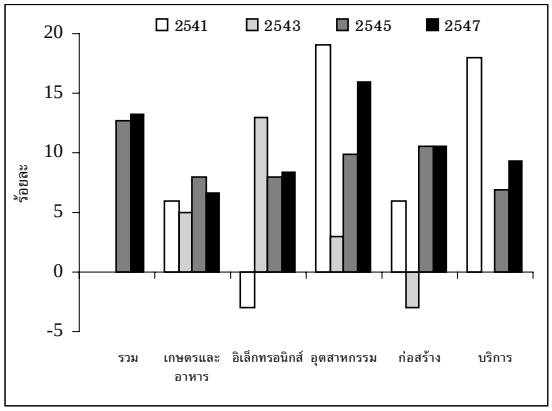

ที่มา: ยรรยง ไทยเจริญ และ ประพันธ์ เกียรติโกมล (2544) ธนพัฒน์ ชัยสันติกุลวัฒน์ (กำลังจะเผยแพร่)
หมายเหตุ: อัตราส่วนกำไรสุทธิ = กำไรสุทธิ/รายได้ทั้งหมด

สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นอย่างมากของราคาสินค้าส่งออกและอุปสงค์ในประเทศ ในปี 2546 และ 2547 ภาคการผลิตทั้งหมดยกเว้นภาคการเกษตรและอาหาร[24] มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้นมากจากระดับในปี 2541 สำหรับสภาพคล่องที่วัดได้จากอัตราทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick ratio) แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของภาคธุรกิจที่มีสภาพคล่องที่สูงขึ้นในภาคอุตสาหกรรม ภาคการก่อสร้าง และภาคบริการตั้งแต่ปี 2541

ในปีนี้ความคืบหน้าในการปรับโครงสร้างหนี้ของภาคธุรกิจชะลอตัวลง ณ เดือนมีนาคม 2548 มีการปรับโครงสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้โดยสถาบันการเงิน ทั้งสิ้นคิดเป็น 3.01 ล้านล้านบาท (โปรดดูรูปที่ 36) ความคืบหน้าในการปรับโครงสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ชะลอตัวลงอย่างมาก โดยมียอดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มูลค่า 3 ล้านล้านบาทถูกปรับโครงสร้าง ณ สิ้นปี 2547 ยอดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มูลค่า 2.9 ล้านล้านบาทถูกปรับโครงสร้าง ณ สิ้นปี 2546 ยอดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มูลค่า 2.8 ล้านล้านบาทถูกปรับโครงสร้าง ณ สิ้นปี 2545 และยอดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มูลค่า 2.4 ล้านล้านบาทถูกปรับโครงสร้าง ณ สิ้นปี 2544[25] การชะลอตัวของการปรับโครงสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นผลมาจาก (1) การขาดโครงร่างในการปรับโครงสร้างหนี้อย่างสมัครใจนับแต่การสิ้นสุดการปฏิบัติงานตามกรอบการทำงานบริหารหนี้โดยสมัครใจของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการ

รูปที่ 36: การปรับโครงสร้างองค์กรแล้วเสร็จและหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ไตรมาสที่ 1 ปี 2543 ถึง ไตรมาสที่ 1 ปี 2548

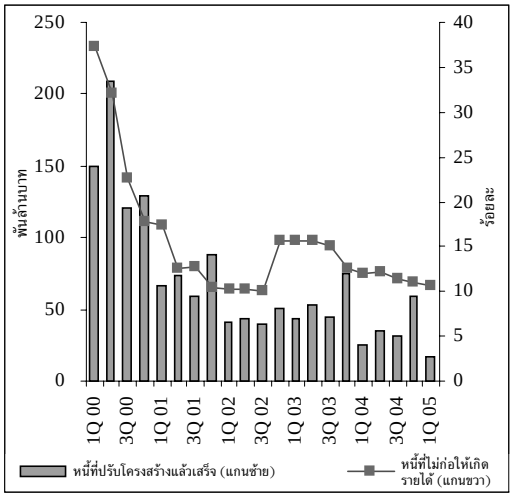

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทยและการประมาณการณ์ของธนาคารโลก
หมายเหตุ: การเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ณ เดือนธันวาคม 2545 เป็นผลจากการเปลี่ยนคำนิยาม

[24] ภาคธุรกิจที่มิใช่ภาคการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแบ่งเป็นภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคเกษตรและอาหาร (สินทรัพย์ของภาคคิดเป็นร้อยละ 5.2 ของสินทรัพย์ทั้งหมดในตลาดในปี 2547) ภาคเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 3.6) ภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 33.3) ภาคการก่อสร้าง (ร้อยละ 26.9) และภาคบริการ (ร้อยละ 31)

[25] ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทยและการวิเคราะห์โดยธนาคารโลก ภายหลังจากเดือนธันวาคม 2546 ธนาคารแห่งประเทศไทย ยุติการผลิตรายงานสถิติด้านการปรับโครงสร้างหนี้ ดังนั้นข้อมูลการปรับโครงสร้างหนี้ในปีถัดมาเป็นการประมาณการณ์โดยการวิเคราะห์ของธนาคารโลกในเรื่องปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้อย่างเป็นทางการตามที่รายงานโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในปี 2546[26] (2) ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ใหม่และหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่กลับเข้ามาใหม่ยังไม่ถูกแก้ไข (3) บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยสามารถบริหารหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จากธนาคารของรัฐและบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินเท่านั้น ขณะที่หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ส่วนใหญ่ของธนาคารพาณิชย์เอกชนถูกปล่อยให้เป็นเรื่องการเจรจาสองฝ่ายระหว่างธนาคารกับลูกหนี้โดยมีศาลเป็นผู้ดูแล

การประนีประนอมคดีนอกศาลที่ทางธนาคารแห่งประเทศไทยได้ริเริ่มนำมาใช้มีผลในการจัดการกับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในทางบวกน้อยมาก ภายหลังจากการสิ้นสุดของกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในปี 2546 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำวิธีการไกล่เกลี่ยโดยสมัครใจมาดำเนินการกับหนี้ของธนาคารพาณิชย์เอกชนและบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินโดยมีคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นผู้นำเพื่อทำการเร่งรัดขบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ที่อยู่ในขั้นตอนความตกลงต่างๆ คาดว่าการดำเนินการนี้จะช่วยลดคดีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ค้างอยู่ในศาลได้ โดยมีลูกหนี้กลุ่มเป้าหมายอยู่ 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่อยู่ในขบวนการทางศาล (2) กลุ่มที่อยู่ในขั้นตอนการดำเนินการตามผลการพิจารณาของศาล[27] ธนาคารแห่งประเทศไทยทำการคัดเลือกลูกหนี้กลุ่มเป้าหมาย 136,728 ราย ซึ่งมีมูลค่ารวมคิดเป็น 426,843 ล้านบาท โดยที่สามในห้าส่วนเป็นกรณีที่อยู่ในกระบวนการทางศาล จากการดำเนินงานกว่า 20 เดือนจนถึงเดือนมิถุนายน 2548 กระบวนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นยังอยู่ในระดับปานกลาง เจ้าหนี้ทำการคัดเลือกหนี้เพื่อการไกล่เกลี่ยตามวิธีการนี้เพียงร้อยละ 8.9 ของมูลค่าหนี้ที่ตั้งเป้าหมายไว้ นอกจากนี้มีลูกหนี้เพียงครึ่งหนึ่งของจำนวนลูกหนี้ที่ถูกเลือกตกลงที่จะทำการไกล่เกลี่ยตามกระบวนการนี้โดยมีอัตราการประสบความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยหนี้เพียงร้อยละ 1.5 ของมูลค่าหนี้ที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งมีความคืบหน้าเพียงเล็กน้อยจากอัตราเดียวกันที่ร้อยละ 0.18 ในเดือนกรกฎาคม 2546 เทียบกับอัตราการประสบความสำเร็จที่ร้อยละ 0.64 ในเดือนธันวาคม 2546 และเทียบกับอัตราการประสบความสำเร็จที่ร้อยละ 1.4 ในเดือนธันวาคม 2547

การเจรจาไกล่เกลี่ยหนี้ภายใต้การดูแลของศาล ถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งยังคงเป็นที่ต้องการของหนี้จากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงหนี้ของผู้บริโภค กระบวนการประนีประนอมคดีนอกศาลอย่างเป็นทางการโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการเงินยังคงเป็นทางเลือกหนึ่งของเจ้าหนี้และลูกหนี้ อย่างไรก็ตาม การขอเจรจานอกศาลส่วนใหญ่มาจากหนี้ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและหนี้ของผู้บริโภค ขณะที่หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีขนาดใหญ่และมีความซับซ้อนมากกว่าไม่ค่อยใช้กระบวนการนี้ ในปี 2546 มีการขอเจรจาไกล่เกลี่ยหนี้ภายนอกศาลประมาณ 1,983 กรณี เทียบกับ 1,476 กรณี ในปี 2545 ณ สิ้นปี 2547 มีการขอเจรจาไกล่เกลี่ยหนี้ภายนอกศาลประมาณ 2,372 กรณี โดยมี 1,844 กรณี ที่ประสบความสำเร็จในการเจรจาและมีการถอนคำฟ้องออกจากศาล

ในปี 2548 มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นบริษัทจำกัดเพิ่มเติม องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ถูกแปรรูปเป็นบริษัทจำกัดในปีนี้ ในขณะนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการนำเสนอขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่อสาธารณะเป็นครั้งแรกโดยคาดว่าจะดำเนินงานเสร็จภายในสิ้นปีนี้ เท่าที่ผ่านมารัฐวิสาหกิจจำนวน 7 แห่งได้ถูกแปรรูปเป็นบริษัทจำกัดแล้ว

2.8 การปรับปรุงขีดความสามารถในการแข่งขัน

การปรับปรุงบรรยากาศการลงทุนเป็นปัจจัยหลักในการลดต้นทุนของธุรกิจ การเพิ่มการลงทุนและผลิตภาพ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของเศรษฐกิจไทย ในขณะที่ธุรกิจในประเทศไทยเผชิญกับการเพิ่มสูงของราคาน้ำมันอย่างมีนัยสำคัญและการแข่งขันที่รุนแรงจากนานาประเทศ การเพิ่มบรรยากาศการลงทุนเป็นวาระเร่งด่วนของธุรกิจในประเทศไทยเพื่อที่จะยังดำรงการแข่งขันอยู่ได้ การเจริญเติบโตของประเทศไทยใน 3 ทศวรรษที่ผ่านมาขึ้นอยู่กับการสะสมทุนและการจ้างแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้นโดยที่แรงงานที่มีอยู่แพร่หลายจากภาคเกษตรกรรมย้ายไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและการบริการ การย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมไปยังภาคอุตสาหกรรมและบริการที่มีผลิตภาพสูงกว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity) ในช่วงปี 2520 - 2539 อย่างไรก็ดี ในขณะที่แรงงานที่มีอยู่แพร่หลายในภาคการเกษตรลดลง การเพิ่มขึ้นสูงของการว่าจ้างแรงงานไม่

[26] ในช่วงเวลา 5 ปีของการดำเนินงานระหว่างปี 2542-2546 ขบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้ได้ถึงร้อยละ 49 ของกลุ่มลูกหนี้เป้าหมาย ซึ่งมีมูลค่าสินเชื่อรวมทั้งสิ้น 67 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การปรับโครงสร้างหนี้ประสบความสำเร็จ

[27] สำหรับการดำเนินงานนี้ เจ้าหนี้ และลูกหนี้มีความตกลงร่วมกันในการดำเนินการไกล่เกลี่ยโดยมีคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เป็นผู้นำเพื่อการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภายใต้แนวทางและกรอบระยะเวลาที่กำหนด สำหรับความล้มเหลวในการตกลงภายในระยะเวลาที่กำหนดจะมีผลให้ขบวนการทางศาลยังดำเนินงานต่อไป

ตารางที่ 17: แหล่งที่มาของการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทย ปี 2520 - 2547

(ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงต่อปีโดยเฉลี่ย)

องค์ประกอบ	2520-2539	2542-2547
การเจริญเติบโตของผลิตภาพที่แท้จริง	7.7	5.0
แหล่งที่มาของ:		
แรงงาน	2.0	1.9
การจ้างงาน	1.6	1.4
คุณภาพ	0.3	0.4
ทุน	4.0	0.9
ประสิทธิภาพของการผลิตรวม	**1.6**	**2.1***

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

หมายเหตุ: * ประสิทธิภาพการผลิตรวมในปี 2542 - 2547 (รวมถึงกำลังผลิตส่วนเกินในภาคการผลิต)

น่าจะเป็นที่มาของการเจริญเติบโตที่สำคัญในอนาคต สัดส่วนการสะสมทุนต่อการเจริญเติบโตของผลผลิตที่แท้จริงของประเทศไทยในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ (โปรดดูตารางที่ 17) เนื่องจากสัดส่วนของการลงทุนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศยังคงอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่การใช้กำลังการผลิตของภาคการผลิตกำลังไต่สูงขึ้นใกล้กับระดับก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ การลงทุนที่เพิ่มขึ้นสูงอย่างมีนัยสำคัญและ/หรือการปรับปรุงผลิตภาพของธุรกิจ เป็นสิ่งที่สำคัญในการรักษาการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในระยะปานกลาง การเอื้ออำนวยของบรรยากาศการลงทุนสามารถช่วยเพิ่มการลงทุนและผลิตภาพที่ประเทศไทยต้องการได้

บรรยากาศการลงทุนของประเทศไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปแล้วเอื้ออำนวยกว่าประเทศอื่น อย่างไรก็ดีประเทศอื่นก็กำลังจะไล่ตามอย่างรวดเร็ว เอกสาร *Doing Business 2006*[28] บ่งชี้ว่าประเทศไทยยังคงรักษาลำดับที่ 20 ของความง่ายในการประกอบธุรกิจเป็นปีที่ 2 และเป็นหนึ่งในสองของประเทศกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ใน 20 รายชื่อแรก[29] การจดทะเบียนทรัพย์สินในประเทศไทยใช้เพียง 2 ขั้นตอนในเวลา 2 วัน การเริ่มธุรกิจใหม่ค่อนข้างง่ายโดยมีเพียง 2-3 ขั้นตอนและใช้เวลาเพียง 2-3 วันด้วยต้นทุนที่ต่ำโดยเปรียบเทียบ การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน *(PICS)*[30] เมื่อเร็วๆ นี้พบว่าบรรยากาศการลงทุนของประเทศไทยดีกว่าประเทศจีน อินเดีย บราซิล และประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ แต่ไม่ดีเท่ากับประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ดี ถ้าประเทศไทยยังคงต้องการรักษาระดับความสามารถในการแข่งขัน ก็ไม่สามารถกระทำได้โดยการกระทำเพียงแค่นี้ นอกจากนั้น เอกสาร *World Economic Forum* ปี 2548 ที่เกี่ยวกับการจัดลำดับสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจ บ่งชี้ว่าลำดับของประเทศไทยลดลงจากลำดับที่ 32 ในปี 2546 เป็นลำดับที่ 36 ในปี 2547 และลำดับที่ 37 ในปี 2548 นั่นหมายความว่า ประเทศอื่นได้ทำการปรับปรุงภาวะแวดล้อมของการทำธุรกิจได้ดีขึ้นกว่าประเทศไทย ดังนั้นขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยสามารถลดลงได้ ถ้าไม่มีการปรับปรุงภาวะแวดล้อมของการประกอบธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ

บรรยากาศการลงทุนของประเทศไทยสามารถดีขึ้นได้ ถ้ามีการปรับปรุงด้านภาระกฎระเบียบข้อบังคับภาครัฐ การขาดแคลนทักษะความเชี่ยวชาญ และความไม่เพียงพอของโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นหัวข้อที่ผู้ประกอบการได้ระบุไว้ว่าเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการดำเนินงาน มากกว่าร้อยละ 60 ของผู้จัดการในจำนวน 1,385 ธุรกิจที่ถูกสัมภาษณ์โดยการศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) ระบุว่า ภาระการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับภาครัฐเป็นอุปสรรคกีดขวางที่สำคัญอันดับแรกของการดำเนินงาน (โปรดดูรูปที่ 37) ผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพและปริมณฑลรายงานว่ากฎระเบียบภาครัฐที่มากมายเป็นอุปสรรคสำคัญ ประมาณร้อยละ

[28] Doing Business 2006 ประเมินภาวะแวดล้อมของการดำเนินงานธุรกิจในเชิงปริมาณใน 155 ประเทศใน 10 ส่วนคือ (1) การเริ่มต้นประกอบธุรกิจ, (2) การทำใบอนุญาต, (3) การจ้างงานและการไล่ออก, (4) การจดทะเบียนทรัพย์สิน, (5) การได้รับสินเชื่อ, (6) การปกป้องนักลงทุน, (7) การชำระภาษี, (8) การค้าขายข้ามพรมแดน, (9) การบังคับใช้สัญญา, และ (10) การปิดกิจการ รายงานนี้สามารถอ่านได้ใน www.rru.worldbank.org/doingbusiness/

[29] ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับการจัดอันดับที่ 2 คือ สิงคโปร์

[30] การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) เป็นการศึกษาร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ และธนาคารโลก เป็นการสำรวจธุรกิจเจ้าของคนไทยและเจ้าของต่างชาติจำนวน 1,385 ราย ในขนาดต่างๆ 10 ประเภทอุตสาหกรรมทั่วประเทศในปี 2547

รูปที่ 37: บรรยากาศการประกอบธุรกิจที่เป็นข้อกังวลสำคัญของธุรกิจในประเทศไทย

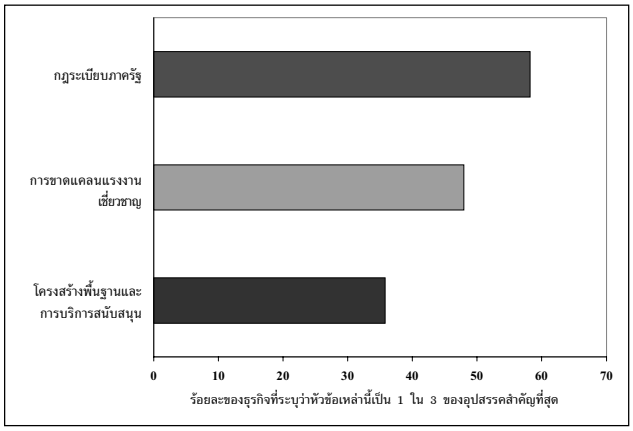

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

รูปที่ 38: อุปสรรคด้านกฎระเบียบแรงงานสำหรับธุรกิจในประเทศไทย

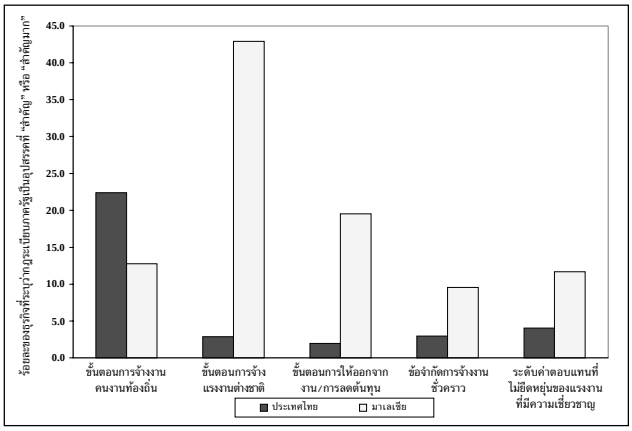

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

50 ของธุรกิจระบุว่า การขาดแคลนทักษะเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการดำเนินงานในทุกภูมิภาค และประมาณร้อย 40 ระบุว่าความไม่พอเพียงของโครงสร้างพื้นฐานเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินงาน การขาดแคลนทักษะเป็นอุปสรรคสำคัญในการประกอบการและการเจริญเติบโตของธุรกิจในทุกภาค ในขณะที่ความไม่เพียงพอของโครงสร้างพื้นฐานและการบริการสนับสนุนเป็นอุปสรรคสำคัญของภาคธุรกิจในภาคที่การทำการได้แย่ที่สุด รายละเอียดของแต่ละข้อจำกัดมีดังนี้

จากการศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (PICS) ผู้ประกอบการได้รายงานว่ากฎระเบียบด้านภาษี ขั้นตอนศุลกากร และกฎระเบียบทางการค้าเป็นอุปสรรคสำคัญในระดับต้นๆ ของการประกอบธุรกรรมในประเทศไทย ผู้ประกอบการมีความกังวลด้านกฎระเบียบทางภาษี และ/หรือภาระภาษีที่สูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจในอุตสาหกรรมสิ่งทอ การประกอบชิ้นส่วนรถยนต์ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ในขณะที่ภาระขั้นตอนยุ่งยากและใช้เวลานานเป็นอุปสรรคใหญ่ของธุรกิจในอุตสาหกรรมอิเลคทรอนิคส์ และชิ้นส่วนอิเลคทรอนิคส์ ธุรกิจใหญ่ ธุรกิจส่งออก และธุรกิจที่เป็นเจ้าของต่างชาติมีข้อจำกัดที่สำคัญจากภาระการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับโดยเฉพาะกฎระเบียบของศุลกากรและกฎระเบียบการค้ามากกว่าธุรกิจอื่น ซึ่งสามารถอธิบายได้จากลักษณะของธุรกิจเหล่านี้เอง

ขั้นตอนการจ้างงานและเวลาที่ต้องใช้ในการที่จะได้รับใบอนุญาต การขออนุญาตและการได้รับอนุมัติ ถูกรายงานว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญของภาระการปฏิบัติตามกฎระเบียบภาครัฐที่ธุรกิจในประเทศไทยประสบ ในขณะที่ร้อยละ 5 ของธุรกิจที่อยู่ในการศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (PICS) พบว่า ขั้นตอนการจ้างงานแรงงานต่างชาติหรือข้อจำกัดการจ้างงานชั่วคราวเป็นอุปสรรคอย่างสูงของการประกอบธุรกิจ มากกว่าร้อยละ 20 ของธุรกิจระบุว่าขั้นตอนการจ้างแรงงานท้องถิ่นเป็นอุปสรรคอย่างมากและมากที่สุดของการดำเนินธุรกิจ (โปรดดูรูป 38) โดยเฉลี่ยแล้วขั้นตอนและจำนวนวันที่ใช้ในการได้รับใบอนุญาตในประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ ตามรายงานการประกอบธุรกิจ 2549 แม้เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ อย่างไรก็ดี ระดับของความไม่แน่นอนที่ธุรกิจในไทยประสบในการได้รับการอนุมัติ อนุญาต และใบอนุญาตมีอยู่สูง โดยดูจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนในตารางที่ 18 การขอใบอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนที่สุด โดยเฉพาะความไม่นอนที่กล่าวนี้หมายถึง (i) มีโอกาสร้อยละ 32 ที่จะใช้เวลานานถึง 30 วันหรือมากกว่า ในการที่จะได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ แทนที่จะเป็น 10 วัน โดยเฉลี่ย (ii) มีโอกาสร้อยละ 5 ที่จะใช้เวลา 50 วันหรือมากกว่าที่จะได้รับใบอนุญาต[31] จำนวนเอกสารและลายเซ็นที่ต้องได้รับสำหรับการส่งเข้าและนำเข้าสินค้าในประเทศไทยมีมากกว่ามาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และจีน และส่งผลกระทบต่อจำนวนวันที่มากกว่าที่ใช้ในกระบวนการก่อนที่จะส่งออกหรือนำเข้าสินค้า ตัวอย่างเช่น การส่งออกสินค้าใช้เวลา 23 วันในประเทศไทย ในขณะที่ในมาเลเซียและจีนใช้เวลาเพียง 20 วัน และ ฟิลิปปินส์ใช้เวลาเพียง

[31] ข้อความนี้อยู่บนสมมุติฐานว่า จำนวนวันที่ได้รับการขออนุมัติจากกระทรวงพาณิชย์สำหรับธุรกิจต่างๆ กระจายตัวแบบปกติ (Normally Distributed) ที่มา: โครงการสำรวจระดับการเพิ่มผลผลิตและบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทย (PICS)

ตารางที่ 18: จำนวนวันที่ใช้ในการได้รับใบอนุญาตต่างๆ การขออนุญาต การได้รับอนุมัติ และใบประกาศนียบัตรต่างๆ

	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน	ค่ามัธยฐาน	จำนวนค่าสังเกต
กระทรวงพาณิชย์	10	20	1.9	2	964
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	17	22	1.3	7	926
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง	10	14	1.4	3	80
สำนักงานที่ดิน	13	22	1.7	3	131
องค์การรัฐบาลส่วนท้องถิ่น	10	15	1.6	2	419

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

19 วัน[32] อีกตัวอย่างหนึ่งคือ จำนวนวันที่ต้องใช้ในการขอบริการไฟฟ้าและโทรศัพท์ จากการสำรวจธุรกิจในการศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (PICS) รายงานว่า ต้องใช้เวลาประมาณ 30 วันในการขอบริการใช้ไฟฟ้าและ 20 วันในการขอบริการทางด้านโทรศัพท์ ในขณะที่ประเทศมาเลเซียและฟิลิปปินส์ใช้เวลาในการขอบริการใช้ไฟฟ้าโดยเฉลี่ยเพียง 10 วัน และสำหรับการขอบริการทางด้านโทรศัพท์ใช้เวลาเพียง 10 และ 15 วันตามลำดับ

ประเทศไทยล้าหลังกว่าคู่แข่งในด้านการบังคับใช้สัญญาและการปิดกิจการ ประเทศไทยใช้เวลา 390 วันในการบังคับใช้สัญญา[33] จัดอยู่ในลำดับควอไทล์ที่ 3 ของทุกประเทศ ประเทศเกาหลีใช้เวลามากกว่า 75 วัน จีนใช้เวลา 241 วัน และมาเลเซียใช้เวลา 300 วัน ธุรกิจระบุว่าคดีในศาลใช้เวลาในการยุติข้อพิพาทเรื่องการชำระเงินโดยเฉลี่ย 420 วัน แต่สามารถใช้เวลานานถึง 1,680 วันได้ การปิดกิจการในประเทศไทยใช้เวลานานถึง 3 ปีโดยเฉลี่ย และมีค่าใช้จ่ายประมาณร้อยละ 36 ของมูลค่าที่ดินทั้งหมด การใช้เวลาและต้นทุนของประเทศไทยนี้ยาวนานกว่ามากเมื่อเทียบกับในประเทศมาเลเซียซึ่งใช้เวลา 2 ปีและมีค่าใช้จ่ายร้อยละ 15 หรือในจีนซึ่งใช้เวลา 2 ปี และมีค่าใช้จ่ายร้อยละ 22

การขาดแคลนทักษะและการที่ทักษะไม่ตรงกับความต้องการในภาคการประกอบการในประเทศไทยสามารถพบได้ทั่วไป ในการศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548 พบว่าการขาดแคลนทักษะมีอยู่ทั่วไปในธุรกิจทุกขนาด ซึ่งพบได้เท่าเทียมกันระหว่างธุรกิจส่งออกและไม่ได้ส่งออก และในธุรกิจที่มีเจ้าของคนไทยและเจ้าของต่างชาติ การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะนี้ทำให้ธุรกิจจ่ายค่าตอบแทนสูงเพิ่มพิเศษให้กับผู้จบการศึกษา และแรงงานที่ได้รับการฝึกฝนความชำนาญด้านเทคนิค ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการส่วนเกินสำหรับแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญสูงในประเทศไทย (โปรดดูรูปที่ 40) ดังที่แสดงในรูปที่ 39 การบรรจุอัตราว่างสำหรับแรงงานที่มีทักษะการผลิตหรือแรงงานเชี่ยวชาญในประเทศไทยใช้เวลานานกว่าหลายๆ ประเทศ (มากกว่า 6 สัปดาห์) เมื่อสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลของตำแหน่งที่ว่างนี้ มากกว่าร้อยละ 80 ของผู้จัดการได้ระบุว่าผู้สมัครงานไม่มีความเชี่ยวชาญพื้นฐานและความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคที่เหมาะสม

การขาดแคลนทักษะโดยเฉพาะในด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ผู้จัดการต้องใช้นโยบายจ้างแรงงานที่มีคุณสมบัติต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นสาเหตุให้กิจการเกิดการจ้างแรงงานที่มีทักษะไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่านายจ้างมีการจ้างงานคนงานที่มีคุณสมบัติต่ำกว่าที่วางไว้ คนงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าร้อยละ 30 ต้องรับผิดชอบในงานที่ควรจะใช้แรงงานที่ต้องสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น หากศึกษาถึงทักษะที่เป็นที่ต้องการของนายจ้าง ผู้บริหารกิจการในไทยต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าแรงงานของตนนั้นมีทักษะที่ต่ำ ผู้บริหารเกือบร้อยละ 60 ให้ระดับทักษะด้านภาษาอังกฤษของแรงงานเชี่ยวชาญท้องถิ่นว่าต่ำ ผู้จัดการมากกว่าร้อยละ 40 ให้ระดับทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศว่าต่ำ ในขณะที่ผู้จัดการมากกว่าร้อยละ 90 และร้อยละ 80 จัดระดับด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศของแรงงานไทยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตว่าอยู่ในระดับต่ำ สำหรับในประเทศมาเลเซีย มีผู้จัดการเพียงร้อยละ 12 และ 20 ที่จัดระดับแรงงานเชี่ยวชาญท้องถิ่นของตนด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศว่าอยู่ในระดับต่ำ[34]

[32] Doing Business 2006

[33] จำนวนวันที่ต้องการใช้ในการยุติข้อพิพาทปกติ เช่นเรื่อง การเรียกเก็บเงินจากเช็คที่มีปัญหา

[34] ดูการศึกษาผลิตภาพของประเทศมาเลเซียและบรรยากาศการลงทุน 2548

รูปที่ 39: จำนวนสัปดาห์ที่ใช้ในการบรรจุอัตราว่างสำหรับตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญและแรงงานที่มีความชำนาญในการผลิตในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

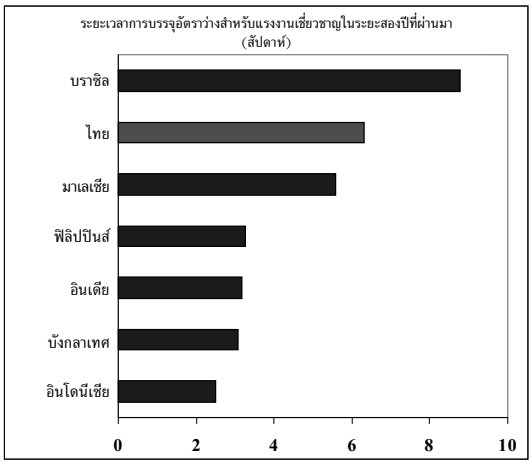

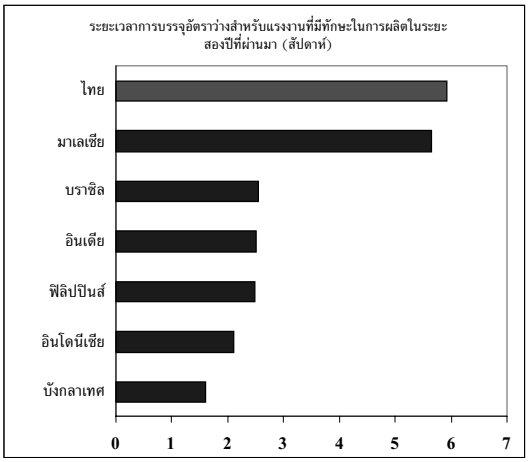

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

รูปที่ 40: ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น (Wage Premiums) ในประเทศไทย (ผลตอบแทนทั้งหมดเมื่อเทียบกับแรงงานที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา)

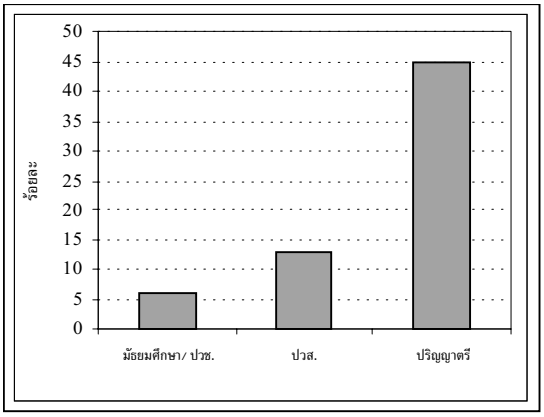

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

หมายเหตุ: ปวช. และ ปวส. เป็นระดับอาชีวศึกษา

ต้นทุนของการมีพนักงานที่มีทักษะไม่เหมาะสมมีผลต่อการสูญเสียของยอดขาย ต้นทุนของการมีพนักงานที่มีทักษะไม่เหมาะสมมีผลทำให้กิจการต้องสูญเสียยอดขายโดยเฉลี่ยร้อยละ 15 ของยอดขายโดยเฉลี่ย อุตสาหกรรมที่จะได้ประโยชน์มากที่สุดจากการเพิ่มพนักงานที่มีทักษะ กล่าวคือทำให้มียอดขายเพิ่มขึ้นจะต้องเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังขาดแคลนพนักงานที่มีทักษะ โดยพิจารณาจากระยะเวลาที่ยาวนานในการสรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของกิจการ (โปรดดูรูป 41)

ความสามารถทางเทคโนโลยีที่ต่ำโดยเปรียบเทียบในประเทศไทยมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณสมบัติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ดัชนีความสามารถทางเทคโนโลยีของธุรกิจ[35] แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมของไทยยังสามารถพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีได้อีกมาก ดังแสดงในรูปที่ 42 จะเห็นว่าอุตสาหกรรมทุกสาขาการผลิตมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งสิ้น ยกเว้น 3 อุตสาหกรรม ได้แก่ อิเลคทรอนิคส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ และชิ้นส่วนยานยนต์ ผู้ประกอบการเห็นว่าการขาดแคลนความรู้และบุคคลกรที่ได้รับการฝึกฝนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แรงงานที่ได้รับการฝึกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการขาดแคลนที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการจัดหาและออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นข้อจำกัดที่สำคัญสำหรับการริเริ่มนำมาใช้หรือการขยายการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ (โปรดดูตารางที่ 19)

ปัจจัยหลักของโครงสร้างพื้นฐานและการบริการสนับสนุนที่ธุรกิจรายงานว่าไม่เพียงพอคือไฟฟ้า การโทรคมนาคม สื่อสารและน้ำ หนึ่งในสี่ของบริษัทที่สำรวจทั้งหมดชี้ว่าไฟฟ้าเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานและการเจริญเติบโตของบริษัท ธุรกิจประมาณหนึ่งในสามของที่ตั้งอยู่ในเขตนั้นระบุว่าความกังวลเรื่องไฟฟ้ามีอยู่สูงในภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในขณะที่ความกังวลโดยทั่วไปเรื่องความไม่เพียงพอของ

[35] ดัชนีชี้วัดความสามารถทางเทคโนโลยีประกอบด้วยระดับความสามารถทางด้านเทคโนโลยีของกิจการใน 3 ระดับ ได้แก่ การลงทุน การผลิต และการเชื่อมโยง วิธีการในการสร้างดัชนีชี้วัดความสามารถทางเทคโนโลยีสามารถดูได้จากบทที่ 4 ของ PICS 2548

รูปที่ 41: ยอดขายที่ได้รับจากการลดลงของการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะตามรายภาคอุตสาหกรรม

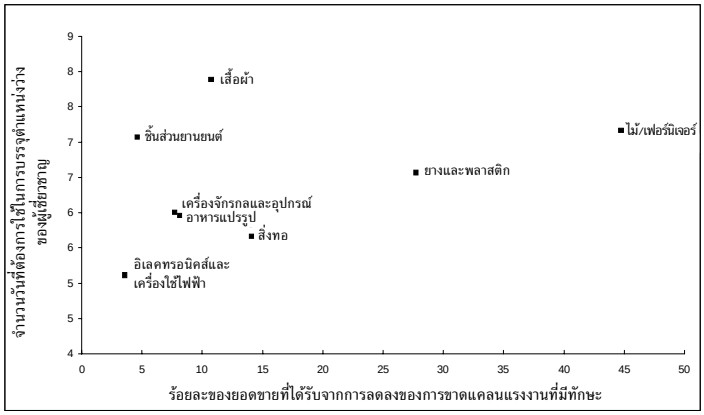

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

รูปที่ 42: ดัชนีวัดความสามารถทางเทคโนโลยี

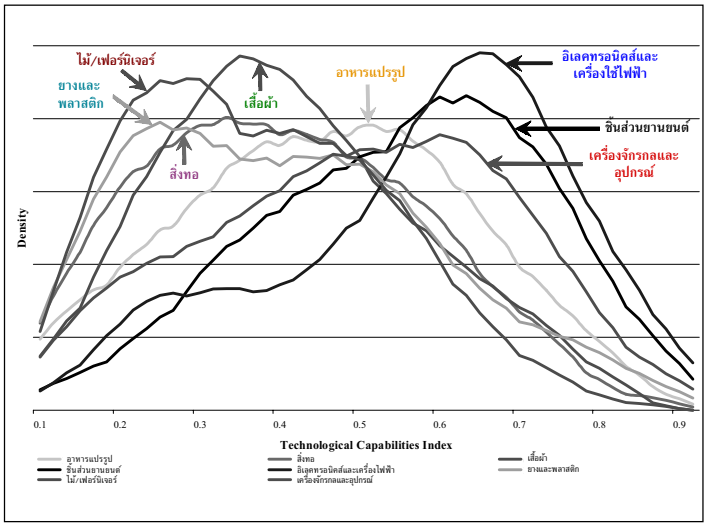

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

โครงสร้างพื้นฐานมีสูงกว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทยมีความถี่ของกำลังไฟฟ้าที่ขัดข้องสูง (โปรดดูรูปที่ 43) ถึงแม้ว่าการขัดข้องจะเป็นในช่วงเวลาสั้นๆ ต่อครั้งแต่ก็ทำให้กระบวนการผลิตหยุดชะงัก บริษัทที่สำรวจร้อยละ 11 ระบุว่าการโทรคมนาคมสื่อสารเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานและการเจริญเติบโตของ รูปที่ 44 แสดงให้เห็นว่าธุรกิจในประเทศไทยประสบปัญหาจากความขัดข้องของโทรศัพท์พื้นฐานมากกว่าธุรกิจในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ หรือบราซิล ประเทศไทยก็มีอุปสรรคเรื่องน้ำโดยวัดจากตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับน้ำ ประเทศไทยมีการขัดข้องเรื่องน้ำสี่ครั้งต่อปีซึ่งต่ำกว่าประเทศมาเลเซียหรือฟิลิปปินส์ แต่สูงกว่าในอินโดนีเซียหรือบราซิล (โปรดดูรูปที่ 45) นอกจากนั้น ร้อยละ 40 ของการใช้น้ำโดยธุรกิจในไทยมาจากแหล่งน้ำของตนเองมากกว่าระบบน้ำประปา เมื่อเทียบกับมาเลเซียที่น้อยกว่าร้อยละ 5 ที่ใช้แหล่งน้ำของตนเอง

ตารางที่ 19: ข้อจำกัดในการริเริ่มและการขยายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ธุรกิจพิจารณาว่า 'สำคัญ' และ 'สำคัญมาก'

ข้อจำกัด	เล็ก	กลาง	ใหญ่
การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และการฝึกฝนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	42%	35%	33%
การขาดแคลนที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการจัดหาและออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	39%	37%	32%
อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการบำรุงรักษามีต้นทุนสูง	20%	18%	18%
ผลตอบแทนต่ำจากการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	15%	12%	11%

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

รูปที่ 43: ความถี่ของกำลังไฟฟ้าที่ขัดข้อง
(จำนวนครั้งในปี 2546)

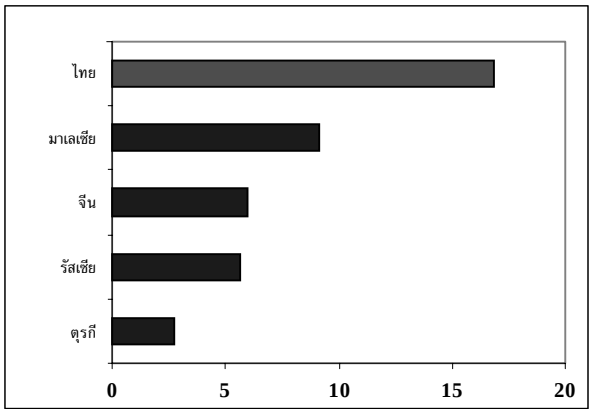

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

รูปที่ 44: ความถี่ของโทรศัพท์ที่ขัดข้อง
(จำนวนครั้งในปี 2546)

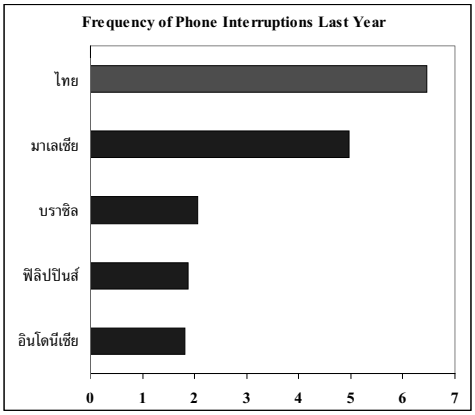

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

รูปที่ 45: ความถี่ของความไม่พอเพียงของปริมาณน้ำ
(จำนวนครั้งในปี 2546)

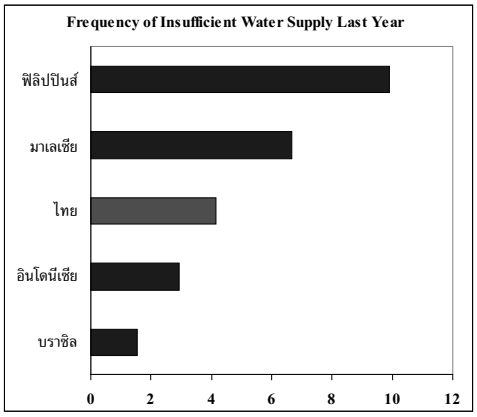

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

รูปที่ 46: ร้อยละของน้ำที่มาจาก
แหล่งน้ำของตนเอง

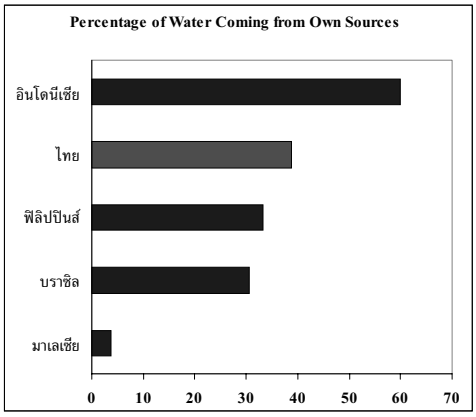

ที่มา: การศึกษาผลิตภาพของประเทศไทยและบรรยากาศการลงทุน (Thailand PICS) 2548

ส่วนที่ 3

การดำเนินการในการปฏิรูปโครงสร้าง

รัฐบาลไทยยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ โดยอยู่ระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ฉบับที่ 10 (ปีงบประมาณ 2550-2554) หรือที่เรียกกันว่า "ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ" ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาต่อทิศทางการพัฒนาประเทศไทย 2) การสร้างฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืน 3) การเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยฐานความรู้ 4) การพัฒนาสังคมเชิงรุก และ 5) การเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มีหน้าที่รับผิดชอบในการยกร่างแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยมีกำหนดแล้วเสร็จฉบับร่างในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 และฉบับสมบูรณ์ในเดือนกันยายน เพื่อประกาศใช้ในเดือนตุลาคม 2549

รัฐบาลยังคงใช้มาตรการและแรงจูงใจเชิงนโยบายเป็นปัจจัยในการพัฒนาขีดความสามารถทาง การแข่งขัน โดยผสานมาตรการทางนโยบายร่วมกับแรงจูงใจด้านการเงินเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันที่มั่นคง มาตรการทางการเงินที่สำคัญซึ่งนำมาใช้เพื่อสนับสนุนภาคธุรกิจให้เร่งเพิ่มประสิทธิภาพ และขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ การปฏิรูปภาษีนำเข้า การพัฒนากลุ่มธุรกิจ (Business Cluster)[36] ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์และโครงข่ายห่วงโซ่อุปทาน แรงจูงใจด้านการเงินเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ทางทักษะเชิงวิชาชีพ ตลอดจนการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ (โปรดดูกรอบที่ 4) รวมทั้งสำหรับการลงทุนระยะยาวในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย[37] ยิ่งกว่านั้น รัฐบาลยังได้วางแนวนโยบายสนับสนุนภาคธุรกิจในระยะ 4 ปีข้างหน้า ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้นิติบุคคลและแรงจูงใจในการลงทุน การส่งเสริมนวัตกรรมและการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี การเร่งดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเดินหน้าเจรจาและสรุปผลข้อตกลงการค้าเสรีกับพันธมิตรรายสำคัญ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือในระดับภูมิภาค อาทิ เรื่องตลาดตราสารแห่งเอเชีย (Asia Bond Market) และโครงการความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region – GMS) เท่าที่ผ่านมาการปฏิรูปภาครัฐส่งผลให้รัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการของภาคเอกชนได้ดียิ่งขึ้น โดยนโยบายที่ริเริ่มขึ้นบางประการได้รับความสนใจอย่างสูงในทันที อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่ได้เข้ามามีบทบาทโดยตรงในการปฏิรูปโครงสร้างเพื่อให้เอื้อต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและขจัดอุปสรรคด้านกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและความจริงจังทางการเมืองในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

รายงานตามติดเศรษฐกิจไทยฉบับนี้ได้ศึกษารายละเอียดความคืบหน้าในการปฏิรูปและปรับโครงสร้างภาคการเงินและภาคธุรกิจ การปฏิรูประบบราชการ และการปฏิรูปการค้า โดยการปฏิรูปในส่วนภาคการเงินและธุรกิจและส่วนระบบราชการนั้นมีการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานภาครัฐภายใต้แผนงานความร่วมมือในการพัฒนาประเทศ (Country Development Partnership – CDP) สำหรับในส่วนการปฏิรูปการค้า ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แต่ยังไม่มีความร่วมมือภายใต้กรอบของ CDP นั้น ได้มีการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบข้อมูลความคืบหน้าต่างๆ ทั้งนี้ การปฏิรูปในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

---

[36] ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้ความสำคัญกับ 6 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมเซรามิกส์ อุตสาหกรรมสารบัญทางเทคโนโลยี (Digital Content) อุตสาหกรรมแฟชั่นและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็กและเครื่องใช้ไฟฟ้าทั่วไป ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นผู้กำหนดกลยุทธ์การจัดแบ่งกลุ่มธุรกิจ

[37] นักลงทุนรายย่อยและนักลงทุนสถาบันซึ่งลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุน (Equity Fund) จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เป็นระยะเวลานานกว่า 5 ปี จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ไม่เกิน 300,000 บาท (7,500 เหรียญสหรัฐ) ต่อปี

กรอบที่ 4: มาตรการเชิงนโยบายของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนขยาย และจัดหาบริการเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถ

ในช่วงหลายปีมานี้ การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศถือเป็นนโยบายหลักประการหนึ่งของรัฐบาลไทย โดยได้มีการนำมาตรการทางการเงินในรูปสิทธิประโยชน์ทางภาษีมาใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการวิจัยและพัฒนา เพิ่มพูนความรู้และทักษะทางเทคนิคให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในภาคการผลิต ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ องค์กรที่จดทะเบียนในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจข้ามชาติหรือธุรกิจของไทยล้วนมีสิทธิ์ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีดังกล่าวหากยื่นเอกสารคำร้องและได้รับการอนุมัติอย่างถูกต้องจากกรมสรรพากร[38] รายละเอียดของสิทธิประโยชน์ที่สำคัญพร้อมทั้งปีที่นโยบายดังกล่าวถูกประกาศใช้มีดังนี้

1. สถาบันฝึกอบรม สถาบันเทคนิค สถาบันอาชีวะ และสถาบันการศึกษาที่ให้บริการพัฒนาทางการศึกษา จัดฝึกอบรม และเสริมทักษะต่างๆ ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ จะได้รับยกเว้นไม่ต้องชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล (ปี 2545)
2. ค่าใช้จ่ายตามจริงที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม พัฒนาทักษะ และให้การศึกษาแก่พนักงาน (ไม่ว่าจะในประเทศ ในต่างประเทศ หรือภายในองค์กร) จะได้รับสิทธิ์ลดหย่อนภาษีในอัตราร้อยละ 50 (ปี 2545)
3. ค่าใช้จ่ายตามจริงที่เกิดขึ้นจากการทำสัญญาว่าจ้างบุคคล องค์กร หรือสถาบัน ให้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาแบบพื้นฐานหรือประยุกต์ในประเทศไทย จะได้รับสิทธิ์ลดหย่อนภาษีซ้อน (ในอัตราร้อยละ 200) หากนักวิจัยมีคุณสมบัติสอดคล้องกับข้อกำหนดของกรมสรรพากร (ปี 2544)
4. รายจ่ายในการลงทุน (Capital Expenditure) ซึ่งสามารถนำมาหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาได้มีดังต่อไปนี้
   - 4.1 ทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาและทดสอบ ซึ่งได้รับการอนุมัติจากกรมสรรพากร สามารถหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาได้ในอัตราร้อยละ 40 ในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา โดยมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือสามารถนำมาคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาตามแบบอัตราเส้นตรงได้เป็นเวลา 4 ปี (ปี 2541)
   - 4.2 ทรัพย์สินประเภทคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาและทดสอบ สามารถหักค่าเสื่อมราคาได้ในอัตราร้อยละ 30 ในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา โดยมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือสามารถนำมาคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาตามแบบอัตราเส้นตรงได้ภายใน 3 รอบระยะเวลาบัญชี เปลี่ยนจากเดิมซึ่งกำหนดไว้ที่ 5 รอบระยะเวลาบัญชี (ปี 2545)
5. การบริจาคเงินสดเพื่อสนับสนุนสถาบันฝึกอบรมและสถาบันการศึกษา จะได้รับสิทธิ์ลดหย่อนภาษีเงินได้ในอัตราไม่เกินร้อยละ 2 ของรายได้สุทธิต่อปี (ปี 2537)

3.1 การปฏิรูปและปรับโครงสร้างภาคการเงินและภาคธุรกิจ

การปฏิรูปภาคการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคลมากยิ่งขึ้น เพื่อควบคุมไม่ให้ภาวะหนี้ ส่วนบุคคลสูงเกินกว่าที่ควร โดยได้ออกกฎเกณฑ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้สินเชื่อส่วนบุคคลซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2548 องค์ประกอบหลักของกฎเกณฑ์ดังกล่าว คือ (1) การกำหนดคำจำกัดความของการให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย (2) การเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบันการเงินที่มิใช่ธนาคารซึ่งเป็นผู้ปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคล (3) การลดอัตราส่วนวงเงินสินเชื่อให้อยู่ที่ 5 เท่าของเงินได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้กู้ (หรือของยอดเงินฝากเฉลี่ยในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาของผู้กู้) และ (4) การกำหนดเพดานอัตราการจัดเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมโดยรวม (อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 รวมถึงเบี้ยปรับ ค่าบริการ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ) ให้อยู่ที่ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี โดยผู้ปล่อยสินเชื่อจะต้องเปิดเผยอัตราการจัดเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมอย่างละเอียด กฎระเบียบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมไม่ให้ภาวะหนี้ครัวเรือนในกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำเติบโตมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนี้ที่เกิดกับสถาบันการเงินที่มิใช่ธนาคาร อย่างไรก็ตาม กฎระเบียบนี้อาจส่งผลให้กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ จนต้องหันไปพึ่งแหล่งเงินนอกระบบแทนได้

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการเสริมสร้างระบบกำกับดูแลกลุ่มธุรกิจสถาบันการเงิน (Financial Conglomerate) แบบรวมกลุ่ม แม้จะถูกจำกัดโดยข้อกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยได้ยกร่างแนวทางการกำกับดูแลแบบรวมกลุ่ม (Consolidated Supervision) ขึ้นเมื่อเดือนกันยายน 2548 และกำลังอยู่ระหว่างการหารือกับสถาบันการเงินต่างๆ เกี่ยวกับร่างแนวทางดังกล่าว ซึ่งกำหนดขอบเขตไว้อย่างชัดเจนให้กลุ่มการธนาคารทราบว่าในบรรดาบริษัทสาขา บริษัทในเครือ และบริษัทที่ทางกลุ่มถือหุ้นใหญ่อยู่นั้น ส่วนใดจะต้องถูกกำกับดูแลแบบรวมกลุ่มบ้าง อีกทั้งแนวทางนี้ยังระบุรูปแบบการทำธุรกรรมระหว่างกันภายในกลุ่ม สัดส่วนเงินทุน ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลบน

[38] ธุรกิจที่มีสิทธิ์ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนด 2 ประการ คือ (1) จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลอย่างถูกต้องตามกฎหมายกับกระทรวงพาณิชย์ในประเทศไทย และ (2) ยื่นเอกสารคำร้องต่อกรมสรรพากรโดยแสดงให้เห็นว่าได้ให้บริการด้านการพัฒนาการศึกษาและฝึกอบรมเป็นธุรกิจหลักจริง เพื่อให้กรมสรรพากรพิจารณาอนุมัติให้สิทธิ์

พื้นฐานของกลุ่มธุรกิจ ในระยะแรกจะดำเนินการนำร่องแนวทางดังกล่าวเป็นระยะเวลา 1 ปี ก่อนจะผลักดันให้เป็นไปอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างราบรื่นมากที่สุด

ในการเตรียมดำเนินงานตามสนธิสัญญา Basel II แบบเต็มรูปแบบ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาตรการขึ้นเป็นพิเศษภายใต้หลักการสามส่วนซึ่งระบุไว้ในสนธิสัญญา หลักการทั้งสาม ได้แก่ การดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำ การกำกับดูแลโดยทางการ และการใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแล โดยทยอยเปิดเผยร่างรายละเอียดเกี่ยวกับแนวนโยบายและมาตรการต่างๆ (Consultative Papers) สู่สาธารณะชนในปี 2548 เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคสถาบันการเงิน ตลอดจนทำประชาพิจารณ์ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังคงดำเนินการเจรจาสองฝ่ายกับธนาคารพาณิชย์เพื่อยืนยันความพร้อมที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงินตามมาตรฐานสากลของ Basel II พร้อมกันนี้ ยังได้จัดฝึกอบรมพนักงานระดับหัวหน้างานของธนาคารแห่งประเทศไทยอย่างเข้มข้น ตลอดจนกำหนดแนวทางพัฒนาระบบจัดการความเสี่ยงของธนาคารอย่างรอบคอบ ทั้งในด้านระบบการจัดอันดับภายใน (Internal Rating System) การบริหารพอร์ตเงินให้สินเชื่อ (Loan Portfolio Management) การประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อ (Credit Scoring) การทำแบบจำลองเพื่อประเมินความเสี่ยง (Risk Model Validation) การทดสอบความเสี่ยงของตลาดและสินเชื่อภายใต้ภาวะวิกฤติ (Credit and Market Risk Stress Testing) เครื่องมือเหล่านี้คาดว่าจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการจัดการสินเชื่อทางด้านความเสี่ยงและราคา (Risk and Price Loans) ให้กับธนาคารต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นบนฐานการวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงของลูกค้า ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งเป้าที่จะดำเนินการตามสนธิสัญญา Basel II อย่างเต็มรูปแบบได้ภายในสิ้นปี 2551 โดยกำหนดให้สถาบันการเงินทุกแห่งส่งแผนการดำเนินงานตามสนธิสัญญา Basel II ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุมัติภายในเดือนมิถุนายน 2549

เมื่อไม่นานมานี้ กรมการประกันภัยได้ประเมินองค์กรเบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจสอบและควบคุมบริษัทประกันภัยในประเทศไทยตามเกณฑ์มาตรฐานของสมาคมผู้กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยนานาชาติ (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) รวม 28 ประการ โดยพบว่า 11 ประการจัดอยู่ในกลุ่ม "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติขาดเพียงเรื่องเล็กน้อย" (Largely Observed), 1 ประการอยู่ในกลุ่ม "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล และปฏิบัติตามครบถ้วน" (Observed), 12 ประการอยู่ในกลุ่ม "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติบางเรื่องยังไม่จริงจัง" (Partially Observed), 3 ประการอยู่ในกลุ่ม "ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร" (Not Observed) และ 1 ประการอยู่ในกลุ่ม "ไม่มีความเกี่ยวข้อง" (Not Applicable) ทั้งนี้ กรมการประกันภัยได้เสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย พร้อมเตรียมแผนปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างระบบการตรวจสอบและควบคุมบริษัทประกันภัยให้มีความแข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความพอเพียงของเงินทุนและความมั่นคงทางการเงิน (ICP 23) ตลอดจนหลักเกณฑ์ด้านการจัดการอื่นๆ หลัก 3 ประการ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม "ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร" เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบรรษัทภิบาลในแง่มุมต่างๆ ได้แก่ บรรษัทภิบาล (ICP 9) ความเหมาะสมของตัวบุคคล (ICP 7) รวมถึงการประเมินและจัดการความเสี่ยง (ICP 18) โดยกรมการประกันภัยวางแผนที่จะประกาศใช้แนวนโยบายด้านบรรษัทภิบาลตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีในปี 2549 หลังจากได้หารือร่วมกับบริษัทประกันภัยต่างๆ แล้ว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอุตสาหกรรมประกันภัยยังขาดโครงสร้างทางการตลาดและความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคที่เหมาะสม จึงผ่อนปรนให้มีเวลาปรับตัวเป็นพิเศษก่อนจะดำเนินนโยบายดังกล่าวอย่างเต็มรูปแบบ พร้อมกันนี้ กรมการประกันภัยยังวางแผนที่จะเสริมสร้างการบริหารจัดการบริษัทประกันภัยในรูปแบบที่มีทั้ง "ความพร้อมและความสามารถในการประกอบธุรกิจ" (Fit and Proper) ด้วยการนำมาตรฐานการปฏิบัติงานทางการเงินและทางธุรกิจที่เหมาะสม (Standards of Sound Business and Financial Practices) มาใช้

ตารางที่ 20: กรอบเวลาการดำเนินงานตามสนธิสัญญา Basel II

	รายละเอียด
สิ้นปี 2548	ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศร่างรายละเอียดของหลักเกณฑ์ Basel II เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคสถาบันการเงิน ก่อนจะสรุปกรอบการดำเนินงานภายใต้สนธิสัญญา Basel II
มิถุนายน 2549	สถาบันการเงินต่างๆ ยื่นแผนการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ Basel II เพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุมัติ
สิ้นปี 2550	เริ่มคำนวณเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ Basel II ควบคู่ไปกับหลักเกณฑ์ Basel I โดยใช้วิธีแบบง่ายเป็นเวลา 1 ปี แล้วจึงใช้วิธีแบบขั้นสูงอีก 2 ปี
สิ้นปี 2550	เริ่มใช้อัตราค่าใช้จ่าย (Capital Charge) แบบใหม่ตามหลักเกณฑ์ Basel II โดยยังคงคำนวณเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ Basel I ควบคู่ไปด้วย
สิ้นปี 2552	เริ่มใช้อัตราค่าใช้จ่าย (Capital Charge) แบบใหม่ตามหลักเกณฑ์ Basel II

ที่มา: Supervision Report ประจำปี 2547 ซึ่งจัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่ระหว่างดำเนินการกำหนดให้ธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินต้องรายงาน ธุรกรรมที่น่าสงสัยเพื่อควบคุมพฤติกรรมการฟอกเงินในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งได้ยื่นเรื่องเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย ในเดือนกรกฎาคม 2548 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ได้จัดทำประชาพิจารณ์เรื่องการเพิ่มบทบัญญัติใหม่ไว้ในมาตราที่ 16[39] โดยมาตรา 16/1 ซึ่งบัญญัติขึ้นใหม่นี้ระบุให้ธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อาทิ ผู้ค้าอัญมณีหรือร้านทอง และตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ ต้องรายงานสำนักงาน ปปง. ทันทีในกรณีพบการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย อาทิ การใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนสูงกว่า 400,000 บาทอย่างผิดปกติ และ/หรือเลือกชำระด้วยเงินสดโดยใช้ธนบัตรย่อย หรือการที่ลูกค้าปฏิเสธที่จะแสดงหลักฐานประจำตัว หากไม่ปฏิบัติตามจะต้องโทษปรับครั้งละ 300,000 บาท นอกจากนี้ สำนักงาน ปปง. ยังเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อให้ครอบคลุมการกระทำผิดหลายรูปแบบมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มอำนาจให้แก่สำนักงาน ปปง. ในการจับกุมและสอบสวนการกระทำผิดที่เสนอให้เพิ่มไว้ในข้อกฎหมาย ได้แก่ การกระทำผิดที่เกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สัตว์ป่า การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การพนัน อาวุธสงคราม การหลอกลวงแรงงาน การสมยอมราคาในการประมูล การปั่นหุ้น และภาษีสรรพสามิต โดยขณะนี้การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวยังรอการพิจารณาอนุมัติของคณะรัฐมนตรี

ภายในสิ้นปี 2548 บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทย่อยของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะเข้ามาดูแลรับผิดชอบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ของรัฐบาล ปัจจุบัน การซื้อขายหลักทรัพย์ของรัฐบาลจะดำเนินการผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย ในขณะที่การซื้อขายพันธบัตรหรือหุ้นกู้ที่ออกโดยบริษัท (Corporate Bond) บางประเภทจะดำเนินการโดยบริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ ทั้งนี้ บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ ยังมีหน้าที่ชำระราคาและส่งมอบหุ้นสามัญที่ซื้อขายอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ด้วย การโอนหน้าที่ความรับผิดชอบในการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ของรัฐบาลจากเดิมที่เป็นของธนาคารแห่งประเทศไทยไปให้แก่บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ นับเป็นแผนระยะแรกที่คณะกรรมการตลาดตราสารหนี้ (Bond Market Committee) กำหนดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อรวมอำนาจหน้าที่การรับฝาก ชำระราคา และส่งมอบหลักทรัพย์ทั้งหมดไว้ที่บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ เพียงแห่งเดียว โดยในระยะที่สองจะมีการรวมหน้าที่ดังกล่าวซึ่งเกี่ยวข้องกับพันธบัตรหรือหุ้นกู้ที่ออกโดยบริษัทเข้ามาไว้ภายใต้การดูแลของบริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ ด้วย และในท้ายที่สุด บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ จะรับหน้าที่บริหารจัดการหลักทรัพย์ค้ำประกันสำหรับธุรกรรมการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ ซึ่งจะนำไปสู่ระบบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การซื้อขายหลักทรัพย์ของรัฐบาลกับบริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ จะจัดทำในลักษณะของการชำระบัญชีแบบมีผลสมบูรณ์ทันทีในแต่ละรายการ (Real Time Gross Settlement - RTGS) โดยการส่งมอบหลักทรัพย์ผ่านระบบของบริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ จะเกิดขึ้นพร้อมกับการโอนชำระราคาผ่านระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เรียกว่า “บาทเน็ต” (BAHTNET) (เป็นการส่งมอบหลักทรัพย์ต่อเมื่อชำระราคา หรือ Delivery Versus Payment – DVP) นอกจากนี้ คณะกรรมการตลาดตราสารหนี้ยังตกลงใจที่จะรวมการซื้อขายหลักทรัพย์ทั้งหมดไว้ภายใต้การกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะช่วยขจัดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้กับศูนย์ซื้อขายตราสารหนี้ไทย หรือ ‘ไทยบีดีซี’ ที่ปัจจุบันกลายเป็นองค์กรกำกับดูแลตนเอง (Self Regulatory Organization – SRO) หากได้รับอนุญาตให้แข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นในตลาดตราสารหนี้

ประเทศไทยกำลังเจรจาเปิดเสรีบริการทางการเงินภายใต้กรอบข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีดังกล่าว สหรัฐอเมริกาต้องการเข้ามาลงทุนและทำการค้าในธุรกิจบริการทางการเงินได้อย่างอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมกองทุนรวมและประกันภัย รวมทั้งต้องการเคลื่อนย้ายเงินทุนได้อย่างอิสระยกเว้นในกรณีที่มีเหตุผลเพื่อรักษาความปลอดภัย ความมั่นคงทางการเงิน ความเป็นเอกภาพ และความรับผิดชอบทางการเงิน โดยขณะนี้สำนักงานเศรษฐกิจการคลังกำลังประเมินผลกระทบจากการเปิดเสรีบริการทางการเงินที่จะมีต่อภาคการเงินในประเทศ พร้อมทั้งวางแผนยุทธศาสตร์ทางเลือกอื่นๆ ไว้ เนื่องจากเห็นว่าตลาดของไทยยังไม่พร้อมสำหรับการเปิดเสรีดังกล่าวและยังต้องการเวลาสำหรับเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบันการเงินในประเทศ การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการบางประการ การวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลต่อเนื่องจากการให้อิสระในการเคลื่อนย้ายเงินทุน ตลอดจนพัฒนาระบบการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพ ยิ่งกว่านั้น สำนักงานเศรษฐกิจการคลังยังเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ (State-Owned Specialized Financial Institutions) เอาไว้เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล

การปฏิรูปภาคธุรกิจ

ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมายังไม่มีความคืบหน้าในการปฏิรูปกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างธุรกิจ ข้อเสนอให้

[39] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 16 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน 2542 โดยระบุให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)

ปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการบังคับคดีเพื่อเร่งจำหน่ายสินทรัพย์ที่ถูกยึด (Foreclosed Properties) รวมทั้งพระราชบัญญัติล้มละลายในส่วนที่เกี่ยวกับกรอบกระบวนการชำระบัญชีเพื่อการล้มละลาย (Bankruptcy Liquidation Framework) และกฎหมายปกป้องการประกอบธุรกรรม (Secured Transaction Act) ยังไม่ได้รับการสนองตอบ โดยการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการบังคับคดีเพื่อเร่งจำหน่ายสินทรัพย์ที่ถูกยึด[40] ยังคงรอการพิจารณาจากรัฐสภามาตั้งแต่ต้นปี 2547 ทั้งนี้ ในการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายดังกล่าวไม่ได้เป็นการเสนอให้เปลี่ยนแปลงกระบวนการปฏิบัติเพื่อเร่งรัดการขาย แต่เป็นการปรับลดอัตราค่าธรรมเนียมเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามาซื้อสินทรัพย์ที่ถูกยึดมากขึ้น อย่างไรก็ตาม มติส่วนใหญ่ของตลาดเห็นว่าการปรับลดอัตราค่าธรรมเนียมจะส่งผลเพียงเล็กน้อยต่อการเร่งกระบวนการขาย โดยยังมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบังคับคดีอีกมากเพื่อให้การขายเป็นไปได้รวดเร็วขึ้น สำหรับพระราชบัญญัติล้มละลาย แม้คณะรัฐมนตรีจะได้ให้ความเห็นชอบการแก้ไขกรอบกระบวนการชำระบัญชีเพื่อการล้มละลายของลูกหนี้รายบุคคล[41] ใน 3 ประเด็นหลักมาตั้งแต่ปี 2546 แล้ว แต่ในช่วงสองปีที่ผ่านมาก็ยังคงอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อนำเสนอต่อรัฐสภา ทั้งที่การแก้ไขครอบคลุมเพียงการล้มละลายของลูกหนี้รายบุคคลเท่านั้น ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงกรอบการล้มละลายของธุรกิจแต่อย่างใด ในส่วนของกฎหมายปกป้องการประกอบธุรกรรมซึ่งรอผลการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีมาตั้งแต่ปี 2546 ก่อนยื่นเรื่องให้คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาอนุมัติต่อไปนั้น หากมีผลบังคับใช้จะช่วยส่งเสริมกรอบการปรับโครงสร้างธุรกิจเป็นอย่างมากโดยเพิ่มความยืดหยุ่นในการวางหลักทรัพย์ค้ำประกันให้สามารถกระทำได้ด้วยสินทรัพย์อื่นนอกเหนือจากอสังหาริมทรัพย์อันเป็นวิธีปฏิบัติเดิม

ประสิทธิภาพในการปฏิรูปกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อลดปริมาณคดีที่คั่งค้างในศาลแพ่งยังเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงเนื่องจากมีความล่าช้าในการดำเนินการแก้ไข ทั้งนี้ ในการพิจารณาคดี ศาลจะต้องกำหนดวันพิจารณาคดีให้ต่อเนื่องกันและจะต้องมีผู้พิพากษา 2 คณะนั่งบัลลังก์ตลอดการพิจารณาคดี แต่ในทางปฏิบัติ เป็นการยากที่จะกำหนดวันพิจารณาคดีให้ต่อเนื่องกัน เพราะจำนวนวันที่เหมาะสมมีจำกัดคดีแพ่งที่เข้ามาใหม่อาจต้องรอนานถึง 10-15 เดือนเป็นอย่างเร็วที่สุดจึงจะหาวันสำหรับพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นได้ และเนื่องจากมีจำนวนคดีแพ่งรอการพิจารณาสูงกว่า 72,000 คดี การเร่งหาข้อยุติในกรณีของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ 'เอ็นพีแอล' จึงเป็นไปได้ยากมาก

การจัดการทางสถาบันเพื่อดำเนินการปฏิรูปกฎหมายอย่างเร่งรัดยังไม่มีความชัดแจ้ง เมื่อเดือนกรกฎาคม 2547 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้จัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติชุดใหม่ที่เรียกว่า 'คณะกรรมการ พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายแห่งชาติ' ขึ้นแทนคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ (คปป.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และสมาชิกส่วนใหญ่มาจาก คปป. รวมทั้งมีอำนาจอันชอบธรรมเช่นเดียวกับ คปป. ในทางปฏิบัติ เป้าหมาย พันธกิจ และหน้าที่ปฏิบัติของคณะกรรมการชุดนี้ยังไม่เป็นที่แน่ชัด ตั้งแต่ก่อตั้งขึ้น คณะกรรมการ พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายแห่งชาติได้จัดประชุม 2 ครั้งเพื่อจัดตั้งคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ และสั่งการให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องทบทวนและเสนอข้อแนะนำในการปรับเปลี่ยนข้อกฎหมายที่อยู่ภายใต้หน้าที่ความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม การประชุมไม่ได้ระบุถึงขอบเขตและข้อกฎหมายที่ต้องทบทวนแต่อย่างใด

รายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาลของประเทศไทยที่จัดทำเสร็จสิ้นสมบูรณ์เมื่อเร็ว ๆ นี้ ชี้ให้เห็นว่า แม้แนวปฏิบัติด้านบรรษัทภิบาลของไทยจะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นแต่ยังคงต้องดำเนินการปฏิรูปต่อไป รายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาล (Corporate Governance Report on Observance of Standards and Codes – CG-ROSC) ระบุเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้สำหรับเปรียบเทียบแนวปฏิบัติด้านบรรษัทภิบาลกับหลักการด้านบรรษัทภิบาลขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ 'โออีซีดี'[42] โดยผลการประเมินของประเทศไทยได้ข้อสรุปว่า กรอบบรรษัทภิบาลและแนวปฏิบัติที่แท้จริงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่ม "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติขาดเพียงเรื่องเล็กน้อย" (Largely Observed) และ "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติบางเรื่องยังไม่จริงจัง" (Partially Observed) เมื่อเทียบกับหลักการด้านบรรษัทภิบาลของ 'โออีซีดี'[43] อย่างไรก็ตาม ยังสามารถปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นได้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการด้านบรรษัทภิบาลของ 'โออีซีดี' อย่างสมบูรณ์

[40] เสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขดังนี้ คือ (1) ปรับลดค่าธรรมเนียมการขายทอดตลาดจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 3 ของมูลค่าการขาย (2) ปรับลดค่าธรรมเนียมการไถ่ถอนทรัพย์สินที่ถูกยึดจากร้อยละ 3.5 เป็นร้อยละ 2 และ (3) ลดค่าธรรมเนียมสำหรับการขายที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการขายทอดตลาดจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 2

[41] เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) อนุมัติย้อนหลังให้บุคคลหลุดพ้นสถานะล้มละลายภายใน 3 ปี แก่บุคคลซึ่งถูกพิพากษาหลังจากปี 2537 หรือภายใน 5 ปีก่อนการแก้ไขกฎหมายล้มละลายในปี 2541 โดยก่อนปี 2541 นั้น บุคคลล้มละลายต้องอยู่ในสภาพล้มละลายเป็นเวลา 10 ปีก่อนจึงจะสามารถยื่นขอพ้นสภาพได้ (2) ขยายเวลาการตกอยู่ในสภาพล้มละลายจาก 5 ปี เป็น 10 ปี สำหรับบุคคลที่ถูกพิพากษาโดยศาลล้มละลายกลางว่าไม่สุจริตหรือมีเจตนาฉ้อฉล แต่บุคคลเหล่านี้จะสามารถยื่นขอพ้นสถานะล้มละลายได้หลังจาก 5 ปี (3) ไม่อนุญาตให้เรียกเก็บเงินชำระคืนหรือทรัพย์สินทดแทนจากสมาชิกครอบครัวของบุคคลล้มละลายที่อายุต่ำกว่า 18 ปี รวมทั้งจะต้องมีการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสครึ่งต่อครึ่งก่อนจึงค่อยเรียกเก็บหนี้ตามกฎหมายสินสมรสของประเทศไทย

[42] รายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล (ROSC) เป็นการประเมินแนวปฏิบัติจริงและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกลไกที่ใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

[43] รายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล (ROSC) ของประเทศไทยจัดทำแล้วเสร็จในเดือนกันยายน 2548 โดยสามารถเข้าไปดูรายละเอียดได้ที่ www.worldbank.or.th

ตารางที่ 21: ผลประเมินบรรษัทภิบาลของไทย

หลักเกณฑ์	จำนวนเกณฑ์ย่อย				
	มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากลและปฏิบัติตามครบถ้วน*	มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติขาดเพียงเรื่องเล็กน้อย*	มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติบางเรื่องยังไม่จริงจัง*	หลักเกณฑ์ยังไม่ตรงกับสากลหรือตรงแต่ไม่เชื่อว่าจะปฏิบัติได้*	ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร*
I. โครงสร้างพื้นฐานด้านบรรษัทภิบาล	-	4	-	-	-
ตลาดมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายและมีการแยกส่วนความรับผิดชอบอย่างชัดเจนระหว่างหน่วยงานด้านการกำกับดูแล ด้านกฎระเบียบ และด้านการบังคับใช้					
II. สิทธิของผู้ถือหุ้น	-	5	2	-	-
สิทธิของผู้ถือหุ้นได้รับการคุ้มครองและสนับสนุน					
III. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม	-	2	1	-	-
การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นทุกรายรวมถึงผู้ถือหุ้นรายย่อยและผู้ถือหุ้นต่างชาติเป็นไปอย่างเท่าเทียม โดยผู้ถือหุ้นทุกรายควรได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรมหากถูกละเมิดสิทธิ์					
IV. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย	-	4	2	-	-
มีการเคารพสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียตามข้อกำหนดทางกฎหมายหรือตามข้อตกลงร่วมกัน มีความร่วมมือระหว่างบริษัทและผู้มีส่วนได้เสียในการสร้างผลกำไร งาน และการเป็นองค์กรที่มีความมั่นคงทางการเงิน					
V. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส	-	5	1	-	-
มีการเปิดเผยเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวกับองค์กรอย่างทันท่วงทีและถูกต้อง ทั้งในด้านสถานะทางการเงิน ผลประกอบการ การถือครองกรรมสิทธิ์ และการบริหารองค์กร					
VI. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัท	-	2	4	-	-
คณะกรรมการบริษัททำหน้าที่วางแนวยุทธศาสตร์องค์กรและติดตามการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิผล โดยยึดมั่นในพันธะความรับผิดชอบต่อบริษัทและผู้ถือหุ้น					
รวม	**-**	**22**	**10**	**-**	**-**
% ของเกณฑ์ย่อย	**-**	**69**	**31**	**-**	**-**

ที่มา: รายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาล (CG-ROSC) ของประเทศไทย (กันยายน 2548)

* "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล และปฏิบัติตามครบถ้วน" หมายถึง ผ่านเกณฑ์สำคัญทุกข้อโดยไม่มีข้อบกพร่องสำคัญใดๆ "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติขาดเพียงเรื่องเล็กน้อย" หมายถึง พบเห็นข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการตั้งคำถามต่อความสามารถและความมุ่งมั่นของหน่วยงานในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติบางเรื่องยังไม่จริงจัง" หมายถึง กรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับสอดคล้องกับหลักเกณฑ์มาตรฐาน แต่แนวทางปฏิบัติและการบังคับใช้ยังไม่สอดคล้อง "หลักเกณฑ์ยังไม่ตรงกับสากล หรือตรงแต่ไม่เชื่อว่าจะปฏิบัติได้" หมายถึง แม้จะปรากฏความคืบหน้าแต่ข้อบกพร่องมีมากพอที่จะตั้งข้อสงสัยต่อความสามารถของหน่วยงานในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล "ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร" หมายถึง ไม่ปรากฏความคืบหน้าสำคัญแต่อย่างใด

ทั้งนี้ คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของไทยจากการประเมินตามหลักเกณฑ์และเกณฑ์ย่อยของ 'โออีซีดี' ทั้ง 32 ประการ อยู่ที่ 68 จาก 100 คะแนน[44] หากเทียบกับรายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาลของประเทศอื่นๆ ในเอเชีย ซึ่งจัดทำเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในระหว่างปี 2544-2548 พบว่ากรอบและแนวปฏิบัติด้านบรรษัทภิบาลของประเทศไทยมีมาตรฐานสูงกว่าของประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ แต่ต่ำกว่าของประเทศอินเดียและเกาหลี[45]

แม้การพัฒนาโครงสร้างและแนวปฏิบัติด้านบรรษัทภิบาลของประเทศไทยจะรุดหน้าเป็นอย่างมากหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมา กระนั้นวาระการปฏิรูปก็ยังไม่เสร็จสิ้น

สมบูรณ์ ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาได้มีการริเริ่มและดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้เกิดบรรษัทภิบาลขึ้นในหลายด้าน รวมถึงการปฏิรูป

[44] การคำนวณค่าเฉลี่ยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้: 100% สำหรับเกณฑ์ย่อยที่จัดอยู่ในกลุ่ม "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล และปฏิบัติตามครบถ้วน" (Observed), 75% สำหรับที่จัดอยู่ในกลุ่ม "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติขาดเพียงเรื่องเล็กน้อย" (Largely Observed), 50% สำหรับกลุ่ม "มีหลักเกณฑ์ตรงกับสากล การปฏิบัติบางเรื่องยังไม่จริงจัง" (Partially Observed), 25% สำหรับกลุ่ม "หลักเกณฑ์ยังไม่ตรงกับสากล หรือตรงแต่ไม่เชื่อว่าจะปฏิบัติได้" (Materially Not Observed) และ 0% สำหรับกลุ่ม "ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร" (Not Observed)

[45] เปรียบเทียบกับรายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาลของฟิลิปปินส์ (ปี 2544) ของเกาหลี (ปี 2545) ของอินโดนีเซีย (ปี 2547) และ ของอินเดีย (ปี 2547)

กรอบที่ 5: ประเด็นสำคัญที่ได้จากผลประเมินบรรษัทภิบาลของไทย

ผลการประเมินประเทศไทยในเรื่องการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาลที่กำหนดโดยองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ 'โออีซีดี' มีดังนี้

การคุ้มครองนักลงทุน: โดยทั่วไปพบว่ามีการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถือหุ้นในประเทศไทย การจดทะเบียนหุ้นมีความมั่นคงและการโอนย้ายหุ้นกระทำได้อย่างเสรี ผู้ถือหุ้นสามารถขอรับเอกสารข้อมูลต่างๆ ได้จากบริษัทและมีสิทธิ์เข้าร่วมออกเสียงในการประชุมสามัญประจำปี แต่เนื่องจากฐานการกุมอำนาจในบริษัทกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจึงทำให้ไม่ค่อยมีการใช้วิธีลงคะแนนเสียงแบบสะสม (Cumulative Voting) แม้จะทำได้ คณะกรรมการบริษัทส่วนใหญ่มาจากกลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และแม้ผู้ถือหุ้นรายย่อยจะเข้าร่วมการประชุมสามัญประจำปีแต่ก็เสนอวาระเพิ่มเติมได้ยาก ปัจจุบัน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยไม่มีความแน่ชัดว่าจะได้รับความเห็นชอบหรือไม่และเมื่อใด นอกจากนี้ การที่คณะกรรมการบริษัทส่วนใหญ่มาจากการคัดเลือกของกลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้ถือหุ้นรายย่อยจะมีบทบาทสำคัญ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปจากการที่สมาคมส่งเสริมผู้ลงทุนไทยเข้าร่วมประชุมสามัญประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อย่างสม่ำเสมอ

การเปิดเผยข้อมูล: ประเทศไทยมีข้อกำหนดเรื่องการเปิดเผยข้อมูลพื้นฐานที่ระบุให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องยื่นรายงานทางการเงินทุกรอบไตรมาสและรอบปี ซึ่งสอบทานโดยผู้สอบบัญชีของบริษัทและเป็นที่เปิดเผยแก่สาธารณชน ทั้งยังกำหนดให้บริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างทันท่วงทีเมื่อมีเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบสำคัญต่อบริษัท นอกจากนี้ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ยังวางข้อกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยรายชื่อผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 10 อันดับแรกรวมทั้งผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ดังกล่าวอีกด้วย โดยการซื้อขายหุ้นของกลุ่มดังกล่าวจะต้องเป็นที่เปิดเผย เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชีเพิ่งจะจัดตั้งขึ้นจึงเป็นการเร็วเกินกว่าจะบอกได้ว่าหน่วยงานดังกล่าวจะช่วยพัฒนาวิชาชีพผู้สอบบัญชีได้อย่างไร ทั้งนี้ การพัฒนาในส่วนต่างๆ ยังคงต้องดำเนินต่อไป แม้ความพยายามหลายด้านจะได้บังเกิดขึ้นแล้วก็ตาม เพราะมาตรฐานทางการบัญชีของประเทศไทยยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีสากลโดยสมบูรณ์

การควบคุมดูแลองค์กรและคณะกรรมการบริษัท: แม้ว่ากฎหมายจะยึดแนวคิดเรื่องบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ส่วนรวม บริหารและกำหนดแนวทางดำเนินงานที่เหมาะสมอย่างเต็มความรู้ความสามารถ และมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ผู้บริหารโดยเฉพาะในบริษัทเล็กๆ มักไม่มีความเข้าใจถ่องแท้ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวของตน แม้กฎหมายไทยจะกำหนดให้มีการเสนอชื่อและคัดเลือกคณะกรรมการบริษัทในการประชุมสามัญประจำปี แต่ในทางปฏิบัติ กลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็นผู้เสนอชื่อคณะกรรมการโดยที่ประชุมสามัญประจำปีมีหน้าที่เพียงรับรองการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการเท่านั้น ข้อกำหนดที่ระบุให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องมีกรรมการตรวจสอบอิสระ (Independent Audit Committee) คาดว่าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการบริษัทได้ในอนาคต แต่ก็เร็วเกินกว่าจะบอกได้ว่ากรรมการตรวจสอบอิสระจะดำเนินการอย่างเป็นเอกเทศจากฝ่ายบริหารได้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรขนาดเล็ก

การบังคับใช้กฎหมาย: การบังคับใช้กฎหมายยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ เพื่อให้การปฏิรูปด้านบรรษัทภิบาลส่งผลในเชิงปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้น ผู้จัดการและผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามอย่างแท้จริง คดีความในศาลที่เกิดขึ้นในระยะหลังๆ ส่งผลให้มีการเพิ่มโทษปรับและจำคุกในกรณีการฉ้อโกงบริษัท พัฒนาการเหล่านี้ล้วนเป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบังคับใช้และปฏิบัติตามกฎระเบียบ ดังนั้นผู้ควบคุมกฎระเบียบและอัยการจึงควรเพิ่มความพยายามในด้านนี้ต่อไป การปฏิรูปด้านบรรษัทภิบาลเป็นกระบวนการระยะยาวที่ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องแรงจูงใจและพฤติกรรม สำหรับประเทศไทย การปฏิรูปด้านบรรษัทภิบาลและการผลักดันให้วาระปฏิรูปสำเร็จลุล่วงถือเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาตลาดทุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

ที่มา: รายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาล (CG-ROSC) ของประเทศไทย (กันยายน 2548)

โครงสร้างและบทบาทของคณะกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ การจัดตั้งสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยและกรมสอบสวนคดีพิเศษ การกำหนดใช้แนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ประการและร่างกฎหมายเพื่อบังคับการเคารพสิทธิของผู้ถือหุ้นรายย่อยโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนั้น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ยังได้ปรับปรุงระบบเฝ้าติดตามสถานะทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ออกกฎหมายและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดอย่างเข้มงวดมากขึ้น และเมื่อเร็วๆ นี้ ยังสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่ 'คู่มือกรรมการ' และการจัดตั้ง 'ระบบข้อมูลรายชื่อผู้บริหาร' ในขณะที่สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บช.) ได้เร่งพัฒนาทักษะความรู้ให้กับนักบัญชีและผู้สอบบัญชี ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ประกาศนโยบายที่จะนำมาตรฐานการบัญชีสากลในด้านการรายงานและเปิดเผยข้อมูลทางการเงินมาใช้อย่างเต็มรูปแบบภายในปี 2549

ความพยายามดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม อย่างไรก็ตาม วาระการปฏิรูปยังต้องดำเนินต่อไป ทั้งในด้านกฎระเบียบและการกำกับดูแล ตลอดจนด้านการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติ เนื่องจากมีความล่าช้าในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และการร่างคดีความแบบฟ้องหมู่ (Class Action Lawsuits) จึงนับเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องกำหนดให้หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายดำเนินการภายในกรอบเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ ยังมีขั้นตอนที่ต้องดำเนินต่อไปเพื่อยกระดับมาตรฐานบรรษัทภิบาลในประเทศไทย อาทิ การเพิ่มมาตรการคุ้มครองสิทธิ์ของผู้ถือหุ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแนะช่องทางความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่ประหยัดคุ้มค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นที่ต้องการเรียกร้องค่าชดเชย อีกทั้งควรมุ่งเน้นการปฏิบัติตามวาระด้านกฎระเบียบและการกำกับดูแลให้สำเร็จลุล่วง การปรับปรุงการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ (ในกระบวนการฟ้องร้อง) การพัฒนาการรายงานและเปิดเผยข้อมูลทางการเงินให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตลอดจนการส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) (ดูรายละเอียดข้อเสนอแนะที่ปรากฏอยู่ใน 'รายงานการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล' ได้ในกรอบที่ 5)

3.2 การปฏิรูปการค้า

การปฏิรูปอัตราภาษีศุลกากร

ในปีนี้ไม่มีการปรับโครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรเพิ่มเติมเพื่อเข้าสู่ระบบอัตราภาษี 3 ระดับ นับแต่การปรับโครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรครั้งใหญ่ในปี 2546 อัตราภาษีศุลกากรมีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องเพื่อเข้าสู่ระบบอัตราภาษี 3 ระดับ[46] ณ เดือนมกราคม 2548 ประมาณร้อยละ 73 ของสินค้าที่ต้องอัตราภาษีศุลกากรทั้งหมดนั้นมีความสอดคล้องกับระบบอัตราภาษี 3 ระดับ อย่างไรก็ตาม จากแผนการปรับโครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรที่ได้รับการอนุมัติในช่วงที่ผ่านมา ในปี 2550 และ 2551 จะมีการลดอัตราภาษีศุลกากรอีกจำนวนหนึ่งซึ่งจะทำให้ร้อยละ 3 ของสินค้าที่ต้องอัตราภาษีศุลกากรเข้าสู่ระบบอัตราภาษี 3 ระดับ[47]

การส่งเสริมการส่งออกและความช่วยเหลือ

ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีสองกลุ่มนำไปสู่การลดภาษีในเดือนกรกฎาคม ในปีนี้ การเจรจาเพิ่มเติมว่าด้วยเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ด้านการค้าสินค้าทั่วไปในปีที่แล้วส่งผลให้มีการลดอัตราภาษีศุลการกรของสินค้าปกติในวันที่ 20 กรกฎาคม 2548 นอกจากนี้ความตกลงการค้าเสรีไทย-นิวซีแลนด์ ที่ลงนามในเดือนเมษายนปีนี้ก็ส่งผลให้มีการลดอัตราภาษีศุลกากรในเดือนกรกฎาคม 2548 ขณะเดียวกันประเทศไทยได้ทำการเจรจาทวิภาคีด้านเขตการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น และประเทศอื่นๆ ที่สามารถเป็นช่องทางสำหรับตลาดใหม่เพื่อการส่งออกของไทย (โปรดดูกรอบที่ 6)

กระทรวงพาณิชย์ยังคงตั้งเป้าหมายการขยายตัวของการส่งออกในปีนี้ที่ร้อยละ 20 ในขณะที่ราคาน้ำมันอยู่ในระดับสูงและเศรษฐกิจของโลกชะลอตัวลง การขยายตัวของการส่งออกในปีนี้ตั้งเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 20 โดยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดใหม่และตลาดดั้งเดิมเท่ากับร้อยละ 39 ต่อร้อยละ 61[48] อย่างไรก็ตามการที่จะบรรลุการขยายตัวของการส่งออกที่ร้อยละ 20 ในปี 2548 การขยายตัวของการส่งออกในช่วงเวลาสามเดือนที่เหลือของปีนี้จะต้องขยายตัวประมาณร้อยละ 30[49] กลยุทธ์เชิงรุกหลายอย่างถูกนำมาปฏิบัติตลอดปีเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการส่งออก ดังเช่น หน่วยปฏิบัติการพิเศษ 11 หน่วย ถูกส่งไปยังตลาดใหม่ที่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีของรัฐบาลเพื่อทำการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด[50] นอกจากนี้ในปีงบประมาณ 2548 มีแผนที่จะจัดงานแสดงสินค้านานาชาติในประเทศ 12 งานเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจแก่ผู้ส่งออกไทย

ความช่วยเหลือด้านการส่งออกตลอดจนการให้บริการด้านการเงินถูกริเริ่มโดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) เพื่อขยายการส่งออกไปยังตลาดใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ และประเทศคู่เจรจาเขตการค้าเสรี นอกเหนือจากการจัดตั้งศูนย์บริการผู้ส่งออก SMEs ธสน.ได้จัดตั้งโครงการเพื่อสนับสนุนการส่งออกไปยังตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ โดยการเตรียมข้อมูลด้านความเสี่ยงของผู้ซื้อและการยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารที่ใช้ในการส่งออก เช่น Letter of Credit และ Bill of Collection เพื่อการส่งออกไปยังตลาดเหล่านี้ โครงการเพิ่มมูลค่าการส่งออกกับประเทศที่มีการลงนามในข้อตกลงเขตการค้าเสรีถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ข้อมูลด้านข้อตกลงเขตการค้าเสรีและให้ส่วนลดร้อยละ 50 สำหรับค่าวิเคราะห์ความเสี่ยงของผู้ซื้อ ธสน.ได้ทำการจัดตั้งศูนย์บริการผู้ส่งออก SMEs ในเดือนมิถุนายน 2548 เพื่อให้สอดคล้อง

---

[46] อัตราภาษี 3 อัตราแบ่งตามขั้นตอนการผลิตดังนี้ อัตราภาษีร้อยละ 1 สำหรับวัตถุดิบ อัตราภาษีร้อยละ 5 สำหรับสินค้ากึ่งสำเร็จรูป และอัตราภาษีร้อยละ 10 สำหรับสินค้าสำเร็จรูป การปรับโครงสร้างทางภาษีครั้งใหญ่เริ่มในปี 2546 ทำให้เกิดการลดภาษีศุลกากรครั้งใหญ่ โดยมีผลบังคับใช้ในเดือนตุลาคมและเดือนธันวาคม 2546 การปรับโครงสร้างภาษีที่เหลืออยู่เสร็จสิ้นในเดือนธันวาคม 2547

[47] สินค้าที่รวมอยู่ในอัตราส่วนร้อยละ 3 นี้ส่วนใหญ่เป็นสินค้าในกลุ่มเหล็กและเหล็กกล้า

[48] ตลาดใหม่รวมถึง จีน ละตินอเมริกา ตะวันออกกลาง และยุโรปตะวันออก ขณะที่ตลาดดั้งเดิมรวมถึง สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และอาเซียน ในปี 2547 อัตราส่วนตลาดใหม่ต่อตลาดดั้งเดิมคิดเป็นร้อยละ 34 ต่อร้อยละ 66

[49] การส่งออกขยายตัวร้อยละ 16.5 ในช่วงเก้าเดือนแรกของปีนี้

[50] ตลาดทั้ง 7 ประกอบด้วย จีน เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง ละตินอเมริกา รัสเซีย แอฟริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ในตลาดตะวันออกกลางมีการคาดการณ์ว่าจะมียอดสั่งซื้อภายใน 1 ปี ประมาณ 3,120 ล้านบาท ภายหลังการดำเนินงาน

กรอบที่ 6: ความคืบหน้าการดำเนินการด้านข้อตกลงเขตการค้าเสรี

ประเทศไทยมีการดำเนินมาตรการเชิงรุกอย่างต่อเนื่องเพื่อขยายการค้าระหว่างประเทศโดยผ่านข้อตกลงเขตการค้าเสรี ในปี 2548 การเจรจาความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและประเทศคู่ค้ามีความคืบหน้าอย่างมาก ซึ่งนำไปสู่การลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างประเทศดังต่อไปนี้

- **อาเซียนและจีน:** การลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าปกติที่รวมถึงสินค้าในพิกัด HS09 (กาแฟ ชา และเครื่องเทศ) จนถึงสินค้าในพิกัด HS97 (ศิลปะและโบราณวัตถุ) ถูกเลื่อนจากวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 เป็น วันที่ 20 กรกฎาคม 2548 เนื่องจากปัญหาด้านเทคนิคของประเทศจีน รายการสินค้าปกติของประเทศไทยประกอบด้วย สินค้า 5,121 รายการ โดยต้องลดภาษีทันทีในวันที่ 20 กรกฎาคม 2548 จำนวน 843 รายการ นอกจากนี้ อัตราภาษีศุลกากรของสินค้า 278 รายการ เช่น อัญมณี เครื่องจักร อิเล็กทรอนิกส์ และเคมีภัณฑ์ จะลดลงเป็นร้อยละ 0 ภายในสิ้นปี 2548 รายการสินค้าปกติของประเทศจีนประกอบด้วย สินค้า 6,583 รายการ อัตราภาษีศุลกากรของสินค้าจำนวน 2,682 รายการ เช่น สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เครื่องจักร และของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์จะลดลงในวันที่ 20 กรกฎาคม 2548 โดยที่ภายในสิ้นปี 2548 อัตราภาษีศุลกากรของสินค้า 575 รายการ เช่น ไม้และของที่ทำด้วยไม้ เครื่องจักร และอิเล็กทรอนิกส์จะลดลงเป็นร้อยละ 0[51]
- **ไทยและออสเตรเลีย:** การลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างประเทศไทยและออสเตรเลียภายใต้ความตกลงการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 ซึ่งการลดภาษีศุลกากรนี้ส่งผลให้มีการค้าระหว่างทั้งสองประเทศ โดยที่การส่งออกไปยังออสเตรเลียและการนำเข้าจากออสเตรเลียขยายตัวที่ร้อยละ 31.3 และร้อยละ 69.4 ตามลำดับในช่วงสามไตรมาสแรกของปี 2548 การส่งออกของไทยไปยังออสเตรเลียคิดเป็นร้อยละ 2.9 ของการส่งออกทั้งหมด ซึ่งใกล้เคียงกับสัดส่วนการนำเข้าจากออสเตรเลีย
- **ไทยและนิวซีแลนด์:** ไทยและนิวซีแลนด์ลงนามในความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2548 ความตกลงที่ครอบคลุมทุกด้านนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยที่ความตกลงดังกล่าวครอบคลุมด้านการค้าและบริการ การลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจสาขาต่างๆ เช่น พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การจัดซื้อโดยรัฐ และทรัพย์สินทางปัญญา อัตราภาษีศุลกากรของนิวซีแลนด์ประมาณร้อยละ 79 ของรายการสินค้าทั้งหมดจะลดลงเป็นศูนย์ขณะที่ อัตราภาษีศุลกากรร้อยละ 54 ของรายการสินค้าทั้งหมดของไทย จะลดลงเป็นศูนย์[52] ในวันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้

ข้อตกลงทวิภาคีกับประเทศอื่น ๆ ยังอยู่ในระหว่างการเจรจา

- **ไทยและสหรัฐอเมริกา:** การประชุมในเดือนกันยายน 2548 มีการประชุมกลุ่มย่อย 13 กลุ่มจากทั้งหมด 22 กลุ่ม โดยมีประเด็นการเจรจาที่แตกต่างกัน ดังเช่น การเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตร กฎแหล่งกำเนิดสินค้า และ แรงงานและสิ่งแวดล้อม ความคืบหน้าของการเจรจาในแต่ละประเด็นนั้นแตกต่างกันไป
- **ไทยและญี่ปุ่น:** การประชุมในระดับรัฐมนตรีในเดือนสิงหาคม 2548 ได้ข้อสรุปในประเด็นหลักของการเจรจา ดังนี้ การลดอัตราภาษีศุลกากรของสินค้าเหล็ก ชิ้นส่วนยานยนต์ และสินค้าเกษตร ความร่วมมือด้านมาตรการสุขอนามัย ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความร่วมมือด้านการสื่อสาร ความร่วมมือด้านผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงด้านการค้าบริการและการลงทุน ภายหลังจากความตกลงร่วมกันนี้ จะมีการเตรียมร่างกรอบความตกลงซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จภายใน 8 เดือน ดังนั้นทั้งสองฝ่ายคาดว่าจะสามารถลงนามในกรอบความตกลงได้ในเดือนเมษายนปีหน้าโดยที่ความตกลงดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ก่อนสิ้นปี 2549
- **ไทยและอินเดีย:** นอกเหนือจากโครงการเร่งลดภาษีทันทีที่มีผลบังคับใช้ในเดือนกันยายน 2547 ไทยและอินเดียได้ทำการพิจารณาเรื่องการลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับการค้าสินค้าในการประชุมเมื่อเดือนกันยายนโดยทำการแบ่งสินค้าออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ สินค้าปกติและสินค้าอ่อนไหว ทั้งสองได้ทำการยื่นรายการสินค้าอ่อนไหวโดยที่สินค้าอ่อนไหวของอินเดียมีประมาณ 1,367 รายการ หรือร้อยละ 25 ของสินค้าทั้งหมดที่พิจารณาจากรหัสสินค้าตามระบบฮาร์โมไนซ์ 7 หลัก ขณะที่สินค้าอ่อนไหวของไทยมีประมาณ 1,303 รายการ อย่างไรก็ตามรายละเอียดของการลดภาษียังอยู่ในระหว่างการเจรจา นอกจากนี้ทั้งสองฝ่ายมีการเจรจาในเรื่อง กฎแหล่งกำเนิด การลงทุน ความร่วมมือด้านมาตรการสุขอนามัย และกลไกการระงับข้อพิพาท
- **ไทยและบาห์เรน:** การประชุมล่าสุดในเดือนพฤษภาคม 2548 บาห์เรนแจ้งความจำนงค์ที่จะทำการเจรจาใหม่โดยรวมสมาชิกคณะมนตรีความร่วมมืออ่าวอาหรับ (GCC) ในข้อตกลงเขตการค้าเสรี ดังนั้นมีความเป็นไปได้ที่การเจรจาทวิภาคีเรื่องเขตการค้าเสรีของทั้งสองฝ่ายจะเปลี่ยนรูปแบบเป็นการเจรจาพหุภาคีเรื่องเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและ GCC ด้วยเหตุนี้เองโครงการเร่งลดภาษีทันทีที่มีการตกลงในกรอบความตกลงที่ลงนามในปี 2545 จึงยังไม่มีผลบังคับใช้
- **ไทยและเปรู:** ไทยและเปรูลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดในวันที่ 17 ตุลาคม 2545 จากการประชุมในเดือนสิงหาคม ไทยและเปรูมีความตกลงร่วมกันที่จะดำเนินโครงการเร่งลดภาษีทันทีในกลุ่มสินค้าที่สามารถตกลงกันได้ก่อน อัตราภาษีศุลกากรของสินค้าบางกลุ่มจะถูกยกเลิกทันทีเมื่อความตกลงมีผลบังคับใช้ ขณะที่อัตราภาษีศุลกากรของสินค้าบางกลุ่มจะลดลงเป็นร้อยละศูนย์ภายในเวลาห้าปี โดยรวมสินค้าที่จะอยู่ภายใต้โครงการเร่งลดภาษีทันทีจะมีมูลค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของมูลค่าการนำเข้าเฉลี่ยของทั้งสองฝ่ายและมีจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนรายการทั้งหมด เปรูได้ทำการเสนอสินค้าที่จะลดภาษีทันทีมีมูลค่าถึงร้อยละ 67 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดเฉลี่ยสามปีจากประเทศไทย โดยที่ประเทศไทยคาดว่าจะได้ประโยชน์จากการลดภาษีทันทีของสินค้าในกลุ่มรถปิคอัพ พลาสติก ยาง และผลิตภัณฑ์ยาง การค้าบริการและการลงทุนจะมีการเจรจาต่อในปีนี้

[51] โปรดดูรายละเอียดการลดอัตราภาษีศุลกากรและสินค้าที่ครอบคลุมในรายงานตามติดเศรษฐกิจไทย ฉบับเดือนเมษายน 2548

[52] โปรดดูรายละเอียดการลดอัตราภาษีศุลกากรและสินค้าที่ครอบคลุมในรายงานตามติดเศรษฐกิจไทย ฉบับเดือนเมษายน 2548

- **ไทยและสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป:** ไทยและสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรปมีการจัดการประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อเดือนตุลาคมปีนี้ ทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันว่าการเจรจาว่าด้วยเขตการค้าเสรีควรจะครอบคลุมทุกเรื่อง ทั้งการค้าสินค้าและบริการ ทรัพย์สินทางปัญญา การจัดซื้อของรัฐ ทั้งสองฝ่ายคาดว่าจะสามารถเจรจาให้แล้วเสร็จภายในปี 2549
- **BIMST-EC[53]:** มีความคืบหน้าอย่างมากในการประชุมเพื่อการเจรจาว่าด้วยเรื่องเขตการค้าเสรี BIMST-EC ที่เกี่ยวกับความตกลงด้านการค้าสินค้า ณ เดือนกันยายน 2548 สำหรับการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้ามีการแบ่งการลดภาษีออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มสินค้าที่ลดภาษีอย่างรวดเร็ว (fast track) และกลุ่มสินค้าปกติ (normal track) การลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่มีการลดภาษีอย่างรวดเร็วคาดว่าจะเริ่มในวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 และการลดภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าปกติคาดว่าจะเริ่มในวันที่ 1 กรกฎาคม 2550 นอกจากนี้สมาชิก BIMST-EC มีการแลกเปลี่ยนรายการสินค้าที่จะไม่รวมอยู่ในแผนการลดภาษี อย่างไรก็ตามจะมีการเจรจาต่อไปเพื่อลดจำนวนสินค้าที่อยู่ในกลุ่มดังกล่าว
- **อาเซียนและเกาหลี:** ในปีนี้มีความคืบหน้าอย่างมากในการเจรจาเรื่องเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนและเกาหลี ณ เดือนสิงหาคม 2548 มีการประชุมสี่ครั้งระหว่างคณะกรรมการเจรจาการค้าของอาเซียนและเกาหลี ความตกลงล่าสุดมีการระบุรายการสินค้าที่จะทำการพิจารณาโดยใช้รหัสสินค้าตามระบบฮาร์โมไนซ์ 6 หลักซึ่งจะมีการเจรจาต่อไป กฎแหล่งกำเนิด การคำนวณต้นทุนการผลิต และกลไกการระงับข้อพิพาท สำหรับในกรณีการลดอัตราภาษีศุลกากร จะมีการแบ่งสินค้าออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ สินค้าปกติและสินค้าอ่อนไหว ประการที่หนึ่ง อัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าร้อยละ 80 ของสินค้าปกติจะลดลงเป็นร้อยละศูนย์ภายในปี 2552 และสินค้าที่เหลือร้อยละ 20 จะลดภาษีเป็นศูนย์ภายในปี 2555 ประการที่สอง อัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่อยู่ในรายการอ่อนไหวจะลดลงเป็นร้อยละศูนย์ภายในปี 2558 ทั้งสองฝ่ายคาดว่าจะสามารถลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดในเดือนธันวาคม 2548

กับนโยบายของรัฐบาลที่มีการส่งเสริมการส่งออกของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ศูนย์ฯ จะให้คำปรึกษาทั่วไป และการสนับสนุนด้านการเงินต่อผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความสนใจในการส่งออก

3.3 การปฏิรูประบบราชการ

ในปี 2548 การปฏิรูประบบราชการมีความก้าวหน้าขึ้น โดยก้าวที่สำคัญของการปฏิรูปมาจากการที่ทุกหน่วยราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี นอกจากนั้น ในส่วนของความพยายามภาครัฐบาลเพื่อปรับปรุงการให้บริการสู่ประชาชนและปรับปรุงกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐก็ได้มีการนำเสนอให้ปรับโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม ของหน่วยงานราชการ รวมถึงการจัดตั้งศูนย์บริการร่วม (Service Delivery Unit : SDU) และเคาน์เตอร์บริการประชาชน (Government Counter Service : GCS) ในหลายพื้นที่ ส่วนในด้านของเทคโนโลยีสารสนเทศ รัฐบาลก็ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน เช่น การเปลี่ยนการบริหารการเงินการคลังภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Government Financial Management Information Systems : GFMIS) นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการทั่วประเทศในปี 2548 ในส่วนของความพยายามในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานและปรับปรุงคุณภาพให้บุคลากรภาครัฐ รัฐบาลก็ได้มีการปรับเพิ่มฐานเงินเดือนให้แก่ข้าราชการสามัญ และจัดให้มีโครงการพัฒนานักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ (Fast Track Executive Training Program) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการกระจายอำนาจการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับยังมีความล่าช้า ทำให้ต้องมีการเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจ ปี พ.ศ. 2542

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการของแผนปฏิบัติราชการ ยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดที่ทุกหน่วยราชการนำเสนอ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย ปี 2546-2550 เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2547 รัฐบาลเห็นชอบกับแผนการปฏิบัติราชการภาครัฐที่ทุกหน่วยราชการจัดทำขึ้นโดยให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ทั้งนี้ หน่วยราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม และจังหวัดต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และ แผนปฏิบัติราชการรายปีในการขอรับการจัดสรรงบประมาณรายรับ-รายจ่าย โดยแผนปฏิบัติราชการที่ได้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2548 มีการกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ในการดำเนินการของแต่ละหน่วยราชการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ระบุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทยและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ซึ่งแผนดังกล่าวได้รับการอนุมัติในหลักการและอยู่ระหว่างการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับของแต่ละหน่วยราชการ

การเสนอให้มีการปรับโครงสร้างส่วนราชการในระดับกระทรวง ตามที่ได้มีการปรึกษาหารือมาอย่างต่อเนื่องกับผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งนักวิชาการ รัฐบาลได้นำเสนอให้มีการจัดโครงสร้างส่วนราชการในระดับกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งจะมีผลทำให้จำนวนหน่วยงานระดับกระทรวงลดลงเหลือ 18 กระทรวง (จากเดิม 20 กระทรวง) จำนวนหน่วยงานระดับทบวงเพิ่มขึ้นเป็น 7-9 ทบวง (จากเดิม 4 ทบวง) และจำนวนหน่วยงานระดับกรมเพิ่มขึ้นเป็น 130 กรม (จากเดิม 127 กรม) ภายใต้กรอบโครงสร้างใหม่ของส่วนราชการที่นำเสนอ จะมีการควบรวมและโยกย้ายหน่วยงานใน

[53] BIMST-EC ประกอบด้วย 7 ประเทศดังนี้ บังคลาเทศ ภูฏาน อินเดีย พม่า เนปาล ศรีลังกา และประเทศไทย

ระดับกระทรวง และมีการจัดโครงสร้างในรูปแบบทบวงเพื่อดูแลรับผิดชอบงานอย่างเบ็ดเสร็จ เช่น เรื่องน้ำ ที่ดิน ป่าไม้ และชายฝั่งทะเลและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ข้อสรุปการปรับโครงสร้างส่วนราชการจะได้มีการนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายในปี 2549

ส่วนราชการได้มีการริเริ่มแนวทางใหม่ ๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานและคุณภาพการให้บริการ ด้านหนึ่งคือการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (Service Delivery Unit : SDU) ซึ่งจะเป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นองค์กรกึ่งอิสระโดยเป็นหน่วยงานที่สามารถให้บริการแก่หน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งภาคเอกชน และอีกด้านหนึ่งคือการตั้งศูนย์ให้บริการเบ็ดเสร็จในจุดเดียว (One-stop service) สำหรับประชาชน ในส่วนของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 มีการนำเสนอ 3 หน่วยงานให้เป็นหน่วยงานนำร่องของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ คือ โรงงานกษาปณ์ โรงพิมพ์ของส่วนราชการ และสถาบันฝึกอบรมข้าราชการพลเรือน โดยหน่วยบริการรูปแบบพิเศษดังกล่าวจะมีลักษณะคล้ายหน่วยงานภายนอกที่เข้ามารับทำงานให้รัฐบาลโดยมีการจัดการเป็นองค์กรกึ่งอิสระภายใต้หน่วยงานแม่ คือ กรมหรือกระทรวง แต่ก็มีอำนาจในการบริหารงาน บริหารคน และบริหารเงินที่กำหนดขึ้นเอง หน้าที่ที่สำคัญของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ คือ การให้บริการในส่วนที่ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงานแม่ และกรมอื่นๆ หรือภาคเอกชนก็สามารถเข้ามารับบริการจากหน่วยบริการรูปแบบพิเศษดังกล่าว นอกจากนั้น ในปี 2548 ยังได้มีการจัดตั้งเคาน์เตอร์บริการประชาชน (Government Counter Services : GCS) เพื่อให้บริการในลักษณะของ One-stop service แก่ประชาชน โดยจะนำงานบริการ 22 ประเภทจาก 17 หน่วยงานมาให้บริการประชาชน ทั้งนี้ บริการที่ให้จะเป็นลักษณะของบริการที่สามารถทำได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว เช่น การชำระค่าบริการให้แก่รัฐในหลายๆ ด้าน งานบริการไปรษณีย์, ยื่นแบบภาษี, ต่ออายุหนังสือเดินทาง, ทำบัตรประจำตัวประชาชน, ทำบัตรทอง 30 บาท รักษาทุกโรค, จองตั๋วรถ บขส., จองตั๋วเครื่องบิน, การขอติดตั้งไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ดาวน์โหลดและเผยแพร่เอกสารหรือแบบฟอร์ม โดยในปี 2548 ได้เริ่มเปิดเคาน์เตอร์บริการประชาชนแล้ว 2 จุด คือที่สถานีรถไฟฟ้าหมอชิตในกรุงเทพฯ และที่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริการร่วม (Service Link Units : SLU) ในที่ต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ง่ายกว่าใน 8 พื้นที่ทั่วประเทศ เช่น ศูนย์บริการร่วมกระทรวงยุติธรรม ศูนย์บริการร่วมด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หรือศูนย์บริการร่วมสำหรับวิสาหกิจขนาดเล็ก

เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2548 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อขยายการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-service) พัฒนาเว็บท่ารัฐบาล (Government Portal) และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายด้านสื่อสาร ซึ่งรวมไปถึง การปรับปรุงกฎข้อบังคับด้านธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) ความมั่นคงปลอดภัยและการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และรวมไปถึงการจัดตั้งสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government Agency : EGA)

ส่วนราชการได้นำการบริหารการเงินการคลังภาครัฐเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบในปี 2548 ซึ่งการบริหารการเงินการคลังภาครัฐเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) จะช่วยปรับปรุงการบริหารงานและการติดตามควบคุมด้านการเงินของรัฐบาล ทุกส่วนราชการได้มีการทำงานบนระบบ GFMIS ซึ่งเป็นระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบเวลาจริง (real time) ทั้งนี้ ระบบดังกล่าวจะประกอบด้วย ระบบวางแผนและจัดทำงบประมาณ ระบบการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ ระบบการบริหารเบิกจ่ายแบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบัญชีการเงินการคลังภาครัฐแบบเกณฑ์คงค้าง ระบบการจัดซื้อเพื่อการลงทุนสินทรัพย์ถาวร ระบบข้อมูลเพื่อการติดตามตรวจสอบ ระบบบริหารทรัพยากรบุคคลเฉพาะ ระบบโครงสร้างองค์กร ระบบข้อมูลบุคลากร ระบบเงินเดือนและผลประโยชน์ข้าราชการ โดยตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2548 ทุกส่วนราชการได้ทำการเบิกจ่ายตรงในระบบ GFMIS ระบบเดียวโดยยกเลิกเอกสารการเบิกจ่ายแบบเดิม การจ่ายเงินของส่วนราชการให้แก่ผู้ขาย/คู่สัญญาสามารถทำได้โดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย หรือธนาคารกรุงไทย นอกจากนั้น การที่รัฐบาลสามารถติดตามการใช้จ่ายเงินของรัฐในเวลาจริง ทำให้การจัดทำงบประมาณของรัฐในปีงบประมาณ 2549 กำหนดให้ทุกส่วนราชการนำเสนอแผนการใช้จ่ายเงินตามแผนปฏิบัติราชการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยการจัดทำแผนการใช้เงินเป็นรายเดือนนี้จะช่วยให้รัฐสามารถติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละเดือนว่าก่อให้เกิดผลตามแผนงานที่ตั้งไว้ได้หรือไม่อย่างทันท่วงที

การปรับเพิ่มอัตราเงินเดือนพื้นฐานของข้าราชการในอัตราร้อยละ 5 โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2548 และการริเริ่มโครงการพัฒนานักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ นับเป็นครั้งแรกในรอบระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาที่รัฐบาลได้มีการประกาศปรับเพิ่มอัตราเงินเดือนพื้นฐานของข้าราชการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยกระดับค่าตอบแทนของภาคราชการให้ใกล้เคียงกับอัตราตลาดหรือภาคเอกชนมากขึ้น นอกจากนี้ ก็ได้เริ่มโครงการพัฒนานักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ในเดือนสิงหาคม 2548 ซึ่งเป็นโครงการที่ใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 26 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้าราชการรุ่นใหม่ พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในอนาคต การเป็นนักคิดที่มีวิสัยทัศน์ นักพัฒนาและวางแผน และนักปฏิบัติ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเป็นทั้งกลุ่มนักศึกษาที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา ข้าราชการหรือ

เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอกจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานองค์การระหว่างประเทศ โดยการฝึกอบรมจะมีทั้งการเข้าไปเรียนรู้งานจากส่วนราชการต่างๆ ในระดับกรม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมไปถึงการให้ไปเรียนรู้งานภาครัฐในต่างประเทศ และในภาคเอกชน

การกระจายอำนาจการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงดำเนินต่อไป แต่มีความล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ ถึงแม้ว่าสัดส่วนรายได้รัฐบาลท้องถิ่นต่อรายได้รัฐบาลกลางจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22.8 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 23.5 ในปี 2548 และคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 24.1 ตามงบประมาณปี 2549 แต่สัดส่วนรายได้รัฐบาลท้องถิ่นต่อรัฐบาลกลางก็ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้เบื้องต้นตามพรบ.แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจปี 2542 ที่ตั้งไว้ร้อยละ 35 (โปรดดูรูปที่ 47)[54]

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของการถ่ายโอนอำนาจที่สำคัญไปให้แก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ด้านการศึกษา ก็มีการเลื่อนเวลาออกไปเนื่องจากความจำเป็นในการที่ต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐบาลจะได้มีการเสนอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจต่อคณะรัฐมนตรี เช่น การรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าเป็นประมวลกฎหมายองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และการปรับปรุงแก้ไขพรบ.แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอที่ยังเป็นข้อโต้แย้งกันในเรื่องของการโยกย้ายสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้สังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีไปรวมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทยเพื่อที่จะเพิ่มศักยภาพของการติดตามการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าทิศทางการกระจายอำนาจในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะยังคงมีความไม่แน่นอน และการถ่ายโอนบุคลากรภาครัฐไปสู่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นไปอย่างเชื่องช้า ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ 2546-2548 มีจำนวนบุคลากรภาครัฐเพียง 4,458 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.4 ของจำนวนข้าราชการทั้งหมดได้ถูกถ่ายโอนไปให้สู่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปที่ 47: รายได้รัฐบาลกลางและรายได้รัฐบาลท้องถิ่น*
ปีงบประมาณ 2544-2549

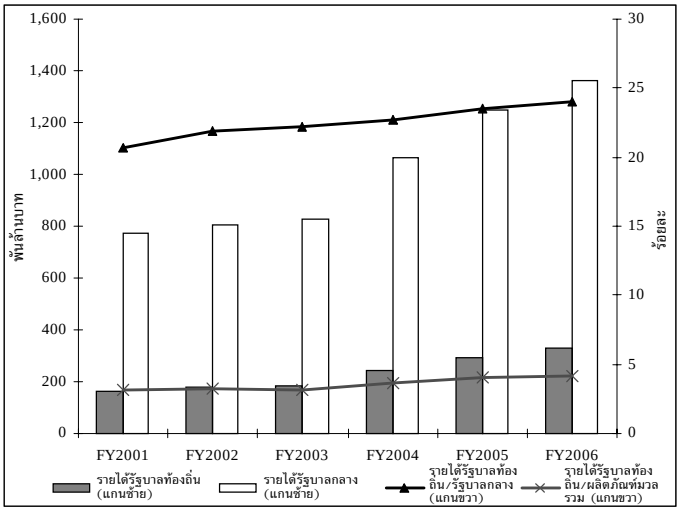

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี รวบรวมโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

หมายเหตุ: *ข้อมูลจากการประมาณการ

[54] ปีงบประมาณ 2549 เริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2548 ถึง 30 กันยายน 2549

ภาคผนวกที่ 1: ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

	2546	2547 e/	2547	2548			2548		
	ปี	ปี	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
ผลผลิต การจ้างงาน/และราคา									
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ									
(% เปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่แล้ว)	6.9	6.1	5.3	3.3	4.4	..	..	..	..
ดัชนีการผลิตทางอุตสาหกรรม (2538=100)	127.3	141.4	146.8	147.9	147.2	149.4	147.1	147.8	153.2
(% เปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่แล้ว)	13.9	11.0	9.1	3.9	7.9	6.7	5.1	10.3	4.9
อัตราการว่างงาน (%)	2.2	2.1	1.5	2.5	2.0	..	1.4	1.4	1.3
อัตราเพิ่มของรายได้ที่แท้จริง (%)1/	0.4	-0.4	0.6	3.4	4.1	..	..	..	..
ดัชนีราคาผู้บริโภค									
(% เปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่แล้ว)	1.8	2.8	3.1	2.8	3.7	5.6	5.3	5.6	6.0
ภาครัฐ									
ดุลเงินสดภาครัฐ (พันล้านบาท)	24.0	8.3	-46.4	-17.4	81.8	-1.2	-19.8	-10.3	28.9
ดุลเงินสดภาครัฐ (% ของ GDP)	0.6	0.3	-2.7	-1.0	4.8	..	..	..	..
หนี้ภาครัฐ (% ของ GDP)2/	48.7	47.5	47.5	43.5	44.6	..	45.3	..	..
การค้าต่างประเทศ ดุลการชำระเงิน/และหนี้ต่างประเทศ									
ดุลการค้า (ล้านเหรียญสหรัฐ)	3,759	1,235	1,103	-3,225	-5,239	203	-338	-277	818
การส่งออก (fob, ล้านเหรียญสหรัฐ)	78,105	94,941	25,610	24,684	26,300	29,794	9,349	10,116	10,329
(% เปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่แล้ว)	18.2	21.6	18.5	12.6	13.8	22.7	18.6	25.5	23.8
การนำเข้า (cif ล้านเหรียญสหรัฐ)	74,346	93,706	24,507	27,909	31,539	29,590	9,687	10,393	9,510
(% เปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่แล้ว)	17.4	26.0	17.7	28.5	35.0	22.7	24.2	24.1	19.8
ดุลบัญชีเดินสะพัด (ล้านเหรียญสหรัฐ)	7,965	6,640	2,769	-1,499	-4,710	1,153	169	106	877
(% ของ GDP)	5.6	4.0	6.4	-3.3	-11.0	..	..	..	..
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิ (ล้านเหรียญสหรัฐ)	1,882	835	830	281	1,134	..	424	-17	..
หนี้ต่างประเทศรวม (ล้านเหรียญสหรัฐ)	51,783	51,312	51,312	50,647	50,632	..	..	..	..
(% ของ GDP)	40.3	35.5	35.5	34.0	33.1	..	..	..	..
หนี้ระยะสั้น (ล้านเหรียญสหรัฐ)	10,904	12,174	12,174	14,180	16,034	..	..	..	..

	2546	2547 e/	2547	2548			2548		
	ปี	ปี	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
อัตราส่วนการชำระหนี้									
(% ของการส่งออกสินค้าและบริการ)	16.0	8.5	6.5	13.8	8.1	..	..	..	..
ทุนสำรองรวมทองคำ (ล้านเหรียญสหรัฐ)	42,148	49,832	49,832	48,681	48,357	49,795	48,414	49,382	49,795
(คิดเป็นจำนวนเดือนของการนำเข้า)	6.8	6.3	6.1	5.2	4.6	5.0	5.0	4.8	5.2
ตลาดการเงิน									
สินเชื่อในประเทศ (% เปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่แล้ว)3/	4.3	7.4	7.4	6.8	6.1	..	..	..	..
อัตราดอกเบี้ยระยะสั้น-เมื่อสิ้นงวด4/	1.3	1.0	1.0	1.3	1.3	1.4	1.3	1.3	1.6
อัตราแลกเปลี่ยน (ค่าเฉลี่ยของงวด)	41.5	40.2	40.2	38.6	40.0	41.3	41.7	41.1	41.0
อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (2537 = 100)	78.0	77.7	76.2	79.1	78.4	78.5	77.8	78.5	79.2
(% เปลี่ยนแปลงเทียบกับปีที่แล้ว)	-2.1	-0.3	-3.6	-0.2	-0.6	2.3	1.1	2.6	3.4
ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ (ธ.ค.2539 = 100)	772.2	668.1	668.1	681.5	675.5	723.2	675.7	697.9	723.2
Memo: GDP (พันล้านเหรียญสหรัฐ)	143.0	163.5	43.2	45.0	42.9	..	..	..	..

e = estimate e = การประมาณการ

1/ คำนวณจากค่าเฉลี่ยของผู้มีงานทำจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร

2/ รวมหนี้โดยตรงของภาครัฐ หนี้ของรัฐวิสาหกิจที่มิใช่สถาบันการเงิน และหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (FIDF)

3/ ข้อมูลรายปีและรายไตรมาสรวมสินเชื่อที่ปล่อยโดยสถาบันการเงินทั้งหมด แต่ข้อมูลรายเดือนรวมเพียงสินเชื่อที่ปล่อยโดยธนาคารพาณิชย์

4/ ค่าเฉลี่ยอัตราดอกเบี้ยของเงินฝากระยะเวลาต่ำกว่า 6 เดือน (คิดเป็นร้อยละต่อปี)

ภาคผนวกที่ 2: ตารางติดตามผลการปรับโครงสร้าง[55]

1. การวิเคราะห์การลดปัญหาความยากจน
2. การปฏิรูปภาคการเงินและภาคธุรกิจ
3. การปฏิรูปเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการลงทุน
4. การปฏิรูปทางการค้า
5. การปฏิรูประบบราชการและระบบธรรมาภิบาลภาครัฐ
6. การคุ้มครองทางสังคม

[55] ภาคผนวกนี้อธิบายถึงรายละเอียดของมาตรการการปฏิรูปต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วในช่วง 6 - 12 เดือนที่ผ่านมาและความสำคัญของมาตรการนั้นๆ รวมทั้งมาตรการอื่นๆ ที่จะนำไปใช้ในช่วง 6 - 12 เดือนข้างหน้า มาตรการส่วนหลังนี้ได้ระบุวิธีการดำเนินการและขั้นตอนสำคัญที่อาจนำไปใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับมาตรการอื่นๆ ต่อไป

1. การวิเคราะห์การลดปัญหาความยากจน*

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ก.	ปรับปรุงคุณภาพชีวิตคนยากจนทั้งในชุมชนเมืองและชนบทโดยส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและสร้างโอกาสเพื่อปรับปรุงระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่น	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **เส้นความยากจนที่ปรับปรุงใหม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นทางการในเดือนพฤษภาคม 2548** โดยเส้นความยากจนเส้นใหม่นี้ได้มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มสินค้าบริโภค ปริมาณความต้องการโปรตีนและแคลอรี่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของครัวเรือน เส้นความยากจนของประเทศไทยในปี 2547 คือ 1,242 บาทต่อคนต่อเดือน และภายใต้เส้นความยากจนที่ปรับปรุงใหม่ อัตราคนจนลดลงจากร้อยละ 21.3 ในปี 2543 เหลือ 11.25 ในปี 2547 ทั้งนี้ เส้นความยากจนที่ปรับปรุงใหม่นี้ได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการภายในเดือนพฤษภาคม 2548 ▪ **รัฐบาลขยายโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชนเข้าสู่ระยะที่ 2** ภายหลังจากที่รัฐบาลมีโครงการนำร่องโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (Small-Medium-Large (SML) Scheme) จำนวน 1,024 หมู่บ้าน ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม 2548 โดยได้มีการจัดทำแนวทางระเบียบและขั้นตอนภายใต้โครงการ SML ซึ่งโครงการ SML ได้มีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 โดยหมู่บ้านขนาดใหญ่จะได้รับเงินช่วยเหลือ 300,000 บาท หมู่บ้านขนาดกลางจะได้รับเงินช่วยเหลือ 250,000 บาท และหมู่บ้านขนาดเล็กจะได้รับเงินช่วยเหลือ 200,000 บาท ทั้งนี้ จากทั้งหมด 57,217 หมู่บ้าน กว่าร้อยละ 95 ได้รับการประเมินแล้วว่ามีศักยภาพสำหรับ SML และร้อยละ 90 ก็ได้รับการอนุมัติงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินการ โดยเงินประมาณ 11,915 ล้านบาทจะถูกโอนไปให้หมู่บ้าน 51,234 แห่งภายในปี 2548 ▪ **คาราวานแก้จนได้เริ่มดำเนินการ** ในระยะที่ 1 (1 สิงหาคม – 30 พฤศจิกายน 2548) เป้าหมายของคาราวานแก้จนคือการปรับปรุงข้อมูลของผู้ที่มาลงทะเบียนคนจนและจัดทำข้อมูลครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ข้อมูลครัวเรือนยากจนเป้าหมายจะมีความสำคัญในการช่วยให้รัฐบาลเข้าใจถึงความต้องการของครัวเรือน ศักยภาพครัวเรือน และปัญหาของครัวเรือน ทั้งนี้ คาราวานแก้จนจะสามารถแก้ปัญหาที่สามารถแก้ไขได้โดยทันที และในส่วนของปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ทันทีและต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากภาครัฐบาลก็จะถูกรวบรวมและนำเสนอต่อศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป ▪ **3,049 ตำบลมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน โดยแผนชุมชนนี้จะถูกนำไปเสนอเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อดำเนินการต่อไปของศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ** ซึ่งอยู่ในความดูแลของรองนายกรัฐมนตรี และจะถูกนำไปใช้ในการกำหนดกรอบกลยุทธ์และวิธีการในการช่วยเหลือคนจน ▪ **นิติบุคคลเฉพาะกิจ (Special Purpose Vehicles : SPVs)** ได้ถูกประกาศให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์รัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดย SPV จะถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการในเรื่องของการจัดการการผลิต กระบวนการผลิต การตลาด และแหล่งเงินทุน เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงให้แก่เกษตรกร โดยจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2548 ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **คาราวานแก้จน ระยะที่ 2 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาให้แก่ผู้ที่มาจดทะเบียนคนจนจะถูกส่งออกไปดำเนินการในช่วงวันที่ 1 สิงหาคม 2548 – 31 มกราคม 2550** และคาราวานแก้จน ระยะที่ 3 ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์ในการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาให้แก่คนจนจะถูกส่งออกไปดำเนินการในช่วงวันที่ 1 สิงหาคม 2548 – 31 กรกฎาคม 2551

*จัดทำโดย ชื่นชม ทองเย็น

2. การปฏิรูปภาคการเงิน และภาคธุรกิจ*

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ก.	ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลเครดิตในกลุ่มสถาบันการเงิน	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **สภาผู้แทนราษฎรมีมติอนุมัติการแก้ไขพรบ. การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในเดือนกันยายน 2548** การมีผลบังคับใช้ของพรบ.ที่แก้ไขใหม่นี้จะช่วยลดความเสี่ยงด้านกฎหมายสำหรับบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิก และช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงานของบริษัทข้อมูลเครดิต พรบ. การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบันซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2546 นั้นมีส่วนดีหลายประการแต่มีบทปรับที่สูงมากและมีบทลงโทษทางอาญาต่อบริษัทข้อมูลและสมาชิกสำหรับการฝ่าฝืนทุกประเภทรวมทั้งการฝ่าฝืนโดยประมาท ประกาศที่ออกโดยคณะกรรมการปกป้องข้อมูลเครดิตและข้อคิดเห็นทางกฎหมายที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาภายหลังจากการมีผลบังคับใช้ของพรบ.ดังกล่าว ช่วยลดภาระทางกฎหมายที่ถูกกำหนดโดยกฎหมาย อย่างไรก็ตามการแก้ไขนี้ยังคงมีการจำกัดชนิดของธุรกิจที่บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถดำเนินงานได้ ซึ่งคณะวุฒิสมาชิกกำลังพิจารณาร่างบทแก้ไข ▪ **ขั้นตอนทางกฎหมายสำหรับการควบรวมบริษัทข้อมูลเครดิตกลางและบริษัทข้อมูลเครดิตไทยได้เสร็จสิ้นลงแล้ว** บริษัทข้อมูลเครดิตที่มีการควบรวมขึ้นใหม่มีชื่อว่า บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ ในปัจจุบันฐานข้อมูลเครดิตมีถึง 20 ล้านบัญชี ซึ่งครอบคลุมผู้บริโภคกว่า 10 ล้านคน
ข.	จัดทำยุทธศาสตร์ระยะปานกลางของภาคการเงินของไทย	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **ร่างแผนพัฒนาสถาบันการเงินสำหรับการให้บริการทางการเงินแก่กลุ่มรากหญ้าได้เสร็จสิ้นลงแล้ว** ร่างแผนพัฒนาดังกล่าวถูกจัดเตรียมโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบการเงินระดับรากฐาน (microfinance) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน และมีสมาชิกที่ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยที่ร่างแผนพัฒนามียุทธศาสตร์สามประการที่ต้องพิจารณา ประกอบด้วย (1) สร้างความเข้มแข็งให้แก่ตัวกลางทางการเงินระดับรากฐาน รวมถึงด้านทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาศักยภาพในการให้บริการ (2) มีการพัฒนาบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับตัวกลางทางการเงินระดับรากฐาน และ (3) ส่งเสริมเครือข่ายด้านการเงินในระดับจุลภาคเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อย่างไรก็ตามคณะกรรมการฯ จะมีการจัดประชาพิจารณ์เกี่ยวกับร่างแผนพัฒนาฯ ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **แผนพัฒนาสถาบันการเงินสำหรับการให้บริการทางการเงินแก่กลุ่มรากหญ้าจะถูกเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อขอการอนุมัติ** ขณะนี้ร่างแผนพัฒนาฯ อยู่ในระหว่างการพิจารณาโดยปลัดกระทรวงการคลัง ภายหลังจากการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คณะกรรมการพัฒนาระบบการเงินระดับรากฐานจะจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อนำผลตอบรับมาพัฒนาและปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ต่อไป ▪ **พรบ.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) จะได้รับการยื่นขออนุมัติการแก้ไขเพื่อเปลี่ยนแปลง ธกส. เป็นธนาคารชุมชนต่อรัฐสภา (สภาล่าง)** ภายหลังการอนุมัติจากสภาล่าง ร่างการแก้ไขฯ จะถูกยื่นต่อวุฒิสภาซึ่งจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาร่างการแก้ไขฯ โดยที่การเปลี่ยนแปลงธกส. เป็นธนาคารชุมชนถือเป็นอีกมาตรการหนึ่งของรัฐบาลเพื่อพัฒนาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในภาคชนบท โดยใช้สาขาของธกส. ที่มีอยู่แล้ว ***มาตรการที่คาดว่าจะมีการดำเนินการแต่ถูกยกเลิก*** ▪ **ธนาคารแห่งประเทศไทยมีแผนที่จะดำเนินโครงการนำร่องร่วมกับธนาคารของรัฐในปีนี้เพื่อการพัฒนาศักยภาพและโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการให้บริการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพแก่ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย** อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ยกเลิกโครงการดังกล่าวเนื่องจากความซ้ำซ้อนกับโครงการที่คล้ายคลึงกันที่ดำเนินงานโดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและธนาคารออมสิน
ค.	เปลี่ยนแปลงระบบที่รัฐบาลค้ำประกันเงินฝากทุกจำนวนมาสู่การรับประกันเงินฝากบางจำนวน	***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **พระราชบัญญัติการรับประกันเงินฝากจะถูกเสนอต่อรัฐสภา** คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ ร่างพรบ.การรับประกันเงินฝากในเดือนพฤศจิกายน 2547 โดยที่ขณะนี้ร่างพรบ.ฯ กำลังอยู่ในระหว่างการตีความโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หลังจากการตีความสิ้นสุดลง ร่างพรบ.จะถูกยื่นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณา เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายนี้ สถาบันรับประกันเงินฝากจะถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีเงินทุนเริ่มต้น 1 พันล้านบาทเพื่อเสนอการรับประกันเงินฝากโดยจำกัดวงเงินต่อสถาบันการเงิน สำนักงานนี้จะมาแทนที่การค้ำประกันเงินฝากซึ่งในปัจจุบันมีการดำเนินงานโดยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินซึ่งอยู่ภายใต้ธนาคารแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ง.	ยกเลิกข้อจำกัดทางกฎหมายและจัดหาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับตราสารอนุพันธ์	***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (The Thailand Futures Exchange) จะเริ่มดำเนินงานในเดือนพฤศจิกายน 2548** บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับใบอนุญาตเพื่อดำเนินงานตลาดตราสารอนุพันธ์จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2548 ขณะนี้บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัดกำลังเปิดรับสมาชิก กฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการค้าตราสารอนุพันธ์อยู่ในระหว่างการพัฒนาเพื่อยื่นขออนุมัติจาก กลต. ตราสารอนุพันธ์ตัวแรกที่จะมีการค้าในตลาดตราสารอนุพันธ์คือ SET 50 Index Futures การจัดการแลกเปลี่ยนตราสารอนุพันธ์อย่างมีระบบจะช่วยเพิ่มผู้เล่นในตลาด และเพิ่มสภาพคล่องในตลาดการเงินรวมถึงเครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงแก่นักลงทุน
จ.	พัฒนาตลาดการเงินในประเทศที่รวมถึง ตลาดพันธบัตร ตลาดทุน และตลาดเงิน	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์อนุมัติการเปลี่ยนแปลง ชมรมผู้ค้าตราสารหนี้ (Thai Bond Dealing Center, Thai BDC) เป็นสมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย (Thai Bond Market Association, Thai BMA) ในเดือนตุลาคม 2548** นอกจากบทบาทในการเป็นศูนย์กลางข้อมูลแล้ว สมาคมฯ จะทำหน้าที่หลักในการเป็นองค์กรกำกับดูแลสมาชิกสำหรับตลาดตราสารหนี้ บทบาทในปัจจุบันคือ (ก) การเผยแพร่ราคาที่เสนอ ราคาอ้างอิงและราคาปิดของตลาด (ข) ทำหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบภาวะการซื้อขายของตลาด (ค) เป็นศูนย์กลางสำหรับข้อมูลตราสารหนี้และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับตลาดตราสารหนี้ (ง) พัฒนาเครื่องมือทางการเงิน เครื่องมือการวิเคราะห์ และหลักสูตรการอบรมสำหรับตลาดตราสารหนี้ และ (จ) อำนวยความสะดวกในการปรึกษาเพื่อการพัฒนาด้านตลาดตราสารหนี้ ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **ธนาคารแห่งประเทศไทยมีเป้าหมายที่จะนำแผนพัฒนาตลาดเงินและตลาดอัตราแลกเปลี่ยนมาสู่การปฏิบัติในประเทศไทยภายในไตรมาสที่สองของปี 2549** ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้นำในการวางแผนโดยอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือ แผนพัฒนานี้มีระยะเวลาสามปีและจะเป็นแผนที่ใช้ควบคู่กับแผนพัฒนาสถาบันการเงิน จุดประสงค์ของแผนนี้คือ การพัฒนาประสิทธิภาพของตัวกลางทางการเงิน การเพิ่มเครื่องมือทางการเงิน การพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตลาดเงินและตลาดอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยคาดว่า ร่างแผนพัฒนานี้จะแล้วเสร็จภายในสิ้นปีนี้ภายหลังจากที่การตรวจสอบและการวิเคราะห์ปัญหาที่ตลาดการเงินของไทยเผชิญอยู่ได้รับการสรุปผล นอกจากนี้ยังมีการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อทำให้แผนพัฒนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นก่อนที่นำไปสู่การปฏิบัติในช่วงต้นของไตรมาสที่สองของปี 2549 ▪ **ภายในสิ้นปีนี้ บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) จะทำหน้าที่ในการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ของภาครัฐซึ่งปัจจุบันเป็นหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย** แผนงานนี้ถือเป็นขั้นตอนแรกของแผนพัฒนาตลาดตราสารหนี้เพื่อเป็นการรวมศูนย์รับฝากหลักทรัพย์และระบบการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ทุกประเภทไว้ที่ TSD สำหรับขั้นตอนที่สองจะมีการรวมศูนย์สำหรับตราสารหนี้ของภาคธุรกิจไว้ที่ TSD เช่นเดียวกัน ในท้ายที่สุดแล้ว TSD จะทำหน้าที่ในการบริหารการค้ำประกันโดยเฉพาะกิจกรรมการกู้ยืมตราสารหนี้ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ ▪ **สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย (Thai BMA) จะทำการพัฒนาระบบการตั้งราคาเพื่อใช้ในการตั้งราคาตราสารอนุพันธ์ที่มีความซับซ้อนและตราสารหนี้ที่ขาดสภาพคล่อง** Thai BMA ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการตลาดตราสารหนี้ให้ทำการพัฒนาระบบการตั้งราคาสำหรับตราสารหนี้ที่ขาดสภาพคล่องและตราสารอนุพันธ์ที่มีความซับซ้อน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในช่วงต้นปีหน้า สำหรับการประเมินราคาของตราสารหนี้และตราสารอนุพันธ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ของไทย อย่างไรก็ตามการที่ตลาดมีสภาพคล่องต่ำและกลไกตลาดที่ยังไม่สมบูรณ์ทำให้การทำงานของ Thai BMA ในการตั้งราคาตราสารหนี้และตราสารอนุพันธ์ที่ยุติธรรมเป็นสิ่งที่ท้าทาย

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ฉ.	พัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ รัฐวิสาหกิจ และธนาคารพาณิชย์ของรัฐ	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **ธนาคารเพื่อพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME bank) ได้ริเริ่มนำระบบบัญชีสาธารณะ (Public Service Account : PSA) มาปฏิบัติ** SME bank มีการนำระบบ PSA มาปฏิบัติโดยมีการแยกกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมทางธุรกิจออกจากกันในงบรายได้ตั้งแต่ต้นปี 2548 แต่ยังไม่มีการแยกบัญชีในงบดุลดังกล่าว PSA จะรายงานต้นทุนและผลการดำเนินงานของกิจกรรมทางสังคมออกจากกิจกรรมทางธุรกิจ ซึ่งถือเป็นขั้นตอนแรกในการปรับปรุงความโปร่งใสของรายงานทางการเงินโดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ภายใต้การจัดการต้นทุนและงบประมาณที่เหมาะสมของกิจกรรมทางสังคม กระทรวงการคลังจะสามารถทำให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความน่าเชื่อถือในด้านต้นทุนและกำไร อย่างไรก็ตามสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ยังไม่มีการกำหนดข้อเสนอและระยะเวลาที่แน่นอนในการนำระบบ PSA มาปฏิบัติกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เหลืออยู่ ในขณะนี้การที่มีระบบการถ่ายโอนข้อมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ สศค. สามารถได้รับรายงานทางการเงินจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ตรงเวลามากขึ้น
ช.	ปรับโครงสร้างภาคบริษัทธุรกิจโดยการลดค่าธรรมเนียมการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกตัดสิทธิการไถ่ถอนจำนองปรับวิธีการดำเนินการครอบครองกรรมสิทธิ์ ของผู้ซื้อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **ในเดือนกันยายน 2548 กรมสรรพากรประกาศมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจทางภาษีสำหรับการซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัย** มาตรการดังกล่าวจะสร้างแรงจูงใจโดยมีการลดค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์และการลดอัตราภาษีเพื่อดึงดูดผู้ซื้อบ้านให้มีความสนใจในตลาดบ้านมือสองมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมการจัดหาเงินให้กู้ซื้อบ้านสำหรับตลาดการเงิน มาตรการภาษีดังกล่าวมีผลบังคับใช้ย้อนหลังตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 และจะมีผลบังคับใช้ถึงเดือนธันวาคม 2549 ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **การแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การยึดทรัพย์ตามกฎหมายเพื่อลดค่าธรรมเนียมในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกตัดสิทธิการไถ่ถอนจำนอง และอนุญาตให้ใช้วิธีการครอบครองกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อได้ทันทีหลังจากการขายทรัพย์สินที่ถูกยึดกำลังอยู่ในระหว่างการรอมติอนุมัติจากรัฐสภา** การแก้ไขดังกล่าวจะมีการลดค่าธรรมเนียมร้อยละ 5 สำหรับการขายทอดตลาดสินทรัพย์ ร้อยละ 3.5 สำหรับการไถ่ถอนสินทรัพย์ และร้อยละ 5 สำหรับการขายโดยไม่ผ่านการประมูลอย่างน้อยครึ่งหนึ่งในแต่ละประเภท ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินการเพื่อปรับกระบวนการขายทอดตลาดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่มีการคาดการณ์ว่าค่าธรรมเนียมที่ลดลงจะช่วยดึงดูดผู้ซื้อมายังตลาดขายทรัพย์สินที่ถูกยึดเพิ่มมากขึ้น ในทำนองเดียวกันวิธีการครอบครองกรรมสิทธิ์โดยทันทีของผู้ซื้ออาจช่วยขจัดข้อเรียกร้องที่ซ้ำซ้อนสำหรับผู้ซื้อในการยื่นคำร้องและได้รับคำสั่งศาลในการโอนสิทธิ์การเป็นเจ้าของทรัพย์สินตามกฎหมาย ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการทำธุรกิจของผู้ซื้อและผู้ขาย กระทรวงยุติธรรมคาดว่ารัฐสภาจะอนุมัติการแก้ไขนี้ระหว่างสมัยการประชุมรัฐสภาในปัจจุบัน ***มาตรการที่มีแผนว่าจะดำเนินการแต่ถูกเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนดหรือถูกยกเลิก*** ▪ **ร่างการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ บรรษัทจัดการด้านทรัพย์สิน ที่อนุญาตให้บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินของรัฐบาลซื้อทรัพย์สินที่มีปัญหาจากสถาบันการเงินเอกชนได้ถูกถอนจากการพิจารณาของรัฐสภา** การแก้ไขร่างพรบ.จะทำให้ธนาคารพาณิชย์เอกชน และบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินขายสินทรัพย์ที่มีปัญหาให้กับบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินของรัฐบาลเพื่อเป็นการเร่งแก้ไขปัญหาสินทรัพย์เสียในระบบธนาคารพาณิชย์เอกชน ในขณะเดียวกันก็เป็นการช่วยลดปัญหาหนี้เสียและลดระดับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในระบบสถาบันการเงิน ▪ **ข้อปฏิบัติที่เสนอโดยศาลยุติธรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาการคั่งค้างของคดีต่าง ๆ ในศาลแพ่งยังไม่ได้รับการอนุมัติ** ศาลยุติธรรมได้เสนอให้มีการจัดตั้งชั่วโมงพิเศษสำหรับการพิจารณาคดี การเพิ่มจำนวนผู้พิพากษา และการเพิ่มงบประมาณสำหรับศาลแพ่ง อย่างไรก็ตามภายหลังจากการเสนอการปรับปรุงแก้ไขประมาณสองปี ข้อเสนอดังกล่าวก็ยังไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการตุลาการ ▪ **พระราชบัญญัติการค้ำประกัน (Secured Transaction Act) ยังไม่ได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการร่วมรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎร** พรบ. ดังกล่าวจะทำให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้นในการค้ำประกันโดยการใช้สินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องอื่นๆ นอกเหนือจากอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มทางเลือกทางกฎหมายในการค้ำประกันสินเชื่อใหม่รวมถึงการปรับโครงสร้างหนี้ให้กับเจ้าหนี้และลูกหนี้ อย่างไรก็ตามร่างพรบ.ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีในช่วงกลางปี 2546 และถูกเสนอต่อรัฐสภาในเวลาต่อมา ขณะนี้พรบ.ยังอยู่ในระหว่างการรอการทบทวนโดยคณะกรรมการร่วมรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎร

* ข้อ ก-ฉ จัดทำโดย เรณุกา วงศ์วิริยะธรรม และคริสตินา โดทาโน

* ข้อ ช จัดทำโดย ฐานทัต พุทธสุวรรณ

3. การปฏิรูปเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการลงทุน*

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ก.	ปฏิรูปสถาบันต่างๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **วุฒิสภาได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (NCC) หลังจากที่ล่าช้ามากว่าสองปี** คณะกรรมการฯ ได้รับอำนาจในการกำหนดนโยบายการสื่อสารระดับชาติ เช่น คลื่นในอากาศ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุชุมชน รวมถึงการเสนอกฎข้อบังคับใหม่ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญปี 2540 คณะกรรมการจำนวนเจ็ดท่านได้รับการแต่งตั้งในเดือนกันยายน 2548 ภายหลังจากการใช้เวลากว่าสองปีสำหรับขั้นตอนการคัดเลือกและการรับสมัครหลายครั้ง ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (EGAT) ถูกเปลี่ยนเป็นบริษัทจำกัด (มหาชน) ในช่วงต้นปี 2548 และจะถูกนำเข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน 2548** การที่ EGAT เป็นบริษัทที่มีมูลค่ารวมในตลาดสูงจะช่วยดึงดูดนักลงทุนในประเทศและนักลงทุนสถาบัน ขณะเดียวกัน การเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ของ EGAT จะเป็นการเพิ่มแหล่งเงินทุนสำหรับการลงทุนในอนาคตของ EGAT
ข.	ปฏิรูประบบและวิธีการทางกฎหมาย	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา แต่ยังไม่มีการบันทึกความคืบหน้า*** ▪ **ในเดือนมีนาคม 2548 คณะอนุกรรมการสิบท่านได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทบทวนกฎหมาย 377 ข้อที่ถูกชี้แจงโดยกระทรวงที่เกี่ยวข้องว่ามีความซ้ำซ้อน ล้าสมัย หรือจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายใหม่** จนถึงปัจจุบัน กิจกรรมในการปฏิรูปรวมถึงรายละเอียดของแผนงานของคณะกรรมการและระยะเวลาการดำเนินงานยังไม่มีการกำหนดที่แน่ชัด ทางด้านคณะกรรมการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายแห่งชาติที่มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะกรรมการส่วนใหญ่ประกอบด้วยข้าราชการและมีตัวแทนจำนวนหนึ่งจากภาคเอกชนและนักวิชาการ ซึ่งได้รับอำนาจเบ็ดเสร็จในการปฏิรูปและพัฒนากฎหมาย
ค.	ปรับปรุงทักษะและคุณภาพด้านแรงงานอาชีพ	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **ในเดือนกันยายน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้อนุมัติให้มีการจัดตั้งสถาบันระบบคุณวุฒิวิชาชีพไทย (Thailand Vocation Qualification Institute, TVQI)** ด้วยความร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย TVQI จะเริ่มโครงการคุณวุฒิวิชาชีพไทย (Thai Vocational Qualification, TVQs) เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานและทักษะทางวิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับนานาชาติ

* จัดทำโดย ฐานทัต พุทธสุวรรณ

4. การปฏิรูปการค้า*

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ก.	ลดอัตราภาษีอากรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **ในปีนี้ไม่มีการลดอัตราภาษีสำหรับประเทศที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) เพิ่มเติม** ณ เดือนมกราคม 2548 ประมาณร้อยละ 73 ของสินค้าที่ต้องภาษีอากรมีความสอดคล้องกับระบบภาษีแบบ 3 อัตรา
ข.	ส่งเสริมสินค้าออกของไทยไปสู่ตลาดแห่งใหม่	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียนจีน การลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าปกติถูกเลื่อนจาก วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 เป็นวันที่ 20 กรกฎาคม 2548** อัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าปกติของไทยและจีนเริ่มลดลงใน วันที่ 20 กรกฎาคม 2548 แทนที่จะเป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 เนื่องจากปัญหาทางเทคนิคในประเทศจีน รายการสินค้า 278 รายการของไทยจากรายการสินค้าปกติทั้งสิ้น 5,121 รายการจะมีภาษีเป็นศูนย์ภายในปี 2548 ขณะที่รายการสินค้า 575 รายการของจีนจากรายการสินค้าปกติทั้งสิ้น 6,583 รายการจะลดลงเป็นศูนย์ภายในปี 2548 เช่นเดียวกัน[56] ▪ **การลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้เขตการค้าเสรีไทยและนิวซีแลนด์เริ่มเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2548** มีการลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดระหว่างไทยและนิวซีแลนด์มีเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2548 ซึ่งนำไปสู่การลดภาษีในเดือนกรกฎาคม 2548 ***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **คาดว่าจะมีการลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่นในเดือนเมษายน 2549** ทั้งสองฝ่ายมีความตกลงร่วมกันในประเด็นหลักๆ เช่น การลดอัตราภาษีศุลกากร ความร่วมมือด้านมาตรการสุขอนามัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารและผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะนี้ทั้งสองฝ่ายกำลังร่างกรอบความตกลงซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จและลงนามได้ในเดือนเมษายน 2549 ***มาตรการที่มีแผนในการดำเนินงานแต่ชะลอออกไป*** ▪ **คาดว่าจะมีการเจรจาใหม่เรื่องเขตการค้าเสรีไทยและบาห์เรนเพื่อให้สมาชิกอื่นๆ ในกลุ่มคณะมนตรีความร่วมมืออ่าวอาหรับ (GCC) เข้าร่วมในเขตการค้าเสรีด้วย** การประชุมครั้งล่าสุดในเดือนพฤษภาคม 2548 บาห์เรนมีความจำนงค์ที่จะทำการเจรจากรอบความตกลงใหม่ เพื่อที่จะรวมสมาชิก GCC ในความตกลงดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้มีการเลื่อนโครงการเร่งลดภาษีทันทีที่มีการตกลงก่อนหน้านี้ออกไป

* จัดทำโดย วัลย์ลดา อัศวศิริเลิศ

[56] ดูรายละเอียดในกรอบที่ 4 ความคืบหน้าการดำเนินการด้านข้อตกลงเขตการค้าเสรี

5. การปฏิรูประบบราชการและระบบธรรมาภิบาลภาครัฐ[57]*

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ก.	การปรับปรุงคุณภาพงานบริการสาธารณะ โดยปรับกระบวนการและจัดรูปแบบขั้นตอนวิธีการทำงานใหม่	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548 – 2551 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี** และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2548 ร่างแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการรายปีซึ่งจัดทำโดยภาครัฐทุกหน่วยราชการ กระทรวง ทบวง กรม และจังหวัด ได้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2548 และได้รับการอนุมัติในหลักการแต่ให้ทุกหน่วยงานไปปรับปรุงแผนปฏิบัติราชการดังกล่าวให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับต่อไป ▪ **มีการขยายศูนย์บริการร่วม (Service Link Unit)** ทั้งในส่วนของศูนย์บริการร่วมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานซึ่งเป็นศูนย์รวมการให้บริการจุดเดียว (one-stop service) สำหรับการขอรับบริการพื้นฐานต่างๆ ของรัฐ เช่น การจัดทำสำเนาทะเบียนบ้าน การขอน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ซึ่งศูนย์บริการร่วมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานดังกล่าวได้มีการจัดตั้งขึ้นใน 8 จุดทั่วประเทศทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด นอกจากนั้น ยังมีส่วนของโครงการนำร่องศูนย์บริการร่วมสำหรับวิสาหกิจขนาดเล็กซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2547 โดยศูนย์บริการร่วมสำหรับวิสาหกิจขนาดเล็กจะให้บริการเพื่อการประกอบธุรกิจ เช่น การขอเลขประจำตัวภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การทำบัตรประกันสังคมสำหรับพนักงาน ยิ่งกว่านี้ ก็ยังมีศูนย์บริการร่วมกระทรวงยุติธรรมซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม เพื่อให้บริการในด้านกฎหมายและอุทธรณ์ ▪ **มีการจัดตั้งเคาน์เตอร์บริการประชาชน (Government Counter Services : GCS)** เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน ประชาชนสามารถติดต่อขอรับบริการต่างๆ ของภาครัฐได้ ณ จุดบริการเดียว โดยจะรวมงานบริการ 22 ประเภท จาก 17 หน่วยงานมาให้บริการประชาชนในพื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมชน สถานีขนส่งมวลชน หรือห้างสรรพสินค้า ตัวอย่างงานบริการที่สำคัญ เช่น งานชำระค่าบริการของ Pay at post งานบริการไปรษณีย์ ยื่นแบบภาษีต่ออายุหนังสือเดินทาง ทำบัตรประจำตัวประชาชน ทำบัตรทอง 30 บาทรักษาทุกโรค จองตั๋วรถ บขส. จองตั๋วเครื่องบิน ขอไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ รับแจ้งความและร้องทุกข์ ดาวน์โหลดเอกสารหรือแบบฟอร์ม จองชื่อนิติบุคคล จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เป็นต้น โดยเคาน์เตอร์บริการประชาชนแห่งแรกได้เปิดดำเนินการที่สถานีรถไฟฟ้าหมอชิตเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2548 และ เคาน์เตอร์บริการประชาชนแห่งที่ 2 จะเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลแอร์พอร์ตพลาซ่า ในจังหวัดเชียงใหม่ภายในเดือนตุลาคม 2548 ▪ **ส่วนราชการทุกหน่วยมีการบริหารการเงินการคลังภาครัฐเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบ** ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบเวลาจริง (real time) ประกอบด้วยระบบวางแผนและจัดทำงบประมาณ ระบบการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ ระบบการบริหารเบิกจ่ายแบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบัญชีการเงินการคลังภาครัฐแบบเกณฑ์คงค้าง ระบบการจัดซื้อเพื่อการลงทุนสินทรัพย์ถาวร ระบบข้อมูลเพื่อการติดตามตรวจสอบ ระบบบริหารทรัพยากรบุคคลเฉพาะ ระบบโครงสร้างองค์กร ระบบข้อมูลบุคคลากร ระบบเงินเดือนและผลประโยชน์ข้าราชการ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2548 ทุกส่วนราชการได้ทำการเบิกจ่ายตรงในระบบ GFMIS ระบบเดียวโดยยกเลิกเอกสารการเบิกจ่ายแบบเดิม การจ่ายเงินของส่วนราชการให้แก่ผู้ขาย/คู่สัญญาสามารถทำได้โดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย หรือธนาคารกรุงไทย นอกจากนั้น การที่รัฐบาลสามารถติดตามการใช้จ่ายเงินของรัฐในเวลาจริง ทำให้การจัดทำงบประมาณของรัฐในปีงบประมาณ 2549 กำหนดให้ทุกส่วนราชการนำเสนอแผนการใช้จ่ายเงินตามแผนปฏิบัติราชการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยการจัดทำแผนการใช้เงินเป็นรายเดือนยังทำให้รัฐสามารถติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละเดือนว่าก่อให้เกิดผลตามแผนงานหรือไม่ ▪ **มีการมอบรางวัลการให้บริการดีเด่นแก่หน่วยงานราชการที่มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้มีการให้บริการที่ดีและรวดเร็วทันเวลามากขึ้น** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) ร่วมกับสถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์ได้มีการประกาศรางวัลการให้บริการดีเด่นแก่หน่วยราชการ 7 แห่ง และรางวัลชมเชยแก่หน่วยราชการ 16 แห่ง ซึ่งเป็นทั้งหน่วยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2548 ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า*** ▪ **สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน หน่วยราชการทุกส่วนจะเสนอแผนปฏิบัติราชการที่ปรับปรุงใหม่ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายในปี 2548** ▪ **ในด้านการพัฒนาการบริหารการเงินการคลังภาครัฐเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) รัฐบาลมีแผนที่จะให้มีการรายงานรายได้ภาษีจัดเก็บเป็นรายวันจาก 3 หน่วยงานจัดเก็บ (กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร) เพื่อให้รัฐบาลสามารถติดตามรายได้รัฐบาลเป็นรายวันได้**

[57] วัตถุประสงค์ของตารางนี้ได้ถูกปรับเพื่อสะท้อนถึงยุทธศาสตร์ของรัฐเพื่อการพัฒนาระบบราชการ (ปี 2546-2550) และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ข.	เปลี่ยนแปลงบทบาทความรับผิดชอบและจัดขนาดระบบราชการให้เหมาะสม โดยปรับโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินและพัฒนาปรับปรุงการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของราชการทุกระดับ	**มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ** ▪ **มีข้อเสนอการปรับโครงสร้างส่วนราชการในระดับกระทรวงต่อคณะรัฐมนตรี** และคาดว่าข้อสรุปในการปรับโครงสร้างส่วนราชการจะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในปี 2549 ▪ **รัฐบาลได้มีการออกระเบียบในการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (Service Delivery Unit : SDU)** โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2548 ซึ่งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษมีลักษณะเป็นองค์กรกึ่งอิสระ (quasi-autonomy) ที่มีหน้าที่ในการให้บริการหรือทำงานที่ไม่ใช่งานหลักของหน่วยงานแม่ หน่วยบริการรูปแบบพิเศษแม้จะไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลแยกออกไปจากหน่วยงานแม่ คือ กรมหรือกระทรวง แต่ก็มีอำนาจในการบริหารงาน บริหารคน และบริหารเงินที่กำหนดขึ้นเอง โดยหน่วยงานราชการที่จะแปลงรูปไปเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษจะต้องเสนอผ่านสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและได้รับการอนุมัติโดยคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ มี 3 หน่วยงานนำร่องที่ได้รับการเสนอให้เป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ คือ โรงงานกษาปณ์ โรงพิมพ์ของส่วนราชการ และสถาบันฝึกอบรมข้าราชการพลเรือน ▪ **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นจะถูกรวมเข้าเป็นประมวลกฎหมายองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และจะมีการปรับปรุงแก้ไข พรบ. แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ปี 2542 เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในเดือนตุลาคม 2549**
ค.	เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยราชการโดยปรับปรุงด้านงบประมาณและการเงิน ทบทวนระบบทดแทนและการจัดสรรทรัพยากรบุคคล พัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมการทำงาน	**มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ** ▪ เพื่อลดช่องว่างระหว่างเงินเดือนบุคลากรภาคเอกชนและภาครัฐ **คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ปรับเพิ่มอัตราเงินเดือนพื้นฐานของข้าราชการร้อยละ 5** โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2548 ▪ **โครงการพัฒนานักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ได้เปิดตัวครั้งแรกในเดือนสิงหาคม 2548** โครงการฝึกอบรมดังกล่าวใช้เวลา 26 เดือนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้าราชการรุ่นใหม่ พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในอนาคต การเป็นนักคิดที่มีวิสัยทัศน์ นักพัฒนาและวางแผน และนักปฏิบัติ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเป็นทั้งกลุ่มนักศึกษาที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอกจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานองค์การระหว่างประเทศโดยการฝึกอบรมจะมีทั้งการเข้าไปเรียนรู้งานจากส่วนราชการต่างๆ ในระดับกรม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมไปถึงการให้ไปเรียนรู้งานภาครัฐในต่างประเทศและในภาคเอกชน ▪ **มีการมอบรางวัลการพัฒนาภาครัฐดีเด่นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2548** เพื่อเป็นการแรงจูงใจให้แก่หน่วยงานราชการในการกระตุ้นให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารองค์ความรู้ในระดับจังหวัด ▪ **คณะรัฐมนตรีเห็นชอบกับแผนทิศทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (ปี 2548-2550)** ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาเว็บท่ารัฐบาล (Government Portal) และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายด้านสื่อสารในแต่ละหน่วยราชการ กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาสารสนเทศในแต่ละหน่วยงานและกำหนดมาตรฐานของข้อมูลเพื่อส่งเสริมการถ่ายโอนข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐ พัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยในเครือข่ายระหว่างส่วนราชการโดยใช้ VPN และสนับสนุนการใช้และปรับกฎข้อบังคับด้านธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) ความมั่นคงปลอดภัยและการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และรวมไปถึงการจัดตั้งสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government Agency : EGA) เพื่อพัฒนาให้เป็นต้นแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นเลิศ **มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6-12 เดือนข้างหน้า** ▪ **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการควบคุมและติดตามการบริการของรัฐบาลในระดับจังหวัดอยู่ระหว่างการพิจารณาทบทวน** โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและคาดว่าจะมีการนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี กฎระเบียบนี้จะให้อำนาจรองนายกรัฐมนตรีในการควบคุมดูแลการบริหารจัดการของกลุ่มจังหวัด

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ง.	ปรับปรุงระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยการให้มีส่วนร่วม ความรับผิดชอบและความโปร่งใส	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **หลักสูตรในการพัฒนาการตรวจสอบโดยประชาชนได้รับการพัฒนาและจะถูกนำมาใช้ในการฝึกอบรมหัวหน้าชุมชนในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของภาครัฐบาล** หลังจากที่ได้มีโครงการนำร่องที่พิษณุโลกเมื่อเดือนธันวาคม 2547 การฝึกอบรมได้ถูกขยายผลไปที่จังหวัดเพชรบูรณ์ สงขลา เชียงราย สกลนคร มหาสารคาม ระหว่างเดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2548 และมีแผนที่จะขยายการฝึกอบรมให้แก่ทุกจังหวัดทั่วประเทศต่อไป ▪ **คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาวิทยุชุมชน** เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนและเสริมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาล ตามที่ที่กรมประชาสัมพันธ์และสำนักนายกรัฐมนตรีนำเสนอเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2548 แนวทางดังกล่าวประกอบด้วย o ให้มีหลักเกณฑ์กำลังส่งไม่เกิน 30 วัตต์ เสาอากาศสูงไม่เกิน 30 เมตรจากระดับพื้นดิน และรัศมีการออกอากาศไม่เกิน 15 กิโลเมตร (กรอบกติกา 30-30-15) o ยืนยันการอนุญาตให้โฆษณาได้ไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาที เพื่อที่จะเป็นการหารายได้สนับสนุนการดำเนินการของวิทยุชุมชนให้เลี้ยงตนเองได้ o บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อเนื่องโดยเฉพาะกับคลื่นวิทยุที่รบกวนวิทยุการบิน วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตาม พรบ.วิทยุคมนาคม พรบ.วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนประมวลกฎหมายรัษฎากรและกฎระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง o ให้มีการติดตามตรวจสอบเนื้อหาการจัดรายการ โดยเฉพาะที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี o สนับสนุนให้มีการสัมมนาระดมความคิดเห็น บทเรียน และกรอบการดำเนินงานจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งวิทยุชุมชน

* จัดทำโดย Eric Sidgwick ชื่นชม ทองเย็น และ อังคณี เหลืองเป็นทอง

6. การคุ้มครองทางสังคม*

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
ก.	พัฒนากลไกและระบบการประกันสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการว่างงาน การบาดเจ็บจากการทำงานหรือสิ่งที่มีผลกระทบต่อรายได้	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2548 คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการวงเงิน 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐจากงบประมาณกลางเพื่อเป็นเงินตั้งต้นกองทุนเพื่อจัดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิในมหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Tsunami Regional Trust Fund)** ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยการจัดตั้งระบบเตือนภัยดังกล่าวจะช่วยป้องกันการสูญเสียทางเศรษฐกิจในกรณีการเกิดภิบัติภัยสึนามิในอนาคต ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6 เดือนข้างหน้า*** ▪ **สำนักงานประกันสังคม (สปส.) จัดระดมความคิดเห็นการขยายความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบทุกภาคทั่วประเทศทั้งหมด 12 รุ่น** เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากแรงงานนอกระบบและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย ในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม 2548 สำนักงานประกันสังคมพร้อมที่จะนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาประกอบการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบ ตลอดจนวิธีปฏิบัติและจัดเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการขยายความคุ้มครองประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบเพื่อให้เริ่มดำเนินการได้ในปี 2549
ข.	สร้างสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย โดยจัดให้มีมาตรฐานและการบังคับใช้ และเพิ่มประสิทธิภาพตลาดแรงงานโดยการอำนวยความสะดวกในการจัดหางาน	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **กระทรวงแรงงานปรับขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี 2548 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2548** การปรับอัตราค่าจ้างดังกล่าวสืบเนื่องจากการปรับตัวของราคาน้ำมันและค่าครองชีพที่สูงขึ้น โดยมีการปรับจากอัตราเดิมวันละ 139 บาท ซึ่งเป็นอัตราเดียวทั่วประเทศ เป็นอัตราใหม่ตามการแบ่งกลุ่มจังหวัด 18 กลุ่ม 18 อัตรา ซึ่งมีอัตราค่าจ้างขั้นต่ำพื้นฐานที่แตกต่างกันระหว่าง 139-181 บาทต่อวัน ▪ **คณะรัฐมนตรีอนุมัติตามมติการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ปี 2548 ของคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองตามที่กระทรวงแรงงานเสนอเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2548** ให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่จดทะเบียนราษฎรคนต่างด้าวและได้รับอนุญาตทำงานปี 2547 และผู้ติดตามอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวระหว่างรอการส่งกลับและทำงานต่อไปได้อีก 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2549 โดยคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่จดทะเบียนไว้กับกรมการปกครองแล้ว ให้ดำเนินการตรวจสุขภาพและขอรับใบอนุญาตทำงานให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2548
ค.	จัดทำโครงการช่วยเหลือทางสังคมและลดความยากจนสำหรับผู้ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือหรือเข้าถึงได้อย่างจำกัด	***มาตรการที่ดำเนินการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาและนัยสำคัญ*** ▪ **เดือนพฤษภาคม 2548 กระทรวงมหาดไทยได้จัดประชุมสัมมนาเพื่อติดตาม เร่งรัด และเน้นย้ำการดำเนินงานต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน** ที่จังหวัดชลบุรี นครราชสีมาและอุดรธานี รวม 3 แห่งแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ผู้กำกับการตำรวจภูธร อำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีการรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค รวมถึงเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนเพิ่มเติมดังนี้ 1) การจัดทำฐานข้อมูลกลางสำหรับใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจน ซึ่งต้องเป็นข้อมูลในรายละเอียดเชิงลึกลงถึงระดับบุคคล ครัวเรือน หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ 2) บ้านและที่อยู่อาศัยในส่วนจังหวัดให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นผู้รับผิดชอบดูแลตามโครงการบ้านมั่นคง 3) การพัฒนาแหล่งน้ำ ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้เรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ 4) การพัฒนาส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ 5) ที่ดินทำกิน ยังต้องมีการตรวจสอบและพิสูจน์ทราบความต้องการของประชาชนที่แท้จริง เพื่อทราบความต้องการว่ามีอยู่เท่าใด เพราะอุปทานในเรื่องที่ดินมีอยู่จำกัด 6) หนี้สิน ดำเนินการในเรื่องหนี้นอกระบบเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์		มาตรการปฏิรูปที่ได้ดำเนินงาน
		■ **คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการในการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ามนุษย์ในระดับชาติ ระดับจังหวัด และต่างประเทศ เมื่อเดือนมิถุนายน 2548** ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอและอนุมัติในหลักการเพื่อการบริหารจัดการ โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่งตั้งผู้ประสานงานด้านการค้ามนุษย์ประจำหน่วยงาน และบูรณาการการปฏิบัติงาน ณ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ ภารกิจของศูนย์ปฏิบัติการด้านการค้ามนุษย์ ประกอบด้วย 1) เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลด้านการค้ามนุษย์ 2) เป็นศูนย์ปฏิบัติการมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และมีความปลอดภัย 3) เป็นศูนย์กลางการวางแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ และ 4) เป็นศูนย์บัญชาการในการสื่อสาร สั่งการและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ■ **คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อเดือนมิถุนายน 2548** ว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ ■ **คณะรัฐมนตรี เมื่อเดือนกรกฎาคม 2548 เห็นชอบการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกเรื่องเด็ก (ChildNet International Organization)** ซึ่งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศไทย คือ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และเป็นการสร้างโอกาสในการเป็นผู้นำในการส่งเสริมความร่วมมือและการประสานการทำงานด้านเด็กในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ■ **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุข ร่วมลงนามความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2548** โดยในชั้นต้นร่วมกันจัดทำคู่มือและแผนปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ตลอดจนจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับกระทรวงเพื่อวางแนวทางการประสานงาน กำกับการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง ***มาตรการที่จะดำเนินการในช่วง 6 เดือนข้างหน้า*** ■ **คณะรัฐมนตรี เมื่อเดือนสิงหาคม 2548 อนุมัติมอบหมายให้ส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนและบูรณาการการจัดคาราวานแก้จนในระดับพื้นที่และบุคคล** โดยให้ส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนและบูรณาการการจัดคาราวานแก้จน ดังนี้ 1) ให้ทุกส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายคาราวานแก้จน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นเจ้าภาพหลักในพื้นที่ 2) ให้กระทรวงที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน จัดบุคลากรเข้าร่วมสนับสนุนการดำเนินการจัดคาราวานแก้จนทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ 3) ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทุกระดับสนับสนุนการดำเนินการตามโครงการแก้ปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากร 4) ให้ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเสนอกรอบแนวทาง โครงสร้าง การบริหารราชการจังหวัดและอำเภอ ที่สามารถรองรับการแก้ไขปัญหาความยากจนตามนโยบายรัฐบาลในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

*จัดทำโดย ขวัญชัย นิยมธรรมกิจ